

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
———ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837———

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η Επιστροφή της ΕΡΤ και τα μέσα ενημέρωσης

Παπαδόπουλος Χρήστος

Επιβλέπων καθηγητής: Στυλιανός Παπαθανασόπουλος

*Διπλωματική εργασία που κατατίθεται ως μέρος των απαιτήσεων του Προγράμματος
Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Επικοινωνία κατά τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.
Κατεύθυνση: Δημοσιογραφία και Νέα Μέσα*

ΑΘΗΝΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2018

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Προσεγγίσεις θεματολογίας.....	10
1.1. Καθορισμός ημερήσιας θεματολογίας (agenda-setting)	10
1.2. Πλαισίωση.....	13
1.3. Τυπολογίες πλαισιώσεων	16
1.4. Κρίση κατά προτεραιότητα.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ευρώπη	24
2.1. Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ευρώπη πριν την απορρύθμιση	24
2.2. Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ευρώπη μετά την απορρύθμιση	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ελλάδα	30
3.1. Περιοδολόγηση	30
3.1.1. Τα πρώτα βήματα	30
3.1.2. Περίοδος δικτατορίας (1967-1974).....	32
3.1.3. Περίοδος μεταπολίτευσης-Κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας (1974-1981)..	33
3.1.4. Περίοδος 1ης Κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ (1981-1985)	34
3.1.5. Περίοδος 2ης Κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ και απελευθέρωση της τηλεόρασης (1985-1989).....	35
3.1.6. Η ΕΡΤ μετά την απορρύθμιση.....	38
3.1.7. Η ΕΡΤ στην ψηφιακή εποχή.....	40
3.2. Από την «παλιά» στη «νέα» ΕΡΤ.....	43
3.2.1. Το κλείσιμο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης	43
3.2.2. Η επαναλειτουργία της ΕΡΤ	45
3.3. Ο ρόλος της ΕΡΤ και η σχέση της με την πολιτική	48
3.3.1. Νομικό πλαίσιο της ΕΡΤ	48
3.2.2. Ο ρόλος της ΕΡΤ κατά τη διάρκεια των ετών	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Έρευνα.....	54
4.1. Ερευνητικά ερωτήματα	54
4.2. Μεθοδολογία έρευνας	55
4.3. Ανάλυση περιεχομένου	55
4.3.1. Ορισμός	55

4.3.2. Σχεδιασμός ανάλυσης περιεχομένου	56
4.3.3. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της μεθόδου	56
4.4. Σχήμα κωδικοποίησης.....	57
4.5. Υλικό έρευνας	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Αποτελέσματα έρευνας.....	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα	79
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	83
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	95

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η επαναλειτουργία της ΕΡΤ στις 11 Ιουνίου 2015 από την συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, μετά την απότομη πάυση της λειτουργίας της από την συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ δυο χρόνια νωρίτερα, είναι ένα γεγονός που αποτελεί θέμα συζήτησης μέχρι και σήμερα, δημιουργώντας εντάσεις. Από τη μια μεριά, η συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ υποστηρίζει ότι η επαναλειτουργία της ΕΡΤ αποτελεί σύμβολο δημοκρατίας και πολυφωνίας, ενώ από την άλλη, η αντιπολίτευση χαρακτηρίζει τη δημόσια ραδιοτηλεόραση ως φερέφωνο της κυβέρνησης. Η παρούσα διπλωματική εργασία, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, επιχειρεί να μελετήσει αν και κατά πόσο τα μέσα ενημέρωσης διαφοροποιούνται όσον αφορά τη στάση τους προς την ΕΡΤ, λαμβάνοντας υπόψη και τον πολιτικό χώρο στον οποίο ανήκουν.

Τα πρώτα 3 κεφάλαια είναι αφιερωμένα στο θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η συγκεκριμένη διπλωματική. Πιο συγκεκριμένα, αναφερόμαστε στις θεωρητικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιήσαμε στην έρευνά μας και στη συνέχεια κάνουμε μια ιστορική αναδρομή στην ιστορία της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στην Ευρώπη. Κλείνουμε το θεωρητικό μέρος με την ιστορική αναδρομή της ΕΡΤ, επιχειρώντας, παράλληλα, να κάνουμε μια εκτίμηση στο αν και κατά πόσον υπηρέτησε τον ρόλο της και ποιες ήταν οι σχέσεις της με την εκάστοτε κυβέρνηση.

Τα 3 τελευταία κεφάλαια είναι αφιερωμένα στο πεδίο της έρευνας που διεξήχθη στα πλαίσια της διπλωματικής. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρουμε τα ερωτήματα της έρευνας, τα οποία απαντώνται, στη συνέχεια, με τα αποτελέσματα, που παρουσιάζονται με τη μορφή διαγραμμάτων. Τέλος, επιχειρούμε να εξάγουμε τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα, ερμηνεύοντας τα αποτελέσματα που θέσαμε κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.

ABSTRACT

The reopening of ERT on June 11, 2015 from the SYRIZA-ANEL co-operation, following a sudden shut down of its operation by the ND-PASOK-DIMAR co-operation two years earlier, is a fact that is a subject of debate up to now, creating tensions. On the one hand, the SYRIZA-ANEL co-operation argues that the reopening of ERT is a symbol of democracy and pluralism, while on the other hand the opposition characterizes public service broadcasting as the government's mouthpiece. In view of the above, this master's thesis attempts to study whether and to what extent the media differ in their attitudes towards ERT, taking into account the political area they belong to.

The first three chapters are devoted to the theoretical context of this master's thesis. More specifically, we refer to the theoretical approaches we used in our research and then we make a historical review of the history of public broadcasting in Europe. We close the theoretical part with the ERT historical review, while attempting to make an assessment of whether and to what extent it served its role and what its relations with the respective government were.

The last 3 chapters are devoted to the field of diplomatic research. More specifically, we quote the research questions, which are then answered with the results presented in the form of diagrams. Finally, we try to draw conclusions from the research, interpreting the results we have set in conducting the research.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία με τίτλο «Η Επιστροφή της ΕΡΤ και τα μέσα ενημέρωσης» μελετά τη στάση που κράτησαν τα μέσα ενημέρωσης όσον αφορά στο γεγονός της επαναλειτουργίας της ελληνικής δημόσιας ραδιοτηλεόρασης καθώς και στο αν υπήρχε διαφοροποίηση στη στάση αυτή ανάλογα με τον πολιτικό χώρο στον οποίο (θεωρούνται ότι) ανήκουν τα μέσα αυτά.

Με τον όρο “ΕΡΤ” εννοούμε την Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση, το δημόσιο ραδιοτηλεοπτικό φορέα της Ελλάδας, η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της επισήμως το 1966 και για 23 χρόνια απολάμβανε το μονοπώλιο στο ραδιοτηλεοπτικό πεδίο μέχρι την απορρύθμιση της και την εμφάνιση της ιδιωτικής τηλεόρασης. Μετά την απελευθέρωση της τηλεόρασης, στις αρχές της δεκαετίας του ’90, η ΕΡΤ άρχισε την κατακόρυφη πτώση της φτάνοντας εν τέλει στη διακοπή της λειτουργίας της τον Ιούνιο του 2013, μέχρι να λειτουργήσει ξανά στις 11 Ιουνίου 2015, προσφέροντας τις υπηρεσίες της μέχρι και σήμερα. Επιπλέον, η χρηματοδότηση της ΕΡΤ γίνεται από το ειδικό τέλος που πληρώνουν όλοι οι Έλληνες φορολογούμενοι μέσω του λογαριασμού της ΔΕΗ ανεξαρτήτως αν έχουν ή όχι ραδιοτηλεοπτικό δέκτη.

Με τον όρο “επιστροφή” εννοούμε την επαναλειτουργία της ΕΡΤ στις 11 Ιουνίου 2015 από την συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ ακριβώς δυο χρόνια μετά την απότομη διακοπή της λειτουργίας της από την τότε συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ με την αιτιολογία ότι είναι κοστοβόρα, παράγει χαμηλής ποιότητας πρόγραμμα και δεν σέβεται τα χρήματα των Ελλήνων φορολογούμενων. Για δυο χρόνια, από τον Ιούνιο του 2013 μέχρι τον Ιούνιο του 2015, η ΕΡΤ παρέμεινε κλειστή και η προαναφερθείσα συγκυβέρνηση την αντικατέστησε αρχικά με τη Δημόσια Τηλεόραση η οποία αποτέλεσε το μεταβατικό στάδιο μέχρι να ιδρυθεί ο μόνιμος διάδοχος της ΕΡΤ, η Νέα Ελληνική Ραδιοφωνία, Ίντερνετ και Τηλεόραση (NEPIT). Η NEPIT λειτούργησε για ένα χρόνο, από τις 4 Μαΐου 2014 έως τις 11 Ιουνίου 2015, μέχρι, δηλαδή, την επαναλειτουργία της ΕΡΤ.

Με τον όρο “μέσα ενημέρωσης” εννοούμε τις διαδικτυακές εκδόσεις εφημερίδων και ειδησεογραφικών ιστοσελίδων τις οποίες χρησιμοποιήσαμε στην έρευνά μας.

Οι ηλεκτρονικές εφημερίδες που χρησιμοποιήσαμε είναι: kathimerini.gr, tanea.gr, protothema.gr, [avgι.gr](http://avgi.gr), efsyn.gr, rizospastis.gr τις οποίες χωρίσαμε, ως προς τον

πολιτικό χώρο στον οποίο ανήκουν, σε κεντροδεξιές και αριστερές σύμφωνα με την ευρύτερη αντίληψη ή κατανόηση στο χώρο της δημοσιογραφίας (Χρυσανθακοπούλου 2013 & Λιαλιούτη 2005).

Αρχική μας πρόθεση ήταν να χρησιμοποιήσουμε την έντυπη έκδοση των ηλεκτρονικών εφημερίδων (Καθημερινή, Πρώτο Θέμα, Τα Νέα, Ριζοσπάστης, Αυγή και Εφημερίδα των Συντακτών), αλλά επειδή δεν υπήρχε δυνατότητα πρόσβασης σε δημοσιεύματα των συγκεκριμένων εφημερίδων κατά την περίοδο που θέλαμε να εξετάσουμε, χρησιμοποιήσαμε, εν τέλει, την ηλεκτρονική τους μορφή.

Επιπλέον, προσθήσαμε στην έρευνά μας τις ειδησεογραφικές ιστοσελίδες: newsit.gr, news247.gr, iefimerida.gr, zougla.gr οι οποίες δεν εντάσσονται σε κάποιο συγκεκριμένο πολιτικό χώρο, διαδραματίζοντας περισσότερο ειδησεογραφικό ρόλο.

Ακολουθεί περιληπτική αναφορά στα περιεχόμενα των κεφαλαίων που περιλαμβάνονται στην εργασία.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρουμε τις θεωρίες των προσεγγίσεων της θεματολογίας, οι οποίες ξεκίνησαν να αναπτύσσονται κατά τη δεκαετία του '70, για ποιο λόγο επιλέξαμε τον καθορισμό της ημερήσιας θεματολογίας (agenda setting) ανάμεσα σε αυτές τις θεωρίες καθώς και ποια είναι τα βασικά σημεία που την κάνουν ελκυστική και χρηστική για την ανάλυση ενός θέματος σε σχέση με άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις. Επιπλέον, αναφερόμαστε στη θεωρία της πλαισίωσης, στις τυπολογίες πλαισιώσεων που χρησιμοποιούνται κατά κόρον στις ειδήσεις και που χρησιμοποιήσαμε εμείς με τη σειρά μας στα δημοσιεύματά των ιστοσελίδων κατά την έρευνά μας και στην θεωρία της προσέγγισης κατά προτεραιότητα η οποία, μαζί με την πλαισίωση, εντάσσεται στο ευρύτερο θεωρητικό πεδίο του καθορισμού της ημερήσιας θεματολογίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο με τίτλο «Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ευρώπη» γίνεται μια ιστορική αναδρομή για τη λειτουργία της δημόσιας τηλεόρασης στην Ευρώπη κατά την οποία μαθαίνουμε πότε δημιουργήθηκε η δημόσια τηλεόραση, κάτω από ποιες συνθήκες, για ποιους λόγους, ποια είναι τα μοντέλα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης που επικράτησαν στον ευρωπαϊκό χώρο και ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στην ευρωπαϊκή ραδιοτηλεόραση μετά την τηλεοπτική απορρύθμιση, για ποιους λόγους συνέβη αυτή, πώς προσαρμόστηκαν οι

χώρες της Ευρώπης στη νέα εποχή της ραδιοτηλεόρασης και ποιες επηρεάστηκαν περισσότερο.

Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται μια ιστορική αναδρομή για την Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ), πότε ιδρύθηκε, ποιες συνθήκες επικρατούσαν κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της, πώς εξελίχθηκε ανά τα έτη και ποιες επιπτώσεις είχε η τηλεοπτική απορρύθμιση γι' αυτήν. Επιπλέον, θα μάθουμε για την ΕΡΤ ψηφιακή, την προσπάθεια δηλαδή της ΕΡΤ να φέρει στην Ελλάδα την τηλεόραση του μέλλοντος, το κλείσιμο από τη συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ το 2013 και την επαναλειτουργία της 2 χρόνια αργότερα από την συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, καθώς και κάτω από ποιες συνθήκες έγιναν αυτές οι κινήσεις. Τέλος, γίνεται αναφορά στον ρόλο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, βάσει του συντάγματος, ενώ επιχειρείται να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο η ΕΡΤ τήρησε αυτό το ρόλο κατά το πέρασμα των ετών. Επιπλέον, μαθαίνουμε και για τις σχέσεις που είχε η δημόσια ραδιοτηλεόραση με την πολιτική και την εκάστοτε κυβέρνηση και κατά πόσον εξυπηρετούσε τα συμφέροντά της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, καταγράφεται η έρευνα στην οποία προχωρήσαμε και πιο συγκεκριμένα: τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία αναπτύχθηκαν και έγινε προσπάθεια να απαντηθούν μέσω αυτής, τη μεθοδολογία έρευνας που χρησιμοποιήθηκε για να απαντηθούν τα ερωτήματα αυτά. Επιπλέον, αναφέρεται αναλυτικά το υλικό που χρησιμοποιήσαμε για την έρευνά μας και το σχήμα κωδικοποίησης που εφαρμόσαμε σε αυτό το υλικό προκειμένου να πάρουμε τα αποτελέσματα που θέλουμε. Τέλος, καταγράφονται τα αποτελέσματα της έρευνας μέσω των γραφημάτων όπως αυτά προέκυψαν από το στατιστικό πακέτο SPSS 24, με αναλυτική επιγραφή καθενός από αυτά και παράθεση ενδεικτικών δημοσιευμάτων έτσι ώστε να είναι πιο κατανοητά.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, καταγράφουμε τα συμπεράσματα της εργασίας όπως αυτά προέκυψαν κατά την έρευνά μας και πιο συγκεκριμένα τα αναλύουμε λαμβάνοντας υπόψη το βασικό μας θεωρητικό ερώτημα «ποια είναι η στάση που υιοθετείται από τα Μέσα Ενημέρωσης όσον αφορά την επαναλειτουργία της ΕΡΤ;». Επιπλέον, απαντώνται αναλυτικά και τα δευτερεύοντα ερωτήματα για το αν υπάρχει διαφοροποίηση των αριστερών και των κεντροδεξιών μέσων ενημέρωσης ως προς το είδος, την έκταση, την κατηγορία, και τις πλαισιώσεις του δημοσιεύματος. Τέλος, επιχειρείται μια γενίκευση που αφορά τη στάση που κράτησαν τα μέσα ενημέρωσης

για το γεγονός της επαναλειτουργίας της ΕΡΤ, βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας που διεξήγαμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Προσεγγίσεις θεματολογίας

Στο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης των θεωρήσεων της ημερήσιας θεματολογίας (agenda-setting), καθώς και τους λόγους για τους οποίους έγινε η επιλογή της συγκεκριμένης προσέγγισης έναντι κάποια άλλης στο πλαίσιο της έρευνάς μας. Στη συνέχεια, θα αναφερθούμε στην πλαisiώση (framing) και στην κρίση κατά προτεραιότητα (priming), δυο θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν αρκετές ομοιότητες και διαφορές με τον καθορισμό της ημερήσιας θεματολογίας και μαζί με αυτόν αναφέρονται στο πεδίο της επιρροής της κοινής γνώμης από τα MME.

1.1. Καθορισμός ημερήσιας θεματολογίας (agenda-setting)

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70 δρομολογήθηκε η διερεύνηση των ζητημάτων θεματολογίας και από εκείνη τη στιγμή κι έπειτα αναπτύχθηκαν διάφορες προσεγγίσεις θεματολογίας από πολλούς θεωρητικούς που ανέτρεψαν τις θεωρίες των προηγούμενων ετών για το συγκεκριμένο θέμα. Κάποια από αυτά τα μοντέλα είναι η προσέγγιση της διάπλασης θεματολογίας (agenda-building) από τους Cobb & Elder η οποία υποστηρίζει ότι η διαμόρφωση της δημόσιας θεματολογίας επηρεάζεται από διάφορες κοινωνικές ομάδες (συνδικάτα, ομάδες συμφερόντων), η προσέγγιση της θεματολογίας δημοσίων πολιτικών (public policy agenda) από τον Hassenteufel που αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο το κράτος παίρνει αποφάσεις για σημαντικά δημόσια προβλήματα κ.α.

Ο λόγος που επιλέξαμε την προσέγγιση του ορισμού της ημερήσιας θεματολογίας είναι γιατί σύμφωνα με τους Dearing και Rogers (2005) το συγκεκριμένο μοντέλο υποστηρίζει την εν δυνάμει σημαντική επιρροή που έχουν τα μέσα ενημέρωσης στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης. Έχοντας υπόψη μας τη θεωρία αυτή και δεδομένου ότι το θέμα της εργασίας μας αφορά στον τρόπο με τον οποίο τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης παρουσίασαν την επαναλειτουργία της ΕΡΤ, η συγκεκριμένη προσέγγιση είναι η πιο κατάλληλη για την έρευνά μας.

Η συγκεκριμένη προσέγγιση είναι ελκυστική και χρηστική για την ανάλυση ενός θέματος σε σχέση με άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις για διάφορους λόγους.

Αρχικά, αποτελεί μια ρευστή και συγκρουσιακή διαδικασία κατά την οποία εντός ενός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος ορίζονται ως πρωτεύουσας σημασίας κάποια θέματα εναντίον κάποιων άλλων στη δημόσια σφαίρα, βάσει της σχέσης και του ανταγωνισμού ανάμεσα στα MME, το κοινό και την πολιτική ελίτ (Dearing & Rogers 2005: 20).

Δηλαδή, η ημερήσια θεματολογία, διαμορφώνεται από την αλληλεξάρτηση της θεματολογίας των Μέσων (media agenda), της δημόσιας θεματολογίας (public agenda) και της πολιτικής θεματολογίας (policy agenda). (Dearing & Rogers 2005: 14).

Έτσι, δημιουργείται μια κατάσταση κατά την οποία αποσιωπούνται από τη δημόσια σφαίρα ορισμένα ζητήματα και η οποία είναι αποτέλεσμα μιας δυσδιάστατης λειτουργίας της εξουσίας: σε μια πρώτη διάσταση τίθενται και συγκρούονται δημοσία ορισμένα θέματα, αλλά σε μια δεύτερη διάσταση ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός θεμάτων δεν έρχεται καν στο φώς της δημοσιότητας (Dearing & Rogers 2005: 13-14).

Επιπλέον, το αν ένα θέμα είναι άξιο δημοσίευσης ως είδηση εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως το αν το πρόσωπο που εμπλέκεται σε ένα γεγονός κατέχει κάποια θέση εξουσίας (π.χ. πολιτικός, εισαγγελέας κλπ.) ή αν είναι γνωστός στο ευρύ κοινό (π.χ. ηθοποιός, τραγουδιστής κλπ.). Ένα γεγονός που σε διαφορετική περίπτωση θα περνούσε απαρατήρητο, με την εμπλοκή κάποιου σημαίνοντος προσώπου θα μπορούσε να γίνει μέχρι και πρωτοσέλιδο (Schudson 2002).

Επίσης, μπορεί ένα περιστατικό να είναι αρκετά σημαντικό ώστε να αποτελέσει είδηση σε κάποια τοπική εφημερίδα (π.χ. ανακαίνιση ενός δημαρχείου) αλλά όχι τόσο ώστε να μπει έστω και στις δευτερεύουσες ειδήσεις μιας ευρείας κυκλοφορίας εφημερίδας. Συνεπώς, ένα θέμα μπορεί να αποτελέσει είδηση από τη στιγμή που μπορεί να δημιουργήσει ένα δημόσιο σχολιασμό σχετικά με αυτό. Βέβαια, και η έννοια του δημόσιου μεταβάλλεται κι αυτή από τόπο σε τόπο κι από εποχή σε εποχή (Schudson 2002).

Με την ημερήσια θεματολογία, λοιπόν, γίνεται αντιληπτή η μεγάλη δύναμη των μέσων και ο κυρίαρχος ρόλος τους στο πεδίο της δημόσιας σφαίρας καθώς σύμφωνα με μελέτες η ημερήσια διάταξη των MME διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τη δημόσια θεματολογία (Dearing & Rogers 2005: 15).

Ο Gerstlé J. (1999: 149), υποστηρίζει ότι υπάρχουν τρία στάδια στον καθορισμό της ημερήσιας θεματολογίας.

α) Το πρώτο στάδιο είναι αυτό της ανάδειξης όπου τα ΜΜΕ καθορίζουν ποια θέματα θα μεταδοθούν με στόχο την κινητοποίηση της κοινής γνώμης

β) Το δεύτερο στάδιο, αυτό της εξειδίκευσης στοχεύει στα μέλη που ασχολούνται με το κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι προκειμένου να ασκηθεί πίεση στους κυβερνώντες από την κοινή γνώμη

γ) Το τελευταίο στάδιο το ονομάζει στάδιο μετάδοσης στο οποίο γίνεται φανερή η δύναμη των Μέσων που παίζουν το ρόλο της νομιμοποίησης και διευκόλυνσης κατά την πορεία της διαμάχης

Όσον αφορά την έρευνα της θεματολογίας των Μέσων, αυτή κατανέμεται ανάλογα με το επίπεδο των επιδράσεων που ασκεί, οι οποίες χωρίζονται: α) στην επίδραση ενός συνόλου θεμάτων εν γένει στην κοινή γνώμη, β) στην επίδραση ενός μεμονωμένου θέματος στην κοινή γνώμη σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, γ) στις επιδράσεις πολλών θεμάτων σε ένα άτομο και τέλος δ) στην επίδραση ενός μόνο θέματος σε ένα συγκεκριμένο άτομο (Dearing & Rogers 2005: 15-16).

Επιπλέον, δεδομένου ότι τα αρνητικά γεγονότα συμπληρώνουν ποικίλα χαρακτηριστικά που τα καθιστούν προσφιλή στα μέσα και είναι σαφή, συγκεκριμένα και δημιουργούν αναταραχή, αποκτούν αυτομάτως ένα προβάδισμα όσον αφορά στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος του κοινού (Λαμπροπούλου 1997).

Από την άλλη πλευρά, οι περισσότεροι αναγνώστες δεν ενδιαφέρονται τόσο για το αν αυτό που δημοσιεύεται σε ένα μέσο ως είδηση είναι αλήθεια όσο για το αν συμφωνεί με τις δικές τους απόψεις και αντιλήψεις. Με τη λογική αυτή λειτουργούν οι σταθεροί αναγνώστες π.χ. μιας εφημερίδας, από τη στιγμή που η συγκεκριμένη εφημερίδα φέρνει στη δημοσιότητα ειδήσεις που συμφωνούν με τις προσωπικές τους ιδέες. Δεδομένου αυτού, οι αναγνώστες συχνά αλλάζουν εφημερίδα αν αυτή αρχίσει να εκδίδει θέματα που τους βρίσκουν αντίθετους, επιλέγοντας μια άλλη εφημερίδα που θα τους βρίσκει σύμφωνους με αυτά που δημοσιεύει (Lippman 1988).

Συμπερασματικά, λοιπόν, μπορούμε να πούμε ότι η ημερήσια θεματολογία ή διάταξη καθορίζεται από την έμφαση που δίνουν τα μέσα ενημέρωσης σε ορισμένα γεγονότα, από τις απόψεις του κοινού για το τι αξίζει να αναφερθεί και από την πολιτική

θεματολογία που αποτελείται από τις προτεραιότητες των πολιτικών, με σκοπό να εκτελέσουν συγκεκριμένες πολιτικές.

Τα μέσα, δηλαδή, όπως έχει λεχθεί δεν υπαγορεύουν στον κόσμο τι να σκεφτεί αλλά περί τίνος να σκεφτεί, σε ποια θέματα, δηλαδή, να στρέψει την προσοχή του και για πόσο χρονικό διάστημα, δεδομένου ότι αποτελούν τους διαμεσολαβητές μεταξύ της πραγματικότητας και του κοινού (Δεμερτζής 2002: 106 & Lippman 1988).

1.2. Πλαισίωση

Η πλαισίωση (framing) αποτελεί ένα θεωρητικό μοντέλο που δίνει μια διαφορετική όψη της επίδρασης των μέσων στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης σε σχέση με το μοντέλου καθορισμού της ημερήσιας θεματολογίας (agenda setting), ενώ αναπτύχθηκε κατά την περίοδο που το τελευταίο γνώριζε μεγάλη άνθηση. Μαζί με το μοντέλο του καθορισμού της ημερήσιας θεματολογίας και το μοντέλο της κρίσης κατά προτεραιότητα (priming) αποτελούν τις τρεις πιο γνωστές αντιπροτάσεις στη θεωρία, η οποία ήταν κυρίαρχη μέχρι τη δεκαετία του '70, ότι τα μέσα είχαν ελάχιστες επιδράσεις στο κοινό (Μιχαλοπούλου 2008).. Κατά κάποιο τρόπο η πλαισίωση και η κρίση κατά προτεραιότητα αποτελούν εξέλιξη της θεωρίας του καθορισμού της ημερήσιας θεματολογίας (Kim κ.ά, 2002: 7).

Σύμφωνα με τον McQuail (2003: 488) πλαισίωση (framing) είναι η επίδραση των Μέσων Ενημέρωσης που ασκείται στο κοινό, λόγω της οπτικής γωνίας μέσα από την οποία του παρέχονται οι ειδήσεις. Αναφέρεται, δηλαδή, στον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται τα θέματα και τα γεγονότα ιδιαίτερα από τα ΜΜΕ, τους επαγγελματίες των Μέσων και το κοινό, προκαλώντας αίσθηση (Reese, 2001).

Ο Scheufele (1990) υποστηρίζει ότι η πλαισίωση αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους τα ΜΜΕ οργανώνουν και παρουσιάζουν θέματα και γεγονότα. Η διαδικασία αυτή είναι διττή καθώς περιλαμβάνει αφενός την παρουσίαση και αφετέρου την ερμηνεία των ειδήσεων.

Επιπλέον, ο όρος πλαισίωση αναφέρεται στη διεργασία επιλογής ορισμένων πλευρών της υποκειμενικής, προσλαμβανόμενης πραγματικότητας και στον συνακόλουθο

τονισμό τους κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προβληθεί ένας συγκεκριμένος ορισμός της κατάστασης, μια αιτιολογική ερμηνεία, μια αξιολογική κρίση και μια υπόδειξη για τον χειρισμό των υπό εξέταση θεμάτων (Entman, 1993: 52).

Τέλος, ο Goffman, ο οποίος ήταν ο πρώτος θεωρητικός που επιχείρησε να ερμηνεύσει και να εξετάσει συστηματικά την έννοια της πλαισίωσης, χαρακτήρισε τα πλαίσια ως ερμηνευτικά σχήματα (schemata of interpretation) που επιτρέπουν στα άτομα να οργανώνουν τις βιωματικές τους εμπειρίες και τα γεγονότα ως σημαντικά έτσι ώστε να μπορούν να νοηματοδοτήσουν τις κοινωνικές καταστάσεις. Τα σχήματα αυτά παρέχουν το πλαίσιο που δίνει στο άτομο τη δυνατότητα να εντοπίσει, να προσλάβει, να ταυτοποιήσει και να χαρακτηρίσει έναν θεωρητικά άπειρο αριθμό μεμονωμένων περιστατικών (Akhavan-Majid, 1998: 131-152).

Η διαδικασία αυτή είναι σύνθετη και περιλαμβάνει ένα σύνολο διεργασιών όπως:

α) την διαδικασία της αποσυμβολοποίησης (keying), κατά την οποία το υποκείμενο εστιάζει σε ιδιαίτερες πτυχές της καθημερινής ζωής με το να αναπλάθει πρότερες αλληλεπιδράσεις.

β) τη διαδικασία της αγκυροβόλησης (anchoring), κατά την οποία οι ιδέες και οι εμπειρίες εδράζονται και συνδέονται με βαθύτερες νοηματικές και πολιτισμικές δομές.

γ) τη διαδικασία της κατασκευής (fabrication), κατά την οποία πραγματοποιείται ανασχηματισμός ορισμένων διαστάσεων της εμπειρίας, ούτως ώστε να καταστούν εμφανείς εντός μιας κατάστασης ή αλληλεπίδρασης (Hallahan 1999: 211).

Ο Entman (D'Angelo, 2002: 870-888) ξεχωρίζει δυο είδη πλαισίων: 1) τα πλαίσια των Μέσων (media frames), ως χαρακτηριστικά των ειδήσεων και 2) τα ατομικά πλαίσια (individual frames) ως σχήματα επεξεργασίας της πληροφορίας.

Αντιθέτως, ο Gitlin κάνει λόγο για ενδεχόμενη ύπαρξη λανθανόντων πλαισίων. Πιο συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι η πλαισίωση είναι η επιλογή, η εμφάνιση και η παρουσίαση οι οποίες συνδέονται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπονοούν τι υπάρχει, τι γίνεται και ποια η σημασία αυτού που υπάρχει και γίνεται. Υπό αυτή την έννοια θεωρεί ότι τα πλαίσια είναι συνεχή σχήματα γνώσης, ερμηνείας και παρουσίασης, επιλογής, έμφασης και αποκλεισμού, βάσει των οποίων οι συντονιστές οργανώνουν το λόγο (de Vreese, 2005: 51-62).

Επομένως, ο Gitlin αντιλαμβάνεται την πλαισίωση ως μια διαδικασία η οποία μπορεί να μελετηθεί είτε ως η διαδικασία επιλογής πλαισίων από τους δημοσιογράφους είτε ως οι συνέπειες της επιλογής αυτής στο δέκτη της πληροφορίας (Gitlin 1998).

Η Tuchman η οποία εφάρμοσε για πρώτη φορά την ανάλυση της πλαισίωσης στην περιοχή των ειδήσεων, θεωρεί ότι η πλαισίωση αποτελεί την ικανότητα των Μέσων επικοινωνίας να καθορίζουν και να νοηματοδοτούν την καθημερινότητα των ατόμων (σε Πλειός 2011: 153/Akhavan-Majid, 1998).

Σύμφωνα με τον Entman η δημιουργία πλαισίων αναφέρεται στην επιλογή ορισμένων πτυχών της αντιληπτής πραγματικότητας, στον τονισμό της υπεροχής μιας ορισμένης ερμηνείας και αξιολόγησης της πραγματικότητας αυτής. Επομένως, οι ειδήσεις δεν είναι η αναπαράσταση των γεγονότων αλλά των απόψεων γι' αυτά (Scheufele 1999).

Η επιλογή και η συσχέτιση των γεγονότων μπορούν να εξαρτηθούν από πολλούς παράγοντες. Κάποιοι από αυτούς μπορεί να αφορούν συγκεκριμένα ιδεολογικά μοτίβα (να εστιάζονται π.χ. στον οικονομικό, πολιτικό, θρησκευτικό τομέα), να αφορούν τις επιστημολογικές τους αφετηρίες (π.χ. σύγκρουση ή συναίνεση) ή τον πραγματολογικό τους προσανατολισμό (π.χ. οικονομική, πολιτική διάσταση των γεγονότων). Οι στρατηγικές δεν αλληλοαποκλείονται αλλά, επιπλέον, μπορούν να συμπληρωθούν από ένα μεγάλο αριθμό διαφορετικών τυπολογιών κι αυτό το φαινόμενο ονομάζεται «πλαισιακός πλουραλισμός». Έτσι, τα πλαίσια γίνονται οντολογικά στοιχεία στα οποία προσδίδεται ένας προκαταβολικός ιδεολογικός χαρακτήρας (Πλειός 2011: 161-162).

Θα μπορούσε λοιπόν να λεχθεί ότι, αφετηρία της πλαισίωσης είναι η οπτική γωνία με την οποία κατανοείται η συγκρότηση, η προέλευση, η σημασία, οι επιπτώσεις και η λειτουργία των γεγονότων ή των ευρύτερων κοινωνικών φαινομένων όπως π.χ. η ανεργία και η οικονομική κρίση. Η οπτική αυτή γωνία εφαρμόζεται στις ειδήσεις με την επιλογή των γεγονότων που θα αποτελέσουν το περιεχόμενο τους και με τη διαμόρφωσή τους (Πλειός 2011: 162).

Δεδομένου ότι οι θεμελιώδεις τυπολογίες πλαισίωσης είναι αυτές που αφορούν τη σχέση του υποκειμένου με το αντικείμενο, εκείνες που αφορούν τη σχέση των υποκειμένων μεταξύ τους και λαμβάνοντας υπόψη και τις κοινωνικές επιστήμες, μπορούμε να ορίσουμε ως σημαντικότερα πλαίσια εκείνα που εστιάζουν: α) στη μακροοικονομική ή μικροοικονομική διάσταση των γεγονότων, β) στη φύση των

κοινωνικών σχέσεων, γ) στη σχέση υποκειμένου και συνθηκών, δ) στη φύση της ερμηνείας των σχέσεων του υποκειμένου με τα γεγονότα και τέλος, ε) στη δυναμική του κοινωνικού συστήματος, των θεσμών και των ανθρώπινων σχέσεων (Πλειός 2011: 235-236).

Με την πλαισίωση μπορεί να γίνει αντιληπτό ότι η ημερήσια θεματολογία των μέσων ενημέρωσης όχι μόνο διαμορφώνει σε σημαντικό βαθμό τη δημόσια θεματολογία αλλά επιπλέον κατευθύνει τα άτομα έτσι ώστε αυτά να αξιολογήσουν με ένα συγκεκριμένο τρόπο κάποιο θέμα (Dearing & Rogers 2005).

Η πλαισίωση χρησιμοποιείται από τα ΜΜΕ προκειμένου να επιλέξουν συγκεκριμένες όψεις ενός θέματος, έτσι ώστε να το κάνουν πιο σημαντικό με σκοπό να δώσουν έμφαση σε μια συγκεκριμένη αιτία ενός φαινομένου (Dearing & Rogers 2005). Επιπλέον, τους δίνει τη δυνατότητα να καθορίζουν και να νοηματοδοτούν την καθημερινότητα των ατόμων (Tuchman 1978).

Όσον αφορά την εξέταση της ιδεολογικής προσέγγισης των θεμάτων που παρουσιάζονται από τα Μέσα αυτή μπορεί να γίνει από την σκοπιά των επιμέρους πρωταγωνιστών του μηνύματος. Για παράδειγμα, ο πολιτικός λόγος δεν είναι ενιαίος αλλά συγκροτείται από το λόγο των επιμέρους συμμετεχόντων στο περιεχόμενο (π.χ. των δημοσιογράφων, των πολιτικών, του κοινού κλπ.) (Πλειός 2011: 236).

Από την άλλη μεριά, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι το θέμα και η επιλογή των συμμετεχόντων είναι έργο των παραγωγών. Συνεπώς, οι απόψεις που διατυπώνουν τα εμφανιζόμενα πρόσωπα δεν είναι πάντα αυτές που υιοθετούν αλλά είναι αποτέλεσμα της επιλογής του περιεχομένου (Meyer, Hinchman 2008).

1.3. Τυπολογίες πλαισιώσεων

Σύμφωνα με τον Πλειό (2011) η αποδόμηση των πολιτικών ιδεολογιών κατά την περίοδο της πρώιμης νεωτερικότητας οδηγούν στην εμφάνιση ενός «πλαισιακού πλουραλισμού», της δημιουργίας, δηλαδή, ενός μεγάλου αριθμού επιμέρους πλαισίων εντός του οποίου συγκροτούνται και οι ειδήσεις.

Στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο θα ασχοληθούμε κυρίως με τις τυπολογίες που χρησιμοποιήσαμε κατά την έρευνά μας για ν' απαντήσουμε στα ερωτήματά μας ενώ θα γίνει αναφορά και σε λοιπές κατηγορίες πλαισίων.

1) Περιπτωσιολογική και Θεματολογική Πλαισίωση

Τα σημαντικότερα είδη πλαισίωσης τα οποία χρησιμοποιούνται κατά κόρον στις ειδήσεις είναι η Περιπτωσιολογική ή Επεισοδιακή (episodic) και η Θεματολογική (thematic). Βασικό σημείο των δυο πλαισιώσεων αποτελεί η διαδικασία απόδοσης αιτιότητας για ένα συγκεκριμένο ζήτημα. Η απόδοση αιτιότητας επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την στάση του κοινού απέναντι σε ένα θέμα και αναδεικνύει το ερώτημα του ποιος είναι υπεύθυνος και ποιος μπορεί να επιλύσει το ζήτημα (Iyengar 1991).

Κατά την περιπτωσιολογική πλαισίωση παρουσιάζεται ένα συγκεκριμένο γεγονός χωρίς να συνδέεται με τις αιτίες του. Για παράδειγμα, η εστίαση στην προσωπική ιστορία ενός απολυμένου από την ΕΡΤ, εστιάζει στο ίδιο το άτομο και όχι στις αιτίες που τον οδήγησαν σε αυτή την κατάσταση (Iyengar 1991).

Όσον αφορά τη θεματολογική πλαισίωση, αυτή τοποθετεί τα γεγονότα σε ένα γενικό πλαίσιο. Έτσι για παράδειγμα, το κλείσιμο της ΕΡΤ παρουσιάζεται ως παράγωγο μιας ευρύτερης πολιτικής και κοινωνικής κατάστασης. Με άλλα λόγια, η θεματική πλαισίωση της είδησης καταλογίζει συλλογικά την ευθύνη (σε κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες), ενώ η περιπτωσιολογική καταλογίζει ατομικά την ευθύνη (Iyengar, 1991).

Προκειμένου να γίνουν πιο κατανοητές οι διαφορές μεταξύ των δυο πλαισιώσεων: η επεισοδιακή εστιάζει σε ένα μεμονωμένο περιστατικό ενώ η θεματολογική σε θέματα κατά την πάροδο του χρόνου, η επεισοδιακή εστιάζει στον ιδιωτικό τομέα (ψυχολογία ενός ατόμου, συμπεριφορές εντός μιας οικογένειας) ενώ η θεματολογική στο δημόσιο (ευρύτερο περιβάλλον). Επίσης, η επεισοδιακή επικεντρώνεται στο πώς να βοηθήσει το άτομο να επιλύσει το πρόβλημά του ενώ η θεματολογική εφιστά την προσοχή της στην επίλυση των συνθηκών που οδήγησαν στον πρόβλημα (Benjamin 2007).

Μια επεισοδιακή πλαισίωση προσεγγίζει το κοινό ως καταναλωτή σε αντίθεση με την θεματολογική που το προσεγγίζει ως πολίτη. Τέλος, η λύση που προτείνει η

επεισοδιακή πλαισίωση είναι η ‘καλύτερη ενημέρωση’ ενώ αυτή που προτείνει η θεματολογική είναι οι ‘καλύτερες πολιτικές’ (Benjamin 2007).

Τέλος, η επεισοδιακή πλαισίωση διασπά τη ζωή σε μια σειρά από ασύνδετα μεταξύ τους επεισόδια, τυχαία γεγονότα ή μελέτες περιπτώσεων. Από την άλλη μεριά, η θεματολογική πλαισίωση αναγνωρίζει τις ελλείψεις στην κοινωνία που συμβάλλουν στο πρόβλημα. Αυτή είναι μια θεμελιώδης διαφορά μεταξύ των δυο πλαισιώσεων (Benjamin 2007).

Αν ένα κοινωνικό θέμα πλαισιωθεί επεισοδιακά, τότε οι πολίτες δεν θα στραφούν στην κυβέρνηση ή σε άλλους οργανισμούς για τη λύση του προβλήματος. Αντιθέτως, αν ένα θέμα πλαισιωθεί θεματολογικά, τότε οι πολίτες θα αντιληφθούν ότι η λύση του προβλήματος θα επέλθει μέσα από την συλλογική δράση (Benjamin 2007).

2) Συγκρουσιακό πλαίσιο (Conflict frame)

Το συγκρουσιακό πλαίσιο αναφέρεται στην ανάδειξη από τα ΜΜΕ, της σύγκρουσης μεταξύ των πολιτικών κομμάτων και των πολιτικών αρχηγών, εντός του Κοινοβουλίου, μεταξύ των ατόμων, των ομάδων ή των θεσμών. Στο πλαίσιο αυτό, δηλαδή, η κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα προβάλλονται ως μια διαρκή αρένα διαμάχης, στην οποία υπάρχουν νικητές και ηττημένοι (Neuman κ.ά., 1992: 61-62).

Σύμφωνα, με τον Entman, R.M. (1993) οι συγκρούσεις μεταξύ των πολιτικών κομμάτων έρχονται σε πρώτο πλάνο, παραγκωνίζοντας σημαντικότερα θέματα όπως η λήψη πολιτικών αποφάσεων. Το πλαίσιο της σύγκρουσης έχει τη δυνατότητα να απλοποιεί τις πολιτικές αντιπαραθέσεις σε επιμέρους αντιδικίες.

Το συγκεκριμένο πλαίσιο χρησιμοποιείται στις ειδήσεις και λόγω της έμφασης που δίνει στη σύγκρουση μεταξύ ατόμων, ομάδων ή θεσμών έχουν κατηγορηθεί για την αύξηση του πολιτικού κυνισμού και της δυσπιστίας απέναντι στους πολιτικούς ηγέτες (McQuail 2003: 520).

Για παράδειγμα, η είδηση της σύγκρουσης μεταξύ του ΣΥΡΙΖΑ και της ΝΔ όσον αφορά τη λειτουργία της ΕΡΤ, τις άδειες για τα ιδιωτικά κανάλια κλπ., επισκιάζουν

την πορεία των διαπραγματεύσεων με το ΔΝΤ και τα νέα μέτρα που επιβάλλουν οι εταίροι.

3) Ανθρωποκεντρικό πλαίσιο (Human impact frame)

Το ανθρωποκεντρικό πλαίσιο αναφέρεται στην ανάδειξη των ανθρωποκεντρικών πλευρών των γεγονότων ή των προβλημάτων. Στην περίπτωση αυτή, υιοθετείται ένας προσωποποιημένος τρόπος εξιστόρησης του γεγονότος από τις ειδήσεις, δίνοντας, με αυτόν τον τρόπο, έμφαση στο πως το θέμα επηρεάζει τις ζωές μεμονωμένων ανθρώπων ή ομάδων. Το πλαίσιο του ανθρώπινου ενδιαφέροντος χρησιμοποιείται από τα μέσα στις ειδήσεις προκειμένου να διατηρήσουν την προσοχή του κοινού (Newman κ.α. 1992).

Ως παράδειγμα μπορούμε να πάρουμε τα θύματα των φυσικών καταστροφών, τους πολέμους, τις ανθρωπιστικές κρίσεις καθώς και ατομικά παραδείγματα που αναφέρονται σε ένα γενικότερο φαινόμενο όπως η υπόθεση του Γιακουμάκη που ανέδειξε πανελλαδικώς το ζήτημα του σχολικού εκφοβισμού (bullying).

4) Πλαίσιο οικονομικών συνεπειών (Economic consequences frame)

Το συγκεκριμένο πλαίσιο προσεγγίζει το θέμα από την πλευρά του οικονομικού αντίκτυπου που θα φέρει ή έχει ήδη φέρει στους πολίτες, σε ομάδες, θεσμούς, περιοχές ή χώρες και χρησιμοποιείται στις ειδήσεις διότι οι οικονομικές συνέπειες ενός γεγονότος έχουν πάντα σημαντική αξία (Semetko & Valkenburg 2000: 93-109).

Ως παράδειγμα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε μια αποτυχημένη διαπραγμάτευση της ελληνικής κυβέρνησης με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τις επιπτώσεις που αυτή θα έχει για τους Έλληνες πολίτες στο μέλλον.

5) Πλαίσιο Ηθικής (Morality frame)

Το πλαίσιο αυτό δεν εκφράζεται ρητά από τους δημοσιογράφους καθώς κάτι τέτοιο θα ερχόταν σε αντίθεση με την αξία της αντικειμενικότητας και της ουδέτερης διαβίβασης της πληροφορίας. Τα μέσα θέτουν έμμεσα ερωτήματα ηθικής φύσεως και

σχολιάζουν την ηθική τους διάσταση μέσω της χρήσης των ομιλουσών κεφαλών (talking heads), δηλαδή των παρουσιαστών των ειδήσεων, όπου παρατίθενται απόψεις και δηλώσεις που αναφέρονται στον ηθικό άξονα των υπό προβολή ειδήσεων (Neuman κ.ά., 1992: 72).

Για παράδειγμα, η ανάδειξη της ηθικής σύγκρουσης του πρωθυπουργού της Ελλάδας κατά τη διαπραγμάτευση με την Τρόικα, όπου βρίσκεται στο δίλημμα να πει «ναι σε όλα» τα επίπονα για το λαό μέτρα στους θεσμούς προκειμένου να λάβει την απαιτούμενη δανειοδότηση, κινδυνεύοντας να χαρακτηριστεί ως προδότης ή να αρνηθεί τις προτάσεις των δανειστών βάζοντας σε κίνδυνο την ελληνική οικονομία.

6) Πλαίσιο απόδοσης ευθύνης (Responsibility frame)

Το πλαίσιο αυτό παρουσιάζει ένα ζήτημα ή πρόβλημα με τέτοιο τρόπο ώστε να αποδοθεί η ευθύνη για την αιτία ή την λύση είτε στην κυβέρνηση είτε στο άτομο ή στην ομάδα (Semetko & Valkenburg, 2000: 93-109). Επιπλέον, το συγκεκριμένο πλαίσιο σε συνδυασμό με την επεισοδιακή πλαισίωση (Iyengar 1991), καθοδηγεί το θεατή να δώσει ατομοκεντρικές εξηγήσεις στα διάφορα κοινωνικά προβλήματα (Semetko & Valkenburg, 2000).

Ως παράδειγμα μπορούμε να δώσουμε την κρίση του δημοσιονομικού χρέους στην Ελλάδα η οποία είναι ενδεικτική τόσο των διαφορετικών προσεγγίσεων ως προς τις αιτίες της κρίσης (δικομματισμός, παγκόσμια οικονομική κρίση), είτε ως προς την αναζήτηση των λύσεων (ΕΕ, νέα κόμματα, κοινωνία πολιτών). Έτσι, η αντιπολίτευση κατηγορεί την κυβέρνηση για τη διαχείριση των διαπραγματεύσεων που έχουν φέρει σε δυσχερή οικονομική θέση όλους τους Έλληνες, ενώ η κυβέρνηση κατηγορεί την αντιπολίτευση ότι η λανθασμένη διακυβέρνηση των προηγούμενων ετών έχει επιφέρει αυτή την κατάσταση.

7) Πλαίσιο της συναίνεσης/συγκατάθεσης, διαπραγμάτευσης και σύγκρουσης

Το πλαίσιο της συναίνεσης αναφέρεται στο δημοσίευμα που παρουσιάζει ένα πρόσωπο, ένα κόμμα, μια κοινωνική ομάδα κλπ. να συμφωνεί με τους χειρισμούς της κυβέρνησης. Στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης το δημοσίευμα διατηρεί ουδέτερη

στάση στους χειρισμούς της κυβέρνησης, ενώ στο πλαίσιο σύγκρουσης υπάρχει δυσaréσκεια ως προς τις ενέργειες της κυβέρνησης.

Το συγκεκριμένο πλαίσιο αναδείχθηκε από το Εργαστήριο Κοινωνικών Ερευνών του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ για την μελέτη πλαισίων των ειδήσεων βάσει και του κώδικα Hall, σύμφωνα με τον οποίο υπάρχουν 3 πιθανοί τρόποι αποκωδικοποίησης: α) ο κυρίαρχος κώδικας, β) ο κώδικας διαπραγμάτευσης και γ) ο αντιθετικός κώδικας (Durham & Kellner 2001).

8) Πλαίσιο της αδυναμίας (powerlessness frame)

Στο πλαίσιο αυτό μεταδίδεται η αίσθηση της ητλημένης και ενσυνείδητης κυριαρχίας συγκεκριμένων δυνάμεων πάνω σε αδύναμους και αβοήθητους ανθρώπους ή ομάδες (Neuman κ.ά., 1992). Το συγκεκριμένο πλαίσιο δεν το χρησιμοποιήσαμε στην έρευνά μας.

1.4. Κρίση κατά προτεραιότητα

Η κρίση κατά προτεραιότητα (priming) αποτελεί ένα από τα σημαντικά θεωρητικά σχήματα για τον ορισμό των θεμάτων στα μέσα επικοινωνίας, ενώ συνδέεται με την προσέγγιση του καθορισμού της ημερήσιας θεματολογίας και με την πλαισίωση, καθώς μαζί με την τελευταία θεωρούνται οι δυο βασικότερες εκδοχές του καθορισμού της ημερήσιας θεματολογίας (Scheufele & Tewksbury 2007: 9-20).

Επιπλέον, χρησιμοποιείται κατά κόρον στο πεδίο της πολιτικής καλύπτοντας ή φανερώνοντας τις αδυναμίες και τα προτερήματα των πολιτικών προσώπων κατά περίπτωση (Scheufele & Tewksbury 2007: 9-20).

Η κρίση κατά προτεραιότητα (priming) είναι η υιοθέτηση συγκεκριμένων κριτηρίων αξιολόγησης από τα ΜΜΕ τα οποία καλύπτουν ειδησεογραφικά ένα θέμα αγνοώντας άλλα παρασέρνοντας και το κοινό σε αυτή τη διάκριση (Scheufele & Tewksbury 2007: 9-20).

Κατά την αξιολόγηση αυτή εξετάζουμε την προτεραιότητα που δίνεται σ' ένα θέμα, η οποία μπορεί να συνδέεται με την προτεραιότητα του θέματος εκείνου που

χρησιμοποιεί το κοινό για ν' αξιολογήσει τη κυβέρνηση ή γενικότερα κάποιο κοινωνικό φορέα (Scheufele & Tewksbury 2007: 9-20).

Ουσιαστικά, η κρίση κατά προτεραιότητα είναι αποτέλεσμα μιας ψυχολογικής διεργασίας που ονομάζεται «διαδικασία διάχυσης κριτηρίων αξιολόγησης» όπου η έμφαση των ΜΜΕ σε συγκεκριμένα θέματα προσδίδει κύρος και ενεργοποιεί στη μνήμη των ανθρώπων πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα. Στη συνέχεια, οι πληροφορίες αυτές χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση απόψεων σχετικά με αυτά τα θέματα (McCombs, Einsiedel, και Weaves 1996).

Η κρίση κατά προτεραιότητα αποτελεί συχνό φαινόμενο στην πολιτική θεματολογία όπου τα μέσα εστιάζουν στις δράσεις ενός πολιτικού πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα, αφήνοντας ασχολίαστες τις δραστηριότητες του στα υπόλοιπα θέματα (Dearing & Rogers 2005). Για παράδειγμα, η εστίαση στην εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης, κάνει τους πολίτες να κρίνουν την κυβέρνηση σ' αυτόν τον τομέα κι όχι σε κάποιον άλλο που μπορεί να έχει κάνει λανθασμένους χειρισμούς όπως π.χ. στην οικονομία (Παπαθανασόπουλος 2005).

Έτσι, γίνεται φανερό ότι τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να διαδραματίσουν σημαίνοντα ρόλο στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης όσον αφορά στον τομέα της πολιτικής, καθώς ανάλογα με τα θέματα που θα βάλουν σε προτεραιότητα μπορεί να ευνοηθεί ένα κόμμα έναντι ενός άλλου (Παπαθανασόπουλος 2005).

Επιπλέον, τα μέσα ενημέρωσης προβάλλουν θέματα τα οποία δεν περιέχουν ανταγωνιστικές εικόνες αλλά απλουστευμένα μηνύματα έτσι ώστε το κοινό να μην μπει στη διαδικασία να τα αξιολογήσει, αλλά να τα δεχτεί απλά ως έχουν, χωρίς σκέψη (Παπαθανασόπουλος 2005).

Επίσης, παρ' ότι κάθε μέσο ορίζει διαφορετικά την προτεραιότητα στα θέματα, στην πράξη τα ηγετικά ΜΜΕ (π.χ. τηλεόραση) ανάλογα με τα κύρια θέματα που θα παρουσιάσουν στο δελτίο ειδήσεων, καθοδηγούν και τα υπόλοιπα μέσα στην υιοθέτηση των ίδιων θεμάτων (Παπαθανασόπουλος 2005).

Όσον αφορά τα ηγετικά μέσα, αυτό με την μεγαλύτερη επίδραση, στη διαμόρφωση της ημερήσιας θεματολογίας και ακόμα περισσότερο της πολιτικής, θεωρείται η τηλεόραση, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '70, καθώς έχει το μεγαλύτερο βαθμό πρόσβασης στα μέλη του κοινωνικού συνόλου. Η τηλεόραση, λοιπόν, με το πέρασμα

των χρόνων πήρε τη θέση της εφημερίδας στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης (Παπαθανασόπουλος 2005: 52-54).

Η δημοσιογραφική βαρύτητα, προκειμένου να καταγραφεί η προτεραιότητα των θεμάτων, μπορεί να αναλυθεί με βάση τους ακόλουθους δείκτες: α) τη διάρκεια της είδησης (τηλεόραση, ραδιόφωνο) ή την έκταση του δημοσιεύματος (έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα), β) τη σειρά εμφάνισης στους τίτλους (ραδιοτηλεοπτικά μέσα) ή της παρουσίας της είδησης στο πρωτοσέλιδο (έντυπα), ενώ δεδομένου του τρόπου παράθεσης του περιεχομένου στο διαδίκτυο η προτεραιότητα είναι περιορισμένη και γ) τη σειρά της είδησης στην αναλυτική παρουσίαση των ειδήσεων ή στη σελίδα που δημοσιεύεται το άρθρο (Πλειός 2011: 238).

Τέλος, η κρίση κατά προτεραιότητα έχει μεγαλύτερη επίδραση στα άτομα που είναι «πολιτικά αδιάφορα» καθώς αυτά δεν έχουν επαρκή ενημέρωση για την πολιτική πραγματικότητα, ενώ τα άτομα που έχουν συγκεκριμένη πολιτική ιδεολογία ή σχετίζονται με κάποιο κόμμα επιλέγουν μόνο τις πληροφορίες που αναφέρονται θετικά σε αυτό. Επομένως, η τηλεόραση και γενικότερα τα μέσα εστιάζουν την προσοχή τους και τη διαμόρφωση της προτεραιότητας της θεματολογίας, βάσει των ατόμων που δεν ενημερώνονται για την πολιτική (McCombs, Einsiedel, και Weaves 1996).

Από την άλλη πλευρά, βέβαια, υπάρχει και η άποψη ότι κάθε σύστημα διακυβέρνησης μπορεί να αντιμετωπίσει μόνο ένα συγκεκριμένο αριθμό θεμάτων τα οποία μάλιστα πρέπει να έχουν και μια συγκεκριμένη προτεραιότητα. Επιπλέον, είναι λογικό ότι σε μεγάλες χώρες όπως π.χ. στις ΗΠΑ πολλοί κάτοικοι δεν σχετίζονται άμεσα με την κυβέρνηση ή με ομάδες συγκεκριμένων συμφερόντων, επομένως, είναι αναγκασμένοι να βασίζονται στις πληροφορίες που τους μεταδίδουν τα μέσα προκειμένου να ενημερωθούν για το τι συμβαίνει στην κοινωνία (McCombs, Einsiedel, και Weaves 1996).

Όσον αφορά την επίδραση των μέσων στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, αυτή δεν είναι τόσο κυρίαρχη όσο φαίνεται καθώς ναι μεν προβάλλουν συγκεκριμένες πληροφορίες, με συγκεκριμένη προτεραιότητα και από συγκεκριμένη οπτική γωνία, αλλά τα άτομα δεν τις δέχονται παθητικά καθώς τις επεξεργάζονται και επιλέγουν αυτές που εν τέλει επιθυμούν (McCombs, Einsiedel, και Weaves 1996.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ευρώπη

Στο παρόν κεφάλαιο θα επιχειρήσουμε μια ιστορική αναδρομή των περιόδων λειτουργίας της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στην Ευρώπη.

Στα υποκεφάλαια που ακολουθούν θα μάθουμε πότε ξεκίνησε η λειτουργία της δημόσιας τηλεόρασης στα ευρωπαϊκά κράτη και για ποιους λόγους, ποια ήταν η εξέλιξή της κατά το πέρασμα των χρόνων καθώς και ποιες αλλαγές υπέστη μετά την απορρύθμιση του τηλεοπτικού τοπίου η οποία συνέβη στα τέλη της δεκαετίας του '80 με την έλευση της ιδιωτικής τηλεόρασης.

2.1. Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ευρώπη πριν την απορρύθμιση

Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ευρώπη κατά το πέρασμα των χρόνων υπέστη πολλές αλλαγές, ενώ παρουσίασε και διαφορές από τη μια χώρα στην άλλη και από τη μια περιοχή της ηπείρου στην άλλη.

Είναι χαρακτηριστικό, άλλωστε, ότι υπάρχουν πολλοί και ιδιαίτεροι παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των ΜΜΕ σε κάθε χώρα και οι πιο σημαντικοί από αυτούς είναι: 1) πληθυσμιακοί και πολιτιστικοί (πληθυσμός, γλωσσική ομοιογένεια, μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων), 2) φυσικοί και γεωγραφικοί (πολυπληθείς πόλεις, απόσταση μεταξύ των μεγάλων αστικών κέντρων, φυσικά εμπόδια) και 3) πολιτικοοικονομικοί παράγοντες (πολίτευμα μιας χώρας) και πολιτική δομή μιας χώρας καθώς:

- α) ο βαθμός και η μορφή ελέγχου πάνω στα ΜΜΕ καθορίζονται από τη φύση και τη δομή της εκάστοτε κυβέρνησης
- β) οι πολιτικές δυνάμεις καθορίζουν τους νόμους μέσα στους οποίους λειτουργούν τα ΜΜΕ
- γ) οι ρυθμίσεις για τα ΜΜΕ είναι αυστηρές ή χαλαρές ανάλογα με την πολιτική δομή της κοινωνίας (Παπαθανασόπουλος 2004)

Ο θεσμός της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης ξεκίνησε στην Ευρώπη κατά τη δεκαετία του 1930 και πιο συγκεκριμένα στη Μεγάλη Βρετανία με την ίδρυση του BBC, αλλά τέθηκε σε ευρύτερη λειτουργία μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου.

Ήταν αποτέλεσμα της μαζικοποίησης των ΜΜΕ η οποία ξεκίνησε από την έλευση των λεγόμενων «νέων Μέσων Ενημέρωσης» δηλαδή του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης που ήρθαν για να ανταγωνιστούν ευθέως τον Τύπο ο οποίος έφτασε στο απόγειό του από τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα έως και το πρώτο μισό του 20ου. Οι εφημερίδες αποτελούσαν, πλέον, βιομηχανία ειδικά μετά την τοποθέτηση διαφημίσεων στα τέλη του 19ου αιώνα, που έφερναν σημαντικά έσοδα στο Μέσο. Την κυριαρχία αυτή του Τύπου ήρθε να “αμφισβητήσει” η ραδιοτηλεόραση (Παπαθανασόπουλος 2004).

Παρ' ότι, η οργάνωση και η δομή της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης έγινε υπό συνθήκες έντονου ανταγωνισμού από τις εμπορικές εταιρείες παροχής ραδιοτηλεοπτικών υπηρεσιών, στη Ευρώπη τέθηκε κάτω από τον κυβερνητικό έλεγχο και υπό καθεστώς μονοπωλίου (Παπαθανασόπουλος 2004).

Οι βασικές αιτιολογήσεις για τον κρατικό έλεγχο της ραδιοτηλεόρασης ήταν: 1) ότι με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται το χάος στα ραδιοκύματα δεδομένου ότι το ερτζιανό φάσμα μπορεί να αναμεταδώσει ένα περιορισμένο αριθμό τηλεοπτικών σημάτων, ενώ σε αντίθετη περίπτωση τα τηλεοπτικά σήματα θα «μπλέκονταν» μεταξύ τους δημιουργώντας παρεμβολές (Παπαθανασόπουλος 2004), 2) ότι διασφαλίζεται ο πλουραλισμός των ιδεών στις ερτζιανές συχνότητες, προσπαθώντας να αποφευχθεί το φαινόμενο της χρησιμοποίησης των μέσων για προπαγάνδα όπως συνέβαινε κατά κόρον στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και 3) με αυτόν τον τρόπο εξασφαλιζόταν και υπηρετούνταν το δημόσιο συμφέρον (Παπαθανασόπουλος 1993).

Ως δημόσιο συμφέρον θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε κάποια χαρακτηριστικά που αναφέρονται στην οργάνωση της ραδιοτηλεόρασης με τρόπο που να λειτουργούν προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να ενταχθούν στον ορισμό της κοινωνικής υπηρεσίας που οφείλει να εκτελέσει η δημόσια ραδιοτηλεόραση, της οποίας, σύμφωνα με τον Παπαθανασόπουλο (2004), τα κύρια στοιχεία είναι:

- 1) Γεωγραφική καθολικότητα, δηλαδή το πρόγραμμα της να καλύπτει ολόκληρη τη γεωγραφική επικράτεια της χώρας που λειτουργεί

2) Καθολικότητα στον τρόπο πληρωμής, να χρηματοδοτείται, δηλαδή, από τους πολίτες, κάτι που στην Ελλάδα γίνεται μέσω της εισφοράς στον λογαριασμό της ΔΕΗ ανεξαρτήτως αν το κάθε νοικοκυριό διαθέτει τηλεοπτικό δέκτη. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει τον μη εμπορικό χαρακτήρα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, σκοπός του οποίου είναι η διασφάλιση της πολιτιστικής ποιότητας του προγράμματός της, κάνοντας στην πράξη τη δημόσια ραδιοτηλεόραση να έχει περιορισμένο σε ποικιλία πρόγραμμα. Παρ' όλα αυτά, υπήρξαν διαφορές όσον αφορά τη χρηματοδότηση, καθώς σε κάποιες χώρες (π.χ. Μεγάλη Βρετανία) η χρηματοδότηση προερχόταν όντως εξ ολοκλήρου από το ανταποδοτικό τέλος, ενώ σε άλλες ακολουθήθηκε μικτή χρηματοδότηση, δηλαδή έσοδα και από τις εισφορές των πολιτών και από τις διαφημίσεις (π.χ. Ελλάδα)

3) Καθολικότητα στην απήχηση, που σημαίνει ότι ο δημόσιος ραδιοτηλεοπτικός φορέας πρέπει να προβάλλει προγράμματα που θα καλύπτουν όλα τα ενδιαφέροντα του κοινού προσφέροντας μια ευρεία θεματολογία

4) Οι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς δεν θα πρέπει να λειτουργούν ανταγωνιστικά μεταξύ τους έχοντας ως σκοπό το κέρδος, αλλά θα πρέπει να στοχεύουν στην βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων τους

5) Θα πρέπει να προστατεύουν και να αναδεικνύουν την εθνική ταυτότητα της χώρας τους και να αποτελούν μέσο μέσα από το οποίο όλοι οι πολίτες μπορούν να εκφράζονται, ενώ παράλληλα θα πρέπει να παρέχουν χρόνο και στις μειονότητες της κοινωνίας ή των εθνοτήτων της χώρας τους

6) Τέλος, ο ραδιοτηλεοπτικός τομέας θα πρέπει να είναι ανεξάρτητος από την πολιτική επιρροή των κυβερνήσεων και των παραγωγών οι οποίοι θα πρέπει να απελευθερώνουν τη πνευματική δημιουργία

Παρ' ότι το δυτικοευρωπαϊκό μοντέλο παρουσιάζει πολλά κοινά χαρακτηριστικά υπάρχει μια σημαντική διαφορά όσον αφορά την εξάρτηση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης από την πολιτική. Σε γενικές γραμμές, οι δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί φορείς των χωρών της Βόρειας-Κεντρικής Ευρώπης, έχουν καταφέρει να παραμείνουν σχετικά ανεξάρτητοι από τον κρατικό έλεγχο λόγω της κουλτούρας που επικρατεί στις χώρες αυτές για το τι οφείλει να κάνει ένας δημόσιος φορέας (Παπαθανασόπουλος 1996).

Ειδικά η βρετανική δημόσια ραδιοτηλεόραση, το γνωστό σε όλους BBC (British Broadcasting Company), αποτελεί πρότυπο λειτουργίας όχι μόνο για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση αλλά και για τα ιδιωτικά κανάλια. Σύμφωνα με τον Παπαθανασόπουλο (1996), η επιτυχία του BBC ν' αποφεύγει τόσο την κρατική παρέμβαση όσο και την υποταγή του στις δυνάμεις αγοράς, οφείλεται αφενός στη νοοτροπία των Βρετανών για τη λειτουργία των δημόσιων οργανισμών και αφετέρου στο γεγονός ότι κατά την ανάπτυξη της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, τα δυο μεγάλα κόμματα της Βρετανίας (οι Συντηρητικοί και οι Εργατικοί) είχαν παρόμοια δύναμη.

Από την άλλη μεριά, οι χώρες της Νότιας Ευρώπης (κυρίως Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία) χαρακτηρίζονται από έντονη παρέμβαση της πολιτικής στον ραδιοτηλεοπτικό τους φορέα. Ο σημαντικότερος παράγοντας που συμβαίνει αυτό είναι ο αργοπορημένος εκδημοκρατισμός των χωρών αυτών, καθώς μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του '70 βρίσκονταν υπό το καθεστώς δικτατορίας. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την ισχυρή επιρροή του παλαιού καθεστώτος (εκκλησία, απολυταρχικό κράτος κλπ.) και την αδύναμη εμπορική ανάπτυξη των ΜΜΕ, δημιούργησε μια σχέση εξάρτησης με το κράτος και την εκάστοτε κυβέρνηση. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι υπήρξε έντονο το φαινόμενο των πελατειακών σχέσεων με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την αλλαγή της διοίκησης της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης παράλληλα με την αλλαγή του αρμόδιου υπουργού (Παπαθανασόπουλος 2004).

2.2. Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ευρώπη μετά την απορρύθμιση

Η απορρύθμιση του ραδιοτηλεοπτικού πεδίου στην Ευρώπη κατά τη δεκαετία του '80, επηρέασε με διαφορετικό τρόπο κάθε χώρα (Παπαθανασόπουλος 2000). Παρ' όλα αυτά, σε γενικές γραμμές η δημόσια ραδιοτηλεόραση δέχτηκε πλήγμα καθώς η ακροαματικότητά της έπεσε κατακόρυφα. Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι κατά τη δεκαετία του '90 οι δημόσιοι φορείς έχασαν το 50% των τηλεθεατών τους, ενώ στην Ε.Ε. παρατηρήθηκε μείωση 15%, αν και ο αριθμός των δημόσιων καναλιών έχει αυξηθεί κατά μέσο όρο καθώς από τα δυο κανάλια το 1980 φτάσαμε το 2000 στα 4. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια σε τέσσερις μόνο χώρες (Δανία, Φινλανδία, Γερμανία, Ιρλανδία) η δημόσια ραδιοτηλεόραση ξεπερνάει το 40% της θεαματικότητας, ενώ ταυτόχρονα υπάρχουν χώρες στις οποίες οι δημόσιοι φορείς έχουν τεθεί στο

περιθώριο του τηλεοπτικού συστήματος καθιστώντας δύσκολη τη διατήρηση και αύξηση του ανταποδοτικού τέλους (Παπαθανασόπουλος 2004).

Όσον αφορά την απορρύθμιση, θα μπορούσαμε να πούμε ότι συνετέλεσαν διάφοροι παράγοντες στη δημιουργία αυτής της κατάστασης που άλλαξε άρδην το ραδιοτηλεοπτικό τοπίο “σπάζοντας” το μέχρι τότε μονοπώλιο της κρατικής ραδιοτηλεόρασης.

Σύμφωνα με τον Παπαθανασόπουλο (2000: 145-146) οι βασικότεροι παράγοντες είναι:

1) Η μεταστροφή των πολιτικών προτιμήσεων προς τη νεοφιλελεύθερη σκέψη, καθώς η μεταρρύθμιση αποτελεί βασικό στοιχείο της νεοφιλελεύθερης στρατηγικής για τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας. Όσον αφορά στο ραδιοτηλεοπτικό πεδίο, εκεί τέθηκε στο προσκήνιο ο καταναλωτής και η κάλυψη των αναγκών του. Γι’ αυτό το λόγο ασκήθηκε πίεση για την αύξηση των καναλιών και την χαλάρωση του κρατικού ελέγχου στα κανάλια, καθώς θεωρήθηκε ότι ο καταναλωτής είναι κυρίαρχος κι ότι οι τηλεθεατές και οι ακροατές αποτελούν τους καλύτερους κριτές για τα συμφέροντά τους. Αξίζει ν’ αναφέρουμε ότι σε αυτή τη στροφή προς τον νεοφιλελευθερισμό συνέβαλε και η αμερικανική απορρύθμιση κατά τα χρόνια της προεδρίας του Ρόναλντ Ρήγκαν τη δεκαετία του ’80

2) Η προσπάθεια να ξεπεραστεί η οικονομική ύφεση που προκλήθηκε από τη δεύτερη πετρελαϊκή κρίση, ενώ παράλληλα την περίοδο εκείνη οι ευρωπαϊκές χώρες αποφασίζουν να επενδύσουν σε τομείς υψηλής τεχνολογίας πιστεύοντας ότι με αυτόν τον τρόπο θ’ ανταγωνιστούν τις αμερικανικές και ιαπωνικές εταιρείες. Επιπλέον, τη δεκαετία του ’80 καταγράφεται μια γενική δυσφορία ως προς τις δημόσιες υπηρεσίες οι οποίες δεν εξυπηρετούσαν τους καταναλωτές κι έτσι η απορρύθμιση θεωρήθηκε ότι θα μπορέσει να περιορίσει τη γραφειοκρατία και ν’ αποκαταστήσει τον καταναλωτή

3) Η προσπάθεια ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, της οποίας η πολιτική έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην απορρύθμιση της ευρωπαϊκής τηλεόρασης μέσω της Οδηγίας «Τηλεόραση χωρίς Σύνορα» σύμφωνα με την οποία:

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν την ελευθερία λήψης και δεν εμποδίζουν την αναμετάδοση στο έδαφός τους οπτικοακουστικών εκπομπών που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη μπορούν εντούτοις να αναστέλλουν προσωρινά την αναμετάδοση τηλεοπτικών εκπομπών που παραβιάζουν τις διατάξεις της οδηγίας για την προστασία των ανηλίκων. (eur-lex.europa.eu 1989).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην Ελλάδα

Στο παρόν κεφάλαιο θα επιχειρήσουμε να καταγράψουμε την λειτουργία της ελληνικής δημόσιας ραδιοτηλεόρασης και πώς αυτή διαμορφώθηκε από την έναρξή της μέχρι τις μέρες μας.

Επιπλέον, θ' αναφερθούμε πιο αναλυτικά στην τελευταία περίοδο επαναλειτουργίας της ΕΡΤ το καλοκαίρι του 2015 από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑΝΕΛ, που αποτελεί και το αντικείμενο της έρευνάς μας, μετά το ξαφνικό κλείσιμό της δυο χρόνια πριν από την κυβέρνηση συνασπισμού ΝΔ, ΠΑΣΟΚ, ΔΗΜΑΡ.

Τέλος, θα παρουσιάσουμε το ρόλο της δημόσιας τηλεόρασης και τη σχέση της με την πολιτική ηγεσία ανά περιόδους μέχρι και την απορρύθμιση με την έλευση της ιδιωτικής τηλεόρασης. Για να το πετύχουμε αυτό, παραθέτουμε το ρόλο της ΕΡΤ όπως αυτός ορίζεται από το Σύνταγμα, το Καταστατικό της ΕΡΤ Α.Ε., προκειμένου να κατανοήσουμε ποιο είναι το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλει να βρίσκεται η δημόσια ραδιοτηλεόραση, και τη σχέση της ΕΡΤ με την εκάστοτε κυβέρνηση κατά το πέρασμα των χρόνων.

3.1. Περιοδολόγηση

3.1.1. Τα πρώτα βήματα

Τα πρώτα βήματα της ραδιοτηλεόρασης στη χώρα μας έγιναν με το νόμο 19/20-11-1935 για την ίδρυση Υπηρεσίας Ραδιοφωνικών εκπομπών κατά τη δικτατορία Μεταξά, ενώ 10 χρόνια αργότερα ιδρύθηκε το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ). Τη δημιουργία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών προέβλεπε ο νόμος 1663/1951 που αναφερόταν στην ίδρυση ραδιοτηλεοπτικών σταθμών Ενόπλων Δυνάμεων (Βαλούκος 1998).

Από τη στιγμή που εγκρίθηκε ο συγκεκριμένος νόμος μέχρι την επίσημη πρεμιέρα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, πέρασαν 15 χρόνια. Η καθυστέρηση αυτή οφείλεται κυρίως: α) σε οικονομικούς λόγους, καθώς η προβληματική οικονομία της περιόδου εκείνης δεν επέτρεπε τις επενδύσεις όχι μόνο για την εγκατάσταση τηλεοπτικού

δικτύου αλλά ακόμα και για τον εκσυγχρονισμό του ήδη υπάρχοντος ραδιοφωνικού δικτύου, β) στο γεγονός ότι δεν επιθυμούσαν την έλευσή της οι πολιτικοί, τόσο της κυβέρνησης όσο και της αντιπολίτευσης, καθώς δεν γνώριζαν σε ποιο βαθμό θα επηρέαζε τις πολιτικές εξελίξεις (Βαλούκος 2008 και γ) επειδή θεωρήθηκε απειλή αφενός από τους μεγαλοεκδότες του Τύπου όχι μόνο για την κυκλοφορία και τα διαφημιστικά έσοδα των εφημερίδων, αλλά και για την ενδεχόμενη μείωση της επιρροής που είχαν μέχρι εκείνη την περίοδο στην πολιτική ζωή της χώρας και αφετέρου από τις εταιρείες παραγωγής κινηματογραφικών ταινιών για την πρωτοκαθεδρία τους στο χώρο του θεάματος (Δάμπασης 2002).

Τελικά, μετά από την πρώτη πειραματική τηλεοπτική εκπομπή στις 3 Σεπτεμβρίου 1960 από το περίπτερο της ΔΕΗ στη Θεσσαλονίκη στο πλαίσιο της 25ης ΔΕΘ και την πειραματική λειτουργία του ΕΙΡ το 1965, στις 23 Φεβρουαρίου 1966 στα στούντιο του κτηρίου του ΟΤΕ πραγματοποιήθηκε η επίσημη πρεμιέρα της δημόσιας τηλεόρασης, ενώ την ίδια περίοδο ξεκίνησε και η Υπηρεσία Ενημερώσεως Ενόπλων Δυνάμεων (ΥΕΝΕΔ), η τηλεόραση των Ενόπλων Δυνάμεων, να μεταδίδει το δικό της πρόγραμμα (Βαλούκος 2008: 45).

Παρ' όλα αυτά, και σύμφωνα με τον Βαλούκο (2008), η έναρξη της επίσημης λειτουργίας της ελληνικής τηλεόρασης θα μπορούσε να χαρακτηριστεί με αρνητικό πρόσημο. Αυτό γιατί το πρόγραμμα μεταδιδόταν από δυο κανάλια, το ένα εκ των οποίων ήταν στρατιωτικό ενώ στήθηκε πρόχειρα χωρίς την ύπαρξη νομικού πλαισίου, ενώ, επίσης, δεν προβλέπονταν οικονομικοί πόροι, δεν υπήρχε καταρτισμένο προσωπικό και δεν ίσχυε το καθεστώς ελευθερίας της έκφρασης όπως προβλεπόταν για τον Τύπο. Τέλος, η λειτουργία της τηλεόρασης παραβίαζε τις αρχές της κοινοβουλευτικής ευθύνης των υπουργών και της πολιτικής ουδετερότητας των Ενόπλων Δυνάμεων.

Έγινε, πάντως, προσπάθεια δημιουργίας προγράμματος που θα κάλυπτε όλες τις θεματικές ενότητες. Για τον ειδησεογραφικό τομέα υπήρχε το δελτίο που ονομαζόταν *Ηχώ των γεγονότων*, για τ' αθλητικά η ιστορική εκπομπή *Αθλητική Κυριακή* με τον Γιάννη Διακογιάννη που έμελε να γίνει η μακροβιότερη εκπομπή της ελληνικής τηλεόρασης, ενώ για τον κινηματογράφο υπήρχε η εκπομπή του Ίωνα Νταϊφά *Από τη μεγάλη οθόνη στη μικρή*, τη μουσική και το αυτοκίνητο αλλά και ελληνικές και ξένες σειρές για παιδιά και ενήλικες. Επιπλέον, υπήρχαν εκπομπές για τα παιδιά (*Ο Μπάμπας Μυτούσης*, *Ο Κλούβιος* και *η Σουβλίτσα*), ξένες σειρές όπως ο *Άγιος* με τον

Ρότζερ Μουρ, η *Λάσσυ* κλπ. όπως και η ιστορική σειρά *Ιστορία του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου* και η σειρά ντοκιμαντέρ *Η ιστορία του κατά θάλασσα πολέμου* (Βαλούκος 2008).

3.1.2. Περίοδος δικτατορίας (1967-1974)

Κατά την περίοδο της δικτατορίας το καθεστώς έδωσε μεγαλύτερη σημασία στην ενδυνάμωση της Τηλεόρασης Ενόπλων Δυνάμεων (ΤΕΔ), του καναλιού του στρατού κι έτσι μέχρι ν' αποκτήσει πλήρες πρόγραμμα τον Απρίλιο του 1969, το ΕΙΡ πρόβαλε κυρίως ξένες σειρές (π.χ. τα γουέστερν *Γκανσμούκ* και *Μπονάντσα*, την κωμωδία *Λούσυ σόου*, το διαστημικό *Ταξίδι στ' άστρα* κ.α.) και εκπομπές πολιτιστικού ενδιαφέροντος (το *Τέχνη και Λόγος* του Κωστή Μεραναίου, το σατυρικό *Καλειδοσκόπιο* του Φρέντυ Γερμανού, τα *Μουσικά Τετράδια* της Μιράντας Κουνελάκη κ.α).

Ωστόσο κατά την περίοδο αυτή υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις για το ΕΙΡ με πρώτη την καθιέρωση υποχρεωτικού ανταποδοτικού τέλους όλων των Ελλήνων μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ το 1968 (Βαλούκος 2008). Επιπλέον, στις 20 Μαΐου έγινε η πρώτη ελληνική αναμετάδοση για την ελληνική τηλεόραση καθώς η ΕΙΡ μετέδωσε απευθείας την εκτόξευση και την περιστροφή του διαστημοπλοίου Απόλλων 10 στη Σελήνη και δυο μήνες μετά τα πρώτα βήματα του Νιλ Άρμστρονγκ στη Σελήνη. Ένα ακόμα σημαντικό γεγονός είναι η απευθείας μετάδοση του ένατου ευρωπαϊκού πρωταθλήματος στίβου το Σεπτέμβριο του 1969 καθώς για πρώτη φορά η ελληνική τηλεόραση έστειλε ζωντανή εικόνα στην Ευρώπη (Δάμπασης 2002).

Το 1970 με το νόμο 745/1970 το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας μετονομάζεται σε Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας Τηλεοράσεως (ΕΙΡΤ) με διοικητικό συμβούλιο το οποίο αποτελείται από 7 μέλη, τα τέσσερα εκ των οποίων, συμπεριλαμβανομένων του προέδρου και του αντιπροέδρου, διορίζονται από την κυβέρνηση και τα υπουργεία Επικοινωνιών και Μεταφορών (Βαλούκος 2008).

Στις αρχές της δεκαετίας του '70 ξεκίνησαν και οι πρώτες σειρές ελληνικής παραγωγής όπως το *Εκείνος κι Εκείνος*, ενώ μεγάλη τηλεθέαση είχαν οι ψυχαγωγικές εκπομπές κυρίως με παρουσιαστή το Νίκο Μαστοράκη π.χ. *Σούπερ Μπίνγκο* καθώς και οι εκπομπές μουσικής και θεάτρου.

Κατά το τελευταίο έτος της δικτατορίας χαρακτηριστικό του ψυχαγωγικού προγράμματος ήταν οι διαφημιστικά προσφερόμενες εκπομπές, όπου οι διαφημιστικές εταιρίες επωμίζονταν το κόστος παραγωγής και εκμεταλλεύονταν πλήρως το διαφημιστικό χρόνο. Οι εκπομπές αυτές καταργήθηκαν από τη μετέπειτα δικτατορία του Ιωαννίδη, αναγκάζοντας τα κανάλια να αγοράζουν τις εκπομπές και να τις εκμεταλλεύονται διαφημιστικά.

3.1.3. Περίοδος μεταπολίτευσης-Κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας (1974-1981)

Κατά τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης και ιδίως μετά την νίκη της Νέας Δημοκρατίας στις εκλογές της 17ης Νοεμβρίου 1974, ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής, έχοντας αντιληφθεί τη σημασία της τηλεόρασης στην προβολή του πολιτικού του έργου, έθεσε ως προτεραιότητα τον εκσυγχρονισμό της. Γι' αυτό το λόγο έφερε από την Αγγλία τον πρώην γενικό διευθυντή του BBC Σερ Χιου Γκριν για να ελέγξει την κατάσταση. Στην έκθεση που συνέταξε ανέφερε ως σημαντικότερα αίτια της προβληματικής ελληνικής τηλεόρασης την γραφειοκρατία, την δημοσιοϋπαλληλική νοοτροπία και την ακαταλληλότητα των κτηριακών εγκαταστάσεων (Βαλούκος 2008).

Το 1975 ψηφίζεται νέο Σύνταγμα στα πλαίσια του οποίου, και με το νόμο 230/75, ιδρύεται η ΕΡΤ στη θέση της ΕΙΡΤ (Βαλούκος 2008) ως ανώνυμη εταιρία, νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, με μοναδικό μέτοχο το κράτος. Έτσι, ενώ νομικά έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και λειτουργεί σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας, συνεχίζει να απολαμβάνει τα προνόμια του Δημοσίου (Παπαθανασόπουλος 1996).

Επιπλέον, στο νομοσχέδιο προβλέπεται και το υποχρεωτικό ανταποδοτικό τέλος που πρέπει να πληρώνουν όλοι οι πολίτες μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ ανεξαρτήτως αν έχουν ή όχι τηλεοπτικό δέκτη, καθώς και η ένταξη της ΥΕΝΕΔ στη νεοσυσταθείσα ΕΡΤ (Δαγτόγλου 1989).

Όσον αφορά το πρόγραμμα, εκεί παρατηρήθηκε μια βελτίωση, καθώς με την πτώση της δικτατορίας εμφανίστηκαν στο προσκήνιο αρκετοί αξιόλογοι καλλιτέχνες βελτιώνοντας εμφανώς την ποιότητα των ελληνικών σίριαλ και των πολιτιστικών εκπομπών, στο οποίο συνέβαλε και η θητεία της ΕΡΤ του διακεκριμένου στη Γαλλία

σκηνοθέτη Ροβήρου Μανθούλη ως καλλιτεχνικού επόπτη, η οποία, όμως, στιγματίστηκε από την κόντρα του σκηνοθέτη με τον γενικό διευθυντή της δημόσιας τηλεόρασης Γιάννη Λάμψα (Βαλούκος 2008) κάτι που ανάγκασε τον πρώτο σε παραίτηση (Μανθούλης 1981).

Ανάλογη πορεία είχε και η ελληνική ραδιοφωνία υπό την διεύθυνση του Μάνου Χατζιδάκη όπου στα τέλη της δεκαετίας του '70 παρουσίασε ένα σύγχρονο πολιτιστικό πρόγραμμα με μεγάλη απήχηση στο κοινό, το οποίο, όμως, έμελε να λήξει σύντομα μετά την κόντρα του Έλληνα συνθέτη με τον Γιάννη Λάμψα (Βαλούκος 2008).

Τέλος, από τις 6 Ιανουαρίου 1979 η ΕΡΤ εξέπεμπε, πλέον, έγχρωμα χρησιμοποιώντας το γαλλικό σύστημα SECAM, το οποίο αν και θεωρούνταν παρωχημένο σε σχέση με το γερμανικό PAL, αποτέλεσε προσωπική επιλογή του Κωνσταντίνου Καραμανλή ο οποίος είχε φιλικές σχέσεις με το Γάλλο Πρόεδρο Ζισκάρ Ντ' Εστέν (Βαλούκος 2008).

3.1.4. Περίοδος 1ης Κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ (1981-1985)

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80, η δημόσια τηλεόραση χαρακτηρίζεται από έναν αέρα αλλαγής δεδομένης και της νίκης του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές της 18ης Οκτωβρίου 1981, του πρώτου σοσιαλιστικού κόμματος που ανεβαίνει στην εξουσία. Ο αρχηγός Ανδρέας Παπανδρέου είχε εξαγγείλει ήδη από την περίοδο που βρισκόταν στην αντιπολίτευση την ριζική αλλαγή που οραματίζεται στην ΕΡΤ και από τις πρώτες μέρες διακυβέρνησης προσπάθησε να υλοποιήσει τις υποσχέσεις του για μια σύγχρονη και ανεξάρτητη κομματικά δημόσια τηλεόραση (Βαλούκος 2008).

Μια σημαντική αλλαγή στο ραδιοτηλεοπτικό πεδίο ήταν η ένταξη της YENED στην ΕΡΤ το 1982, 7 χρόνια μετά το νομοσχέδιο του 1975, που προέβλεπε τη συγκεκριμένη ρύθμιση καθώς με το νόμο 1288 η ΕΡΤ μετονομάστηκε σε ΕΡΤ-1 και η YENED σε ΕΡΤ-2 (Βαλούκος 2008).

Υπεύθυνος προγράμματος της ΕΡΤ ορίστηκε ο συγγραφέας Βασίλης Βασιλικός, ο οποίος ακύρωσε τις υπάρχουσες παραγωγές της προηγούμενης διοίκησης, εκτός από την ξένη σειρά *Ντάλλας*, την οποία αναγκάστηκε να επαναφέρει μετά από μαζικές

διαμαρτυρίες, δεδομένου ότι ήταν η δημοφιλέστερη σειρά στη δημόσια τηλεόραση έχοντας, μάλιστα, στοκ αρκετών ακόμα επεισοδίων σε μια εποχή ένδειας προγράμματος (Βαλούκος 2008).

Επιπλέον, δόθηκε ελευθερία στους σκηνοθέτες να συμμετέχουν και στην παραγωγή. Αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθούν αρκετές αξιόλογες σειρές όπως *Τα Λαυρεωτικά* και *Το Μινόρε της αυγής*. Από την άλλη μεριά υπήρξαν και αρκετές αντιδράσεις για σειρές όπως ο *η Κάθοδος*. Επιτυχία σημειώνεται στον τομέα του κινηματογράφου, καθώς το πρόγραμμα με τις ελληνικές ταινίες της «Φίνος Φίλμς» και των αριστουργημάτων του παγκόσμιου κινηματογράφου θεωρείται πολύ επιτυχημένη επιλογή όπως και τα ντοκιμαντέρ που παρουσιάζουν άνθηση την εποχή εκείνη (Βαλούκος 2008).

Βάση, λοιπόν, του ψυχαγωγικού προγράμματος μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το ελληνικό κοινό κατά τη δεκαετία του '80 παρουσιάζει μια αντίφαση ως προς τις προτιμήσεις του, καθώς από τη μια μεριά υποστηρίζει με μεγάλη αποφασιστικότητα τα εθνικά ιδεώδη αλλά από την άλλη στρέφεται με θαυμασμό προς το δυτικό τρόπο ζωής αφομοιώνοντας χωρίς κριτική σκέψη οτιδήποτε προέρχεται από αυτό το χώρο, ενώ ταυτόχρονα θεωρεί εαυτόν ανώτερο από τους “δυτικούς” πολίτες (Τσουρβάκας 1996).

3.1.5. Περίοδος 2ης Κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ και απελευθέρωση της τηλεόρασης (1985-1989)

Κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80 πρωταγωνιστεί η έλευση της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης, προάγγελος της οποίας ήταν η δημιουργία των δημοτικών ραδιοφώνων το 1987 της Αθήνας (Αθήνα 9,84), του Πειραιά (Κανάλι 1) και της Θεσσαλονίκης (Θεσσαλονίκη 100) ακολουθώντας τις επιταγές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου και είσοδο ιδιωτικών φορέων προκειμένου να ενισχυθεί η πολυφωνία.

Οι ενέργειες αυτές των δημάρχων των 3 μεγάλων πόλεων της χώρας, οι οποίοι ανήκαν πολιτικά στο χώρο της αντιπολίτευσης, βρήκαν αντίθετη την κυβέρνηση η οποία αναγκάστηκε παρ' όλα αυτά με το νόμο 1730/1987 να απελευθερώσει το

σύστημα αναδιοργανώνοντας παράλληλα την ΕΡΤ, με τη διοικητική συγχώνευση των 2 καναλιών (ΕΡΤ-1, ΕΡΤ-2) (Βαλούκος 2008).

Πιο συγκεκριμένα, ο νόμος προβλέπει την ίδρυση νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία Ελληνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση Ανώνυμη Εταιρία (ΕΡΤ Α.Ε.), το οποίο ελέγχεται και εποπτεύεται από το κράτος (Καράκωστας & Τσεβάς 2012).

Το εν λόγω πλαίσιο περιλαμβάνει τις εξής Γενικές Διευθύνσεις: 1) Ελληνική Τηλεόραση 1 (ΕΤ1), 2) Ελληνική Τηλεόραση 2 (ΕΤ2), 3) Ελληνική Ραδιοφωνία (ΕΡΑ δηλ. 5 προγράμματα και περιφερειακοί σταθμοί) Βορείου Ελλάδος (Β.Ε.) όπου ανήκει η ΕΤ3 και 4) Διοίκηση Διαχείρισης (Παπαθανασόπουλος 1996: 263-4). Επιπλέον, περιλαμβάνει το Ινστιτούτο Οπτικοακουστικών Μέσων (ΙΟΜ) και την Εταιρεία Παραγωγής και Εμπορίας Εκπομπών και Προγραμμάτων Ραδιοτηλεόρασης (Καράκωστας & Τσεβάς 2012).

Επιπλέον, η εποπτεία της ΕΡΤ περνά από την Προεδρία της Κυβερνήσεως στον υπουργό Τύπου και ΜΜΕ (νυν υπουργό Επικρατείας), ενώ της ασκείται και κοινωνικός έλεγχος μέσα από την Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου (ΑΣΚΕ) (Παπαθανασόπουλος 2004).

Το νέο πρόγραμμα της ΕΡΤ κρίνεται αξιόλογο, σχεδόν αποκλειστικά στον πολιτιστικό τομέα, καθώς οι μουσικές εκπομπές, οι ελληνικές σειρές και κυρίως οι τηλεταινίες θεωρήθηκαν από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες της δημόσιας τηλεόρασης κατά την περίοδο κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με έρευνα που έγινε από τον Ναυρίδη, Δημητρακόπουλο, Πασχαλίδη (1988), τα κανάλια της ΕΡΤ (ΕΡΤ-1, ΕΡΤ-2) στα μέσα της δεκαετίας του '80 παρήγαγαν μόλις το 1/3 του εγχώριου προγράμματος, με το υπόλοιπο ποσοστό να συμπληρώνεται από ξένο πρόγραμμα που έχει εισαχθεί από τη διοίκηση της δημόσιας τηλεόρασης. Μπορεί στη συνολική καταμέτρηση (που περιλαμβάνει όλες τις χρονικές ζώνες προβολής) το ελληνικό πρόγραμμα να υπερτερεί με ποσοστά περίπου 60%-40%, αλλά στις ώρες υψηλής τηλεθέασης τα ξένα προγράμματα κυριαρχούν σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι από το 1975 και μετά δεν έχει παρθεί καμία απόφαση ούτε έχει χαραχθεί μια στρατηγική που θα έχει στόχο τη συγκρότηση

κρατικών ή ιδιωτικών φορέων παραγωγής τηλεοπτικών προγραμμάτων με αποτέλεσμα η συγκεκριμένη δομή να μην έχει αλλάξει.

Επομένως, δεδομένης και της σύγχυσης που επικρατεί μεταξύ της κυβέρνησης και της διεύθυνσης των καναλιών, ενισχύεται η εξάρτησή τους από τις πολιτιστικές βιομηχανίες. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τον τομέα της ενημέρωσης τον διαχειρίζεται η κυβέρνηση, αφήνοντας για τη διοίκηση της ΕΡΤ την ψυχαγωγία (Ναυρίδης, Δημητρακόπουλος, Πασχαλίδης 1988).

Παράλληλα, η ΕΡΤ δέχεται το πρώτο ουσιαστικό πλήγμα με την πρώτη δημόσια λήψη δορυφορικής τηλεοπτικής εικόνας στην Ελλάδα από το γαλλικό TV 5. Θα ακολουθήσουν οι λήψεις κι άλλων ευρωπαϊκών τηλεοπτικών σταθμών, ενώ ο δήμος Θεσσαλονίκης στήνει το δικό του δημοτικό σταθμό όπως και ο δήμος Πειραιά ο οποίος ανακοίνωσε τη σύσταση του συνδρομητικού καναλιού TV Plus (Βαλούκος 2008).

Προκειμένου να αντιμετωπίσει την έλευση της δημοτικής τηλεόρασης, η ΕΡΤ εγκαινίασε μεταδόσεις δορυφορικών καναλιών στην Αθήνα και σε άλλες 8 πόλεις, ενώ από το Φεβρουάριο του 1989 αρχίζει να εκπέμπει η ΕΡΤ3 στη Θεσσαλονίκη.

Το 1989 λειτουργούν για πρώτη φορά, έστω και πειραματικά, τα πρώτα ιδιωτικά κανάλια στην Ελλάδα, το Mega και το ANT1. Στα πλαίσια της οικουμενικής κυβέρνησης επιδιώκεται μια αλλαγή κατεύθυνσης στην ΕΡΤ, καθώς για πολλοστή φορά η νέα προσωρινή διοίκηση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης προσπαθεί να αποκοπεί από το υπουργείο Τύπου με σκοπό την αντικειμενική ενημέρωση (Βαλούκος 2008).

Βασική ιδέα του διευθυντή ειδήσεων ήταν η πρόσληψη μόνιμων παρουσιαστών προκειμένου οι τηλεθεατές να εξοικειωθούν με συγκεκριμένα πρόσωπα και συγκεκριμένες ώρες, ενώ φρόντισε στην απευθείας μετάδοση από τη Βουλή της δίκης του Κοσκωτά και πρωτοκλασάτων στελεχών του ΠΑΣΟΚ και τη δημιουργία 2 εκπομπών με συνεντεύξεις πολιτικών προσώπων. Λίγους μήνες μετά η διοίκηση άλλαξε, με το βάρος της κυβέρνησης να έχει πέσει στην προσωρινή χορήγηση αδειών σε τηλεοπτικούς σταθμούς και στην εξασφάλιση όσο το δυνατόν περισσότερων προνομίων για τη δημόσια τηλεόραση (Βαλούκος 2008).

3.1.6. Η ΕΡΤ μετά την απορρύθμιση

Στις αρχές της δεκαετίας του '90 κυριαρχεί η τηλεοπτική απορρύθμιση καθώς με την είσοδο των ιδιωτικών καναλιών στον τηλεοπτικό χώρο καταργείται το μονοπώλιο της κρατικής τηλεόρασης (Παπαθανασόπουλος 1997).

Συνοπτικά, η απορρύθμιση συνδέεται με τους εξής βασικούς παράγοντες: α) την τηλεοπτική απορρύθμιση που σημειώθηκε στην Αμερική κατά την περίοδο της Προεδρίας του Ρόναλντ Ρήγκαν (1981-1989) σε συνδυασμό με τη γενικότερη στροφή από τα «αριστερά» προς τα «δεξιά», μετάβαση δηλαδή από τον υπαρκτό σοσιαλισμό (μετά και την πτώση του τείχους του Βερολίνου) στον φιλελευθερισμό και τις ιδέες που τον συνοδεύουν για το άνοιγμα της αγοράς και την τοποθέτηση των αναγκών του καταναλωτή στο κέντρο του ενδιαφέροντος και β) την πεποίθηση πως για να ανταγωνιστεί η ευρωπαϊκή οικονομία την αντίστοιχη της Αμερικής και της Ιαπωνίας, έπρεπε να γίνουν επενδύσεις στις νέες τεχνολογίες (Βαλούκος 2008).

Να σημειώσουμε εδώ ότι τα ιδιωτικά κανάλια ουδέποτε έλαβαν μόνιμες άδειες, παρά μόνο προσωρινές, οι οποίες ανανεώνονταν έως ότου βρεθεί μόνιμη λύση (Βαλούκος 2008).

Η κυβέρνηση, έχοντας σκοπό να ξεκαθαρίσει το τοπίο στη δημόσια τηλεόραση, έφερε το 1990 ειδικούς από το BBC οι οποίοι έβγαλαν παρόμοια πορίσματα με την έκθεση του Green, 15 χρόνια νωρίτερα (Παπαθανασόπουλος 1993). Προτεινόταν, δηλαδή, κατάργηση της ΕΡΤ3, κλείσιμο της ΕΡΤ και άνοιγμά της με λιγότερο και πιο ικανό προσωπικό, αύξηση της κρατικής επιδότησης κλπ. (Βαλούκος 2008).

Τίποτα από αυτά δεν έγινε καθώς μετά τη δημιουργία προγράμματος μετατάξεων του προσωπικού της ΕΡΤ υπήρξαν έντονες διαμαρτυρίες από τους συνδικαλιστές κι έτσι η κυβέρνηση, μετά τη σταδιακή μετάταξη 800 υπαλλήλων, επέλεξε την ακινησία. Έτσι η ΕΤ3 διατηρήθηκε ως είχε με την ΕΤ1 να ακολουθεί ενημερωτικό πρόγραμμα και την ΕΤ2 πολιτιστικό (Παπαθανασόπουλος 1993). Απαράλλακτος παρέμεινε και ο τρόπος χρηματοδότησης της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, καθώς τα έσοδα του οργανισμού συνέχιζαν να προέρχονται από το ανταποδοτικό τέλος μέσω της ΔΕΗ, από τις διαφημίσεις, από τις έκτακτες κρατικές επιχορηγήσεις και από τις πωλήσεις προγραμμάτων (Τσουρβάκας 1996).

Η απόφαση αυτή της κυβέρνησης σε συνδυασμό με την παραίτηση του πιο έμπειρου προσωπικού της δημόσιας τηλεόρασης (σκηνοθέτες, τεχνικοί, παρουσιαστές κλπ.) που προτίμησαν τους υψηλότερους μισθούς των ιδιωτικών καναλιών, με το πιο ευέλικτο πρόγραμμα που παρουσίασαν οι ιδιωτικοί σταθμοί (Βαλούκος 2008) καθώς και τη ζωντανία που έδωσαν στον τομέα της ενημέρωσης με τους “οικείους” παρουσιαστές των ειδήσεων των ιδιωτικών καναλιών να αντικαθιστούν τους “άψυχους” και “στημένους” συναδέλφους τους στην κρατική τηλεόραση (Παπαθανασόπουλος 1997), οδήγησαν στην παρακμή της ΕΡΤ.

Ειδικά αν αναλογιστεί κανείς ότι τη μερίδα του λέοντος στην τηλεθέαση έχουν πλέον τα δυο ιδιωτικά κανάλια (MEGA, ANTENNA) τα οποία αθροιστικά σημειώνουν 80% τηλεθέαση και ότι η ΕΡΤ παρουσιάζει μεγάλη πτώση στα έσοδά της από τις διαφημίσεις (από το 47,5% της συνολικής διαφημιστικής δαπάνης έπεσε στο 19,8% την πρώτη χρονιά εμφάνισης των ιδιωτικών καναλιών) έχοντας ταυτόχρονα εξωτερικές παραγωγές με υψηλό κόστος, παρουσιάζεται ένα μεγάλο έλλειμμα για τη δημόσια τηλεόραση που βρίσκεται σε φάση κατάρρευσης χάνοντας σε όλους τους τομείς (σίριαλ, εκπομπές, ειδήσεις) από τα ιδιωτικά κανάλια (Βαλούκος 2008).

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι η τηλεθέαση της ΕΡΤ στα μέσα της δεκαετίας του '90 έφτανε στο 5%, η οποία είναι η χαμηλότερη στην Ευρώπη (Παπαθανασόπουλος 2004), ενώ συνολικά κατά την πρώτη δεκαετία της τηλεοπτικής απορρύθμισης (1990-2000), η θεαματικότητα στη δημόσια ραδιοτηλεόραση μειώθηκε κατά 16.4% (Χαιρετάκης 2014).

Επιπλέον, τα έξοδα της ΕΡΤ το 1990 ανήλθαν σε 36,1 δις έναντι 29,4 δις των εσόδων. Επομένως, καταλαβαίνουμε ότι η εξάρτηση της ΕΡΤ από τις αποφάσεις της κυβέρνησης για την οικονομική της επιβίωση αυξήθηκε ακόμα περισσότερο. Επιπλέον, το MEGA και ο ANTENNA απορρόφησαν μαζί σχεδόν το 85% της διαφημιστικής δαπάνης επιτρέποντάς τους να σημειώσουν καθαρά κέρδη ήδη από τον πρώτο χρόνο λειτουργίας τους (Τσουρβάκας 1996).

Μια ακόμα αιτία της κατακόρυφης πτώσης της δυναμικής της ΕΡΤ αποτελεί το γεγονός ότι δεν της δόθηκε μια περίοδος μετάβασης και προσαρμογής στα νέα τηλεοπτικά δεδομένα όπως, αντιθέτως, έγινε σε άλλες χώρες με αποτέλεσμα να γίνουν μη αποτελεσματικές απόπειρες επανάκαμψης της δημόσιας τηλεόρασης (Παπαθανασόπουλος 2005).

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν αρκετές εξελίξεις καθώς από το 1990 αρχίζει στην ΕΡΤ η μετάδοση του δορυφορικού προγράμματος σε Ευρώπη και Μέση Ανατολή, ενώ από το 1990 αλλάζει το χρωματικό σύστημα μετάδοσης από SECAM στο πιο εξελιγμένο PAL και για τους 3 τηλεοπτικούς σταθμούς (news247.gr, 2015).

Επιπλέον, το 1996 η ΕΡΤ εγκαινιάζει το δορυφορικό της κανάλι, το ΕΡΤ Sat, μέσω του οποίου γίνεται η μετάδοση του προγράμματος των τριών κρατικών καναλιών σε όλο τον κόσμο (news247.gr, 2015).

Τέλος, μια μικρή αναλαμπή για την κρατική τηλεόραση υπήρξε με τη νέα διοίκηση στην ΕΤ1 στα μέσα της δεκαετίας καθώς κέρδισε λίγο από το χαμένο κύρος της στον τομέα των ειδήσεων και κυρίως στον τομέα των πολιτικών εκπομπών και των αθλητικών μεταδόσεων της Ολυμπιάδας της Ατλάντα το 1996, με την ελληνική αποστολή να πραγματοποιεί την καλύτερή της εμφάνιση μέχρι εκείνη τη στιγμή στο θεσμό (Βαλούκος 2008).

Προκειμένου η ΕΡΤ να βγει από το αδιέξοδο στο οποίο βρισκόταν και να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικό τρόπο την άφιξη της ιδιωτικής τηλεόρασης, σύμφωνα και με τον Παπαθανασόπουλο (1993), θα έπρεπε να προβεί σε κάποιες ενέργειες όπως: την απαγόρευση των διαφημίσεων που θα έκανε το πρόγραμμά της πιο ανταγωνιστικό σε σύγκριση με την ομοιομορφία που παρουσίαζαν τα ιδιωτικά κανάλια και ταυτόχρονα την αύξηση του ανταποδοτικού της τέλους. Επιπλέον, τα μισθώματα που κατέβαλαν οι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί σταθμοί για να χρησιμοποιούν τις συχνότητες, θα έπρεπε να πηγαίνουν στην ΕΡΤ, η οποία ανήκει στο κοινωνικό σύνολο, προκειμένου να καλυφθούν τα έξοδά της.

3.1.7. Η ΕΡΤ στην ψηφιακή εποχή

Στα τέλη της δεκαετίας του '90 και στις αρχές του 2000 η ΕΡΤ αποκτά για πρώτη φορά διοίκηση έπειτα από διαγωνισμό. Η νέα διοίκηση παρουσιάζει ένα αποτελεσματικό σχεδιασμό καθώς μετονομάζει την ΕΤ1 σε ΝΕΤ κάνοντας την ενημερωτικό και πολιτιστικό κανάλι με έμφαση στις ειδήσεις, στις αθλητικές μεταδόσεις και στα ντοκιμαντέρ και την ΕΤ2 σε ΕΤ1 με στόχο της την ψυχαγωγία και με έμφαση στον κινηματογράφο, στις σειρές και στα παιδικά.

Η δημόσια τηλεόραση κέρδισε για μια ακόμα φορά το στοίχημα των πολιτικών εκπομπών τις οποίες παρουσίαζαν αξιόλογοι δημοσιογράφοι. Ως κορυφαία της στιγμή την πρώτη πενταετία του 21ου αιώνα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η μετάδοση των Ολυμπιακών Αγώνων που φιλοξένησε η Αθήνα το 2004 (Βαλούκος 2008), αποτελώντας, μάλιστα, τον μεγάλο τους χορηγό (news247.gr, 2015).

Το παραπάνω γεγονός σε συνδυασμό με το θρίαμβο της Εθνικής Ομάδας ποδοσφαίρου στο Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου το 2004, τη νίκη της Έλενας Παπαρίζου στο μουσικό φεστιβάλ της Eurovision το 2005 καθώς και τον πόλεμο στο Ιράκ, έφεραν στην ΕΡΤ υψηλά ποσοστά τηλεθέασης, καλύπτοντας τα σημαντικά προβλήματα που συνέχιζαν να υπάρχουν στην κρατική τηλεόραση (Παπαθανασόπουλος 2005).

Συνολικά, κατά τη δεκαετία 2000-2010 η δημόσια ραδιοτηλεόραση σημείωσε άνοδο 3% στην τηλεθέασή της (Χαιρετάκης 2014).

Από το 2006 η ΕΡΤ προσπαθώντας να ανταποκριθεί στις εξελίξεις της εποχής ίδρυσε την «ΕΡΤ Ψηφιακή» (ert.gr, 2017), στην οποία περιλαμβάνονταν τα κανάλια: Σπορ+, Πρίσμα+ και Σινέ+ τα οποία λειτούργησαν πιλοτικά (news247.gr, 2015). Το Σπορ+ αφορούσε αθλητικά γεγονότα, ειδήσεις και ενημέρωση, το Πρίσμα+ άτομα με αναπηρία και το Σινέ+ ταινίες, ντοκιμαντέρ και άλλο ψυχαγωγικό πρόγραμμα (Χαλβατζάκης 2005).

Παρ' όλα αυτά, η έλευση της ψηφιακής τηλεόρασης στην Ελλάδα ήρθε καθυστερημένα σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες και αντίθετα με αυτές, απότομα, χωρίς την ενημέρωση των πολιτών και με την πλήρη απουσία θεσμικού πλαισίου (Χαλβατζάκης 2007). Επιπλέον, το εγχείρημα της ψηφιακής τηλεόρασης αποδείχθηκε ιδιαίτερα δαπανηρό καθώς το αρχικό κόστος για την τεχνική υποδομή έφτασε τα 3,5 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που συνεχώς αυξανόταν λόγω των πολυδάπανων υπηρεσιών της ERT Digital (π.χ. οι ειδήσεις θα μεταδίδονταν από ένα υπερσύγχρονο στούντιο με τεχνολογία "virtual" κοστίζοντας στο ελληνικό δημόσιο 500.000 ευρώ) (Χαλβατζάκης 2005).

Θα πρέπει, όμως, να αναφέρουμε ότι σχετικά καθυστερημένα έγινε η έλευση των ψηφιακών καναλιών και στην υπόλοιπη Ευρώπη με τη Μεγάλη Βρετανία να εγκαινιάζει το 1998 το πρώτο πιλοτικό πρόγραμμα μέσω του BBC (Χαλβατζάκης 2005).

Όσον αφορά την «Ψηφιακή EPT», τα κανάλια είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν όσοι είχαν ψηφιακό δέκτη, χωρίς συνδρομή, γεγονός που προκάλεσε αρκετές αντιδράσεις καθώς για την δημιουργία της χρειάστηκε να αυξηθεί το ανταποδοτικό τέλος (in.gr, 2017).

ΤΟ 2009 ιδρύεται η Digea - Ψηφιακός Πάροχος Α.Ε. από τα ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια εθνικής εμβέλειας (ALPHA, ALTER, ANTENNA, MAKEΔONIA TV, MEGA, ΣΚΑΪ και STAR) και παρέχει το επίγειο ψηφιακό τους σήμα (digea.gr), υιοθετώντας την τεχνολογία MPEG-4. Παρ' όλα αυτά, ο δημόσιος φορέας δεν ανησυχεί για το γεγονός ότι χρησιμοποιεί διαφορετικό πρωτόκολλο (MPEG-2), καθώς, όπως είχε δηλώσει παλαιότερα ο πρόεδρος της EPT Χρήστος Παναγόπουλος, η κρατική τηλεόραση έχει τη δυνατότητα να εκπέμψει και με τα δυο πρωτόκολλα όντας έτοιμη ν' ακολουθήσει αυτό που θα επιλέξουν οι ιδιωτικοί σταθμοί (Γαλάνης 2009). Έτσι, το 2010 η EPT προχώρησε στην υιοθέτηση του ψηφιακού σήματος της τεχνολογίας MPEG-4, καθιστώντας, παράλληλα, άχρηστους τους αποκωδικοποιητές των χρηστών της ψηφιακής EPT (Πετρούτσου κ.α.).

Το 2012 τα ψηφιακά κανάλια της EPT καταργούνται καθώς αντικαθίστανται τα προγράμματα των καναλιών σινέ+, spor+ και πρίσμα+, από τα προγράμματα των διεθνών δημόσιων τηλεοπτικών φορέων BBC World News και Deutsche Welle αντιστοίχως (tovima.gr, 2012).

Επιπλέον, το 2012 η EPT Digital έγινε ο πρώτος τηλεοπτικός φορέας που χρησιμοποιεί εικόνα υψηλής ευκρίνειας (HD) με τη δημιουργία, πειραματικά, του ERT HD κάτι που επίσης δημιούργησε αντιδράσεις καθώς το ΣΚΑΪ θεώρησε ότι η EPT παραβίαζε τις συνθήκες ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (skai.gr, 2011). Συνέχεια σε αυτή την κόντρα, που ξεκίνησε με αφορμή τη μετάδοση σε HD του ποδοσφαιρικού αγώνα Ρεάλ-Μπαρτσελόνα για τα ημιτελικά της διοργάνωσης του Champions League ανδρών στις 27 Απριλίου 2011, έδωσε η Ένωση Ιδιωτικών Τηλεοπτικών Σταθμών Εθνικής Εμβέλειας (ΕΙΤΗΣΕΕ). Με ανακοίνωσή της υποστηρίζει ότι η EPT εκπέμπει αυθαίρετα με HD και ότι αντιμετωπίζει τους ανταγωνιστές της με την «νοοτροπία του πάλαι ποτέ κρατικού μονοπωλίου» (Πετρούτσου κ.α. 2011).

Δυστυχώς, η EPT έμεινε έξω από τις εξελίξεις της ψηφιακής τηλεόρασης καθώς όταν ολοκληρώθηκε η διαδικασία για τη χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης ραδιοτηλεοπτικού

δικτύου επίγειας ψηφιακής εκπομπής στις 7 Φεβρουαρίου 2014, η EPT είχε κλείσει κι έτσι η Digea αποτέλεσε το μοναδικό υπερθεματιστή του διαγωνισμού, αναλαμβάνοντας την ευθύνη της μετάβασης όλων των ιδιωτικών καναλιών από το αναλογικό στο επίγειο ψηφιακό σήμα (digea.gr, 2017).

Κάνοντας μια αποτίμηση της πορείας της EPT στην ψηφιακή εποχή, θα μπορούσαμε να πούμε ότι η κρατική τηλεόραση απέτυχε να διαχειριστεί ορθά το εγχείρημα της ψηφιακής τηλεόρασης, καθώς για μια ακόμη φορά παρουσιάστηκε κατώτερη των περιστάσεων. Η έλλειψη σχεδίου, νομικού πλαισίου και οικονομικής δυνατότητας οδήγησαν σε μια απότομη μετάβαση από το αναλογικό στο ψηφιακό σήμα, αποπροσανατολίζοντας τους Έλληνες πολίτες και δημιουργώντας αντιδράσεις από τα ιδιωτικά κανάλια. Επιπλέον, η αποτυχημένη αυτή περίοδος αποτέλεσε την αρχή του τέλους της EPT καθώς στη συνέχεια ακολούθησε το κλείσιμό της από την τότε κυβέρνηση συνασπισμού ΝΔ-ΠΑΣΟΚ-ΔΗΜΑΡ.

Τέλος, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η πρόχειρη διαχείριση της μετάβασης στην ψηφιακή εποχή, είναι ένα από τα αποτελέσματα του πλήγματος που δέχτηκε η EPT από την έλευση των ιδιωτικών καναλιών ως αποτέλεσμα της απορρύθμισης στα τέλη της δεκαετίας του '80.

3.2. Από την «παλιά» στη «νέα» EPT

3.2.1. Το κλείσιμο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης

Στις 11 Ιουνίου 2013 ο τότε πρωθυπουργός της κυβέρνησης συνασπισμού Νέας Δημοκρατίας, ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ, Αντώνης Σαμαράς προχωράει σε μια κίνηση πρωτοφανή για τα ελληνικά δεδομένα. Μέσω του κυβερνητικού εκπροσώπου και αρμόδιου Υπουργού Τύπου και Ενημέρωσης Σίμου Κεδίκογλου, ανακοινώνεται το κλείσιμο της EPT και η απόλυση περίπου 2.500 εργαζομένων (Χαιρετάκης 2014 & in.gr, 2013).

Το κλείσιμο της EPT συνέβη σε μια περίοδο όπου υπήρχε έντονη κοινωνικοπολιτική πίεση για ιδιωτικοποίηση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, με τα ιδιωτικά κανάλια να

επωφελούνται όπως είναι φυσικό από μια τέτοια εξέλιξη, καθώς τα χρόνια της κρίσης η ανάγκη για αναδιοργάνωσή της έγινε ακόμα μεγαλύτερη με σκοπό τη μείωση του ελλείμματος της. Στο επίκεντρο αυτής της διαμάχης τέθηκε το θέμα του ανταποδοτικού τέλους, καθώς η ΕΡΤ ποτέ δεν προχώρησε σε απολογισμό έτσι ώστε να μάθουν οι πολίτες που πληρώνουν αυτό το ποσό πού πηγαίνουν τα χρήματά τους και τι σκοπό εξυπηρετούν. Τη δυσφορία για την κρατική ραδιοτηλεόραση επέτειναν και οι γενικότερες δυσλειτουργίες του ελληνικού δημοσίου με τα χρόνια προβλήματα της γραφειοκρατίας, της διαφθοράς, του ανειδίκευτου και υπεράριθμου προσωπικού κλπ. να παραμένουν αμετάβλητα (Χαιρετάκης 2014).

Εξάλλου, τα προβλήματα της ΕΡΤ την περίοδο εκείνη ήταν τόσο μεγάλα που οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, αισθανόμενοι την ανάγκη να γίνουν γνωστά, τα δημοσιοποίησαν, με τα σημαντικότερα εκ των οποίων να είναι: α) οι ειδικοί σύμβουλοι οι οποίοι προσελήφθησαν με το καθεστώς του Προσωπικού Ειδικών Θέσεων και πληρώνονταν αδρά για τις υπηρεσίες τους, γεγονός που δείχνει ότι οι πελατειακές σχέσεις συνεχίζουν να υφίστανται, β) οι μεικτές και εξωτερικές παραγωγές που κοστίζουν 2,5 εκατομμύρια ευρώ το χρόνο και αποτελούν ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της τάσης ιδιωτικοποίησης της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης όπως και γ) η ένταξη των εγκαταστάσεων της ΕΡΤ στη λίστα του ΤΑΙΠΕΔ και τέλος δ) τα συνεχώς αυξανόμενα περιστατικά λογοκρισίας ειδικά στα δελτία ειδήσεων (Γαλάνης 2013).

Το λουκέτο στην ΕΡΤ προκάλεσε πολλές αντιδράσεις τόσο στο εσωτερικό όσο και το εξωτερικό με το ΣΥΡΙΖΑ, ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ να είναι αντίθετα στην απόφαση αυτή (news247.gr, 2015).

Μετά την κίνηση αυτή, ένα μέρος των απολυμένων της ΕΡΤ πραγματοποίησε κατάληψη στο χώρο του Ραδιομεγάρου, οι οποίοι στήνοντας τον αυτοδιαχειριζόμενο διαδικτυακό ιστότοπο ertopen.gr συνέχιζαν να μεταδίδουν ραδιοτηλεοπτικό πρόγραμμα ακόμα και μετά την επαναλειτουργία της ΕΡΤ (Huffingtonpost.gr, 2015).

Παρ' όλες τις αντιδράσεις η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας με το νόμο 1901/2014 έκρινε νόμιμο το κλείσιμο της ΕΡΤ, απορρίπτοντας την αίτηση της «Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Προσωπικού Επιχειρήσεων Ραδιοφωνίας - Τηλεόρασης» (ΠΟΣΠΕΡΤ). Στην απόφαση της Ολομέλειας αναφέρεται, επίσης, ότι ήδη από τον Ιούλιο του 2011, οι σταθμοί δημόσιας τηλεόρασης περιελήφθησαν στον σχεδιασμό κατάργησης, συγχώνευσης ή εξυγίανσης φορέων που δεν θεωρούνταν

απαραίτητοι σύμφωνα με το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής της Ελλάδος (tovima.gr, 2014α).

Στη συνέχεια, η κυβέρνηση δημιούργησε προσωρινά τη Δημόσια Τηλεόραση (ΔΤ) ως μεταβατικό φορέα πριν ιδρύσει το μόνιμο διάδοχο της ΕΡΤ, Νέα Ελληνική Ραδιοφωνία, Ίντερνετ και Τηλεόραση (ΝΕΡΙΤ). Η ΝΕΡΙΤ λειτούργησε από τις 4 Μαΐου 2014 έως και τις 11 Ιουνίου 2015 (tanea.gr, 2014).

Σύμφωνα με το νόμο 4173/13 η ΝΕΡΙΤ:

α) αποτελεί νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας για την ελληνική δημόσια ραδιοφωνία και τηλεόραση, καθώς και για τη διαδικτυακή δραστηριότητά τους

β) είναι δημόσια επιχείρηση που ανήκει στο δημόσιο τομέα και εποπτεύεται από το κράτος, ενώ έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια

γ) αποβλέπει στην εκπλήρωση των σκοπών της δημόσιας ραδιοτηλεοπτικής υπηρεσίας, με την οργάνωση, εκμετάλλευση και λειτουργία τηλεοπτικών, διαδικτυακών και ραδιοφωνικών σταθμών, καθώς και την παροχή κάθε είδους οπτικοακουστικών υπηρεσιών, ενώ συμβάλλει, χωρίς την επιδίωξη απόκτησης κέρδους στην ενημέρωση, μόρφωση και ψυχαγωγία του κοινού

δ) υπηρετεί τις δημοκρατικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες της κοινωνίας και συμβάλλει στη διασφάλιση της πολυφωνίας, ενώ έχει σκοπό την αντικειμενική και με ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης. Επιπλέον, οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που παρέχει πρέπει να έχουν την ποιοτική στάθμη που επιβάλλει η κοινωνική της αποστολή και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και να σέβονται ιδίως την αξία του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας (taxheaven.gr, 2013)

3.2.2. Η επαναλειτουργία της ΕΡΤ

Στις 11 Μαΐου 2015, ακριβώς 2 χρόνια μετά το κλείσιμό της, η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ με πρωθυπουργό τον Αλέξη Τσίπρα, με σχετικό νομοσχέδιο που υπερψηφίστηκε στις

28 Απριλίου 2015, άνοιξε ξανά την ΕΡΤ, εκπληρώνοντας τις προεκλογικές υποσχέσεις του κόμματος (protothema.gr, 2015α).

Σύμφωνα με την προγραμματική πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για την επαναλειτουργία της ΕΡΤ:

- 1) Θα επαναλειτουργήσουν άμεσα τα τρία εθνικά κανάλια της ΕΡΤ (με την ονομασία και τον προσανατολισμό που είχαν μέχρι και το «λουκέτο» - ET1, NET, ET3), όλα τα ραδιοφωνικά προγράμματα (Πρώτο, Δεύτερο, Τρίτο, ΕΡΑΣΠΟΡ, Κόσμος) αλλά και το δορυφορικό πρόγραμμα
- 2) Όσοι εκ των εργαζομένων μπορούν ή επιθυμούν, και οι οποίοι απολύθηκαν την 11η Ιουνίου 2013, θα επιστρέψουν στη δουλειά τους
- 3) Θα υπάρξει καθολική πρόσβαση σε κάθε γωνιά της χώρα και από όλους, καθώς και από τους απόδημους Έλληνες
- 4) Θα αποτυπωθούν όλες οι πολιτικές τάσεις και ιδεολογικές προτιμήσεις, καθώς η αμεροληψία θα χαρακτηρίζει το περιεχόμενο και ιδιαίτερα την κάλυψη της πολιτικής και των επιμέρους απόψεων, ενώ θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες
- 5) Η δημόσια ραδιοτηλεόραση θα είναι αυτόνομη έναντι της κυβέρνησης και του πολιτικού συστήματος, αλλά και έναντι των οργανωμένων ιδιωτικών οικονομικών συμφερόντων
- 6) Η χρηματοδότηση της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης από τους πολίτες θα είναι άμεση μέσω ανταποδοτικού τέλους
- 7) Η δημόσια ραδιοτηλεόραση αν και φροντίζει να εξασφαλίζει υψηλά ποσοστά τηλεθέασης δεν θα ανταγωνίζεται τα ιδιωτικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα με όρους τηλεθέασης αλλά με όρους ποιότητας του προγράμματος και επιδιώκοντας ευεργετικά μορφωτικά και πολιτιστικά αποτελέσματα στη ζωή των πολιτών
- 8) Στόχος του νέου θεσμικού πλαισίου είναι ένα μοντέλο διοίκησης της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης που θα την προστατεύει από την αυθαιρεσία, τις κυβερνητικές παρεμβάσεις αλλά και την γραφειοκρατία την ίδια στιγμή που θα αξιοποιεί την εμπειρία της εξάμηνης αυτοδιαχείρισης αλλά και θ' αυξάνει την διαδραστικότητα με την ελληνική κοινωνία και τους φορείς της. Σε ότι αφορά πάντως την αξιοποίηση της

εμπειρίας της αυτοδιαχείρισης αυτό μπορεί να γίνει κυρίως μέσω της υιοθέτησης ενός ριζοσπαστικού εσωτερικού κανονισμού και οργανογράμματος για την λειτουργία της EPT

9) Στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της EPT θα ενσωματωθούν, τα χαρακτηριστικά που αναδείχθηκαν κατά την περίοδο της αυτοδιαχείρισης και ιδιαίτερα α) η οριζόντια ιεραρχία, η ομαδικότητα και ατομική ευθύνη, β) η πολυφωνία και πολυθεματικότητα, καθώς και γ) η αμφίδρομη δικτύωση με τα νέα μέσα (tonima.gr, 2014β)

Έτσι, επαναλειτουργούν και τα 3 κρατικά κανάλια (EPT1, EPT2, και λίγο αργότερα η EPT3) μαζί με το EPT HD καθώς και η ERT World (sport-fm.gr, 2015 & newsbeast.gr, 2016).

Παρ' όλα αυτά, το άνοιγμα της EPT ακολούθησε σωρεία αντιδράσεων ακόμα και από την ΠΟΣΠΕΡΤ, της οποίας η επαναλειτουργία της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης αποτέλεσε πάγιο αίτημα κατά την περίοδο του «μαύρου», (tanea.gr, 2015) καθώς ο σχετικός νόμος (4324/15) για τις ρυθμίσεις των θεμάτων του δημόσιου ραδιοτηλεοπτικού φορέα διατυπώνει με ασάφεια την επαναλειτουργία των δομών και των υπηρεσιών του φορέα. Μια ακόμη προβληματική ρύθμιση του εν λόγω νόμου, είναι ότι επιτρέπει την άμεση παρέμβαση της κυβέρνησης στη δημόσια ραδιοτηλεόραση, καθώς τα υψηλόβαθμα στελέχη της EPT μπορούν να επιλέγονται από τον Υπουργό Επικρατείας με την Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής να έχει απλή γνωμοδότηση (polites.ert.gr, 2015).

Επιπλέον, μαζικές αντιδράσεις υπήρξαν και από τα κόμματα της αντιπολίτευσης ήδη από την πρώτη μέρα λειτουργία της, καθώς παρέλασαν στο πάνελ στελέχη της συγκυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ (Ρηγόπουλος 2015) ενώ κατηγόρησαν τη δημόσια τηλεόραση ότι προπαγανδίζει τις θέσεις της κυβέρνησης υπονομεύοντας τη Δημοκρατία και την πολυφωνία, ειδικά μετά και το νομοσχέδιο για τις τηλεοπτικές άδειες των ιδιωτικών καναλιών που προώθησε ο ΣΥΡΙΖΑ (protothema.gr, 2016).

Δυστυχώς, όπως έχει φανεί όλα αυτά τα χρόνια, από την έναρξη λειτουργίας της EPT μέχρι και σήμερα, όπως έχει πει και ο Ροβήρος Μανθούλης (1981: 186), «κάθε κυβέρνηση έχει την τηλεόραση που της αξίζει. Κι όπως δεν υπάρχει καμία κυβέρνηση τελείως ελεύθερη έτσι δεν υπάρχει καμία τηλεόραση τελείως ελεύθερη».

Το σημαντικότερο είναι η κυβέρνηση να αποδεχτεί το ρόλο της ΕΡΤ και να την βοηθήσει έτσι ώστε να εκτελέσει το έργο της χωρίς να την χρησιμοποιεί για πολιτικούς σκοπούς. Ιδιαίτερα από τη στιγμή που η επαναλειτουργία της αποτέλεσε το σύμβολο της πολυφωνίας στα ΜΜΕ, αυτό θα πρέπει να φανεί εμπράκτως, όχι μόνο στα λόγια όπως γίνεται τόσα χρόνια.

3.3. Ο ρόλος της ΕΡΤ και η σχέση της με την πολιτική

3.3.1. Νομικό πλαίσιο της ΕΡΤ

Προκειμένου να διαπιστώσουμε το ρόλο που οφείλει να διαδραματίζει η ΕΡΤ στο ραδιοτηλεοπτικό πεδίο, θα κάνουμε μια σύντομη αναδρομή στους εκάστοτε νόμους που αφορούν τη δημόσια ραδιοτηλεόραση ανά περιόδους.

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως (βλ. 3.1.1) η ιστορία της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης ξεκίνησε με το νόμο 19/20.11.1935 που προέβλεπε τη δημιουργία Υπηρεσίας Ραδιοφωνικών Εκπομπών ενώ δέκα χρόνια αργότερα, με τη συντακτική πράξη 54 το 1945, δημιουργείται το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας (ΕΙΡ) (Παπαθανασόπουλος 1993).

Στη συνέχεια, με το νόμο 1663/1951 θεσπίζεται η ίδρυση και λειτουργία ραδιοτηλεοπτικών σταθμών των Ενόπλων Δυνάμεων, ενώ κατά την περίοδο της δικτατορίας με το νόμο 745/1970 το ΕΙΡ μετονομάστηκε σε Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας και Τηλεοράσεως (ΕΙΡΤ). Το ΕΙΡΤ το οποίο αποτελούσε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, απολαμβάνοντας το ραδιοτηλεοπτικό μονοπώλιο και τα προνόμια του δημοσίου, ενώ η διοίκηση του οριζόταν απευθείας από την κυβέρνηση. Επιπλέον, με το νόμο 722/1970 προβλέπεται η ίδρυση και λειτουργία της Υπηρεσίας Ενημερώσεως Ενόπλων Δυνάμεων (Υ.ΕΝ.Ε.Δ.), σύμφωνα και με τον νόμο 1663/1951 ο οποίος προέβλεπε τη λειτουργία κι ενός δεύτερου ραδιοτηλεοπτικού φορέα.

Έπειτα, κατά την πρώτη περίοδο της μεταπολίτευσης και με το νόμο 230/1975 το ΕΙΡΤ μετατρέπεται σε Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ), η οποία έχει σκοπό την «ενημέρωση, επιμόρφωση και ψυχαγωγία του ελληνικού λαού». Επιπλέον, η ΕΡΤ

είναι ανώνυμος εταιρία (Α.Ε.), νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με μοναδικό μέτοχο το κράτος, έχοντας διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, λειτουργώντας σύμφωνα με τους κανόνες της ελεύθερης οικονομίας, συνεχίζοντας, όμως, ν' απολαμβάνει τα προνόμια του δημοσίου. Όσον αφορά τη χρηματοδότησή της, αυτή πραγματοποιείται μέσα από το ανταποδοτικό τέλος που εισπράττεται από τους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος, ανεξάρτητα αν κάποιος έχει ή όχι ραδιοτηλεοπτικό δέκτη (Παπαθανασόπουλος 1993: 261-262).

Επιπλέον, βάσει του άρθρου 15 του Συντάγματος του 1975 (Δαγτόγλου 1989):

1. Οι προστατευτικές διατάξεις για την ελευθερία του Τύπου δεν εφαρμόζονται στον κινηματογράφο, στο ραδιόφωνο, στην τηλεόραση και κάθε άλλου παρεμφερούς μέσου μεταδόσεως λόγου ή παραστάσεως

2. Η ραδιοφωνία και η τηλεόραση τελούν υπό τον άμεσο έλεγχο του κράτους και σκοπούν στην αντικειμενική και επί ίσοις όροις μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων

Οι ρυθμίσεις αυτές σκοπεύουν στην αμερόληπτη ενημέρωση που προκύπτει από την απαγόρευση εμπλοκής κομματικών συμφερόντων που θα οδηγούσαν σε κατευθυνόμενη και υποκειμενική μετάδοση πληροφοριών, γεγονός που δεν αρμόζει σε μια δημοκρατική κοινωνία (Ναυρίδης, Δημητρακόπουλος, Πασχαλίδης 1988).

Το 1987, μετά και την είσοδο της ιδιωτικής ραδιοφωνίας, με το νόμο 1730, επιχειρείται εκ νέου αναδιάρθρωση της ΕΡΤ, με την ΕΡΤ1 και την ΕΡΤ2 να συγχωνεύονται υπό τη σκέπη της ΕΡΤ Α.Ε. η οποία λειτουργεί ως ανώνυμος εταιρία, ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Επιπλέον, εποπτεύεται από το κράτος, μέσω του υπουργού Προεδρίας της κυβέρνησης, έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια με τον κοινωνικό έλεγχο να ασκείται από την Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου (ΑΣΚΕ) η οποία, όμως, στην ουσία είχε διακοσμητικό ρόλο (Παπαθανασόπουλος 1993: 262-263).

Όσον αφορά, λοιπόν, τις γενικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν τη δημόσια τηλεόραση, ο νόμος προβλέπει:

- 1) Αντικειμενικότητα, πληρότητα και επικαιρότητα της πληροφορίας
- 2) Πολυφωνία
- 3) Διαφύλαξη της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας

- 4) Σεβασμό της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου του ατόμου
- 5) Διαφύλαξη, προαγωγή και διάδοση του ελληνικού πολιτισμού και της ελληνικής παράδοσης (Καράκωστας, Τσεβάς 2012: 367)

3.2.2. Ο ρόλος της ΕΡΤ κατά τη διάρκεια των ετών

Κατά την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974), οι δραστηριότητες της τηλεόρασης είχαν πολιτικό και εθνικό κίνητρο, με λίγα λόγια το νέο μέσο χρησιμοποιήθηκε για την προώθηση της προπαγάνδας του καθεστώτος, θυσιάζοντας στο βωμό της τα οικονομικά οφέλη. Έτσι, παρ' ότι υπήρχε διαφήμιση στην κρατική τηλεόραση κατά αυτή την περίοδο, υπήρχε δηλαδή εμπορική βάση, δεν υπήρχε εμπορευματοποίηση με όλο το βάρος να πέφτει στην “κατήχηση” του ελληνικού λαού (Τσουρβάκας 1996).

Όσον αφορά το ειδησεογραφικό δελτίο εκεί κυριαρχεί η κατευθυνόμενη από το καθεστώς δημοσιογραφία με ξύλινο λόγο και απόκρυψη των σημαντικών εξελίξεων της εποχής όπως η εξέγερση του Πολυτεχνείου και το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου. Τέλος, κατά την περίοδο Ιωαννίδη, η ΕΙΡΤ μεταφέρθηκε στην Αγία Παρασκευή όπου παραμένει μέχρι και σήμερα (Βαλούκος 2008).

Στην 1η περίοδο της μεταπολίτευσης η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, με πρωθυπουργό τον Κωνσταντίνο Καραμανλή είχε θέσει ως στόχο τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, αντιλαμβανόμενος την αξία της.

Παρ' όλες, όμως, τις αρχικές εξαγγελίες για πολυφωνία η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας θα προχωρήσει σε μια πολιτική ελέγχου της δημόσιας τηλεόρασης με τη λογική της προστασίας από την προπαγάνδα που ασκούσαν οι αντιπολιτευτικές εφημερίδες (Βαλούκος 2008). Έτσι, η δημόσια τηλεόραση, εξακολουθεί να είναι κρατική και να είναι ένας οργανισμός που τον χαρακτηρίζουν οι πελατειακές σχέσεις και να αποτελεί μέσο προβολής της εθνικής ταυτότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς (Τσουρβάκας 1996).

Επιπλέον, μετά τις εκλογές του 1977 και τη δεύτερη συνεχόμενη εκλογική νίκη της Νέας Δημοκρατίας, έγινε προσπάθεια από τη νέα διοίκηση της ΕΡΤ υπό τη διεύθυνση του Κωνσταντίνου Χόνδρου να βελτιωθεί ο πολύπαθος για τη δημόσια τηλεόραση ειδησεογραφικός τομέας ιδίως όσον αφορά την αντικειμενικότητα. Η μετακίνηση,

όμως, του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην Προεδρία της Δημοκρατίας το 1980 και η διαρκής άνοδος του ΠΑΣΟΚ, εξανέμισαν αυτή την προσπάθεια καθώς η κυβέρνηση χρησιμοποίησε τη δημόσια τηλεόραση προκειμένου να αμυνθεί αυτής της απειλής, αποφεύγοντας να προβάλει τις δραστηριότητες της αντιπολίτευσης επιβεβαιώνοντας την αντίληψη ότι η δημόσια τηλεόραση χρησιμοποιείται ως εργαλείο κομματικής προπαγάνδας από την εκάστοτε κυβέρνηση (Βαλούκος 2008).

Στην επόμενη χρονικά περίοδο, αυτή της 1ης διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ με πρωθυπουργό τον Ανδρέα Παπανδρέου, υπεύθυνος προγράμματος της ΕΡΤ ορίστηκε ο συγγραφέας Βασίλης Βασιλικός του οποίου η πρώτη αρμοδιότητα ήταν να απομακρύνει την πλειονότητα των παλαιών παραγωγών και εξωτερικών συνεργατών, ως φίλα προσκείμενους στην προηγούμενη κυβέρνηση, καθώς και να ακυρώσει τις υπάρχουσες παραγωγές της προηγούμενης διοίκησης (Βαλούκος 2008).

Επιπλέον, στον τομέα της πολιτικής ενημέρωσης, που αποτελούσε και το μεγάλο στοίχημα της διοίκησης, η δημόσια τηλεόραση δεν παύει να επιδιώκει ιδεολογικούς στόχους με ταξικό και κομματικό χαρακτήρα όπως ακριβώς έκανε και κατά τα προηγούμενα χρόνια (Τσουρβάκας 1996). Ακόμα και η προσπάθεια για αντικειμενικότητα με την προβολή των πολιτικών ανακοινώσεων της αντιπολίτευσης αποδείχθηκε επιφανειακή καθώς πάντοτε στο τέλος ακουγόταν ο αντίλογος της κυβέρνησης (Βαλούκος 2008).

Η δεύτερη θητεία του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία (1985-1989) στιγματίστηκε από την έλευση της ιδιωτικής τηλεόρασης και της κατάργησης του μονοπωλίου της δημόσιας, γεγονός που ανάγκασε την κυβέρνηση με το νόμο 1730/1987 να απελευθερώσει το σύστημα και να αναδιοργανώσει την ΕΡΤ.

Παρ' όλα αυτά, στον πολιτικό τομέα της ΕΡΤ δεν υπήρξε κάποια ουσιαστική αλλαγή καθώς συνεχίστηκε η στρατηγική της προβολής του κυβερνητικού έργου και της απόκρυψης της αντίθετης άποψης (Βαλούκος 2008).

Επιπλέον, δεδομένου ότι η ραδιοτηλεόραση αναπτύχθηκε και διαμορφώθηκε μέσα σε προβληματικές περιόδους της σύγχρονης ιστορίας της χώρας (π.χ. δικτατορία, μεταπολίτευση), μπορεί να θεωρηθεί ότι μέχρι και σήμερα αποτελεί επέκταση και ιδιοκτησία της εκάστοτε κυβέρνησης, με τα δυο μεγάλα κόμματα της εξουσίας (ΠΑΣΟΚ, ΝΔ) να αλληλοκατηγορούνται συχνά για παρέμβαση κι έλεγχο στα κρατικά ραδιοηλεκτρονικά μέσα (Τσουρβάκας 1996).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι η γέννηση της κρατικής τηλεόρασης συνέπεσε, ουσιαστικά, με την περίοδο της δικτατορίας κατά τη διάρκεια της οποίας το νέο μέσο χρησιμοποιήθηκε για την προώθηση της προπαγάνδας της αδιαφορώντας για τα οικονομικά οφέλη που μπορεί να έχει. Έτσι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι από τη δημιουργία της η κρατική τηλεόραση βρίσκεται σε άμεση σύνδεση με την κρατική παρέμβαση (Τσουρβάκας 1996).

Επομένως, τα κρατικά μέσα παρουσίασαν έναν έντονο βαθμό πολιτικοποίησης, ειδικά από την περίοδο της δικτατορίας κι έπειτα, χωρίς να μπορούν να αποφύγουν τη χειραγώγηση τους από την εκάστοτε κυβέρνηση όπως είχαν τη δυνατότητα να κάνει μια μεγάλη μερίδα του Τύπου, σχηματίζοντας την εικόνα του μέσου προβολής των απόψεων και των επιλογών της εκάστοτε κυβέρνησης (Λεβεντάκος 2004).

Η πεποίθηση ότι τα κρατικά μέσα αποτελούν προέκταση του εκάστοτε κυβερνώντος κόμματος, μπορεί να ενισχυθεί και από το ότι με την αλλαγή τόσο της κυβέρνησης όσο και του αρμόδιου υπουργού, αλλάζουν παράλληλα και τα διευθυντικά στελέχη στην ΕΡΤ, με το μέσο όρο θητείας των διοικήσεων σπάνια να ξεπερνά τον ένα χρόνο, κάτι που προκύπτει από το γεγονός ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του οργανισμού ορίζεται από την κυβέρνηση και τον υπουργό Επικρατείας (Παπαθανασόπουλος 2004).

Με αυτό τον τρόπο, καταργείται οποιαδήποτε προσπάθεια μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης στρατηγικής, καθιστώντας πολύ δύσκολο στα κρατικά κανάλια να αντιμετωπίσουν τα ιδιωτικά. Δεδομένου ότι η τηλεόραση αποτελεί κυρίαρχο μέσο με μεγάλη αποδοχή από τον κόσμο, οι σημερινές κυβερνήσεις δεν φαίνεται να θέλουν να δώσουν ένα τέλος σε αυτή την «παράδοση» (Παπαθανασόπουλος 2004).

Ένας επιπλέον λόγος για τον οποίο η δημόσια τηλεόραση στην Ελλάδα δεν λειτουργεί ως κοινωνική υπηρεσία, αποτελεί και το γεγονός ότι αναπτύχθηκε κατά την περίοδο όπου το κράτος πρόνοιας είχε ήδη τεθεί υπό αμφισβήτηση στην Ευρώπη με το νεοφιλελευθερισμό να γνωρίζει άνοδο. Έτσι, χρησιμοποιήθηκε, κυρίως, για να μεταδίδει και να υποστηρίζει τις απόψεις και τις ενέργειες της εκάστοτε κυβέρνησης (Παπαθανασόπουλος 2004).

Μια ακόμα παρέκκλιση από το συνταγματικά προσδιοριζόμενο ρόλο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης αποτελεί το γεγονός ότι ενώ έχει σταθερά έσοδα από την υποχρεωτική εισφορά των πολιτών και τις κρατικές επιχορηγήσεις, προχωρά και στην

προβολή διαφημίσεων κάτι που πλήττει τον υγιή ανταγωνισμό. Επιπλέον, εξαιτίας αυτής της κατάστασης η δημόσια τηλεόραση επικεντρώνεται μόνο στον τομέα της ψυχαγωγίας που συνήθως έχει και την υψηλότερη τηλεθέαση προκειμένου να αποκτήσει μεγαλύτερο κέρδος, δίνοντας δευτερεύοντα ρόλο σε αυτό της ενημέρωσης που χαρακτηρίζει ποιοτικά ένα κανάλι (Λεβεντάκος 2004).

Με αυτόν τον τρόπο, και μιμούμενη τα ιδιωτικά κανάλια όσον αφορά την εμπορευματοποίηση του προγράμματος, χάνει την ευκαιρία να προβάλλει τα θετικά της στοιχεία έναντι της ιδιωτικής τηλεόρασης, χωρίς εν τέλει να πετυχαίνει ούτε τους οικονομικούς στόχους που έχει θέσει. Η παρέκκλιση αυτή οφείλεται όχι μόνο στην άγνοια των υπευθύνων της κρατικής τηλεόρασης για τον ρόλο της, αλλά και στην έλλειψη οποιασδήποτε πολιτικής που να δημιουργεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να βρίσκεται η δημόσια τηλεόραση (Λεβεντάκος 2004).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Έρευνα

4.1. Ερευνητικά ερωτήματα

Βάσει της θεωρίας αναπτύχθηκαν τα παρακάτω Ερευνητικά Ερωτήματα τα οποία επιχειρείται ν' απαντηθούν μέσω της έρευνας:

Βασικό Ερευνητικό Ερώτημα: Ποια είναι η στάση που υιοθετείται από τα Μέσα Ενημέρωσης όσον αφορά την επαναλειτουργία της ΕΡΤ;

Τα επιμέρους Ερωτήματα που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας είναι:

Υπάρχει διαφοροποίηση των αριστερών και των κεντροδεξιών μέσων ενημέρωσης ως προς:

- 1) το είδος δημοσιεύματος;
- 2) την έκταση του δημοσιεύματος;
- 3) την κατηγορία δημοσιεύματος;
- 4) την πλαισίωση ως προς τους χειρισμούς της κυβέρνησης;
- 5) την επεισοδιακή/θεματολογική πλαισίωση των ειδήσεων;
- 6) την κύρια εστίαση του δημοσιεύματος;
- 7) τον προσανατολισμό του δημοσιεύματος;

Κάποια επιπλέον ερωτήματα που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας και επιχειρούνται ν' απαντηθούν είναι:

Τι υποστηρίζουν τα αριστερά και κεντροδεξιά ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης όσον αφορά:

- α) τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του ανοίγματος της ΕΡΤ στον πολιτικό και οικονομικό τομέα
- β) τον πολιτικό συμβολισμό του ανοίγματος
- γ) τις οικονομικές προοπτικές για τη δημόσια τηλεόραση μετά την επαναλειτουργία

4.2. Μεθοδολογία έρευνας

Μεθοδολογία έρευνας είναι η συστηματική μελέτη που καθορίζει την επιστημονική διερεύνηση και αναφέρεται στο σύνολο μεθόδων, ερευνών και τεχνικών μιας επιστήμης. Επιπλέον, αποτελεί συστηματικό τρόπο επίλυσης προβλημάτων θεωρίας και πρακτικής και οδηγεί στην απόκτηση γνώσης.

Για την διερεύνηση των προαναφερθέντων Ερευνητικών Ερωτημάτων έγινε μια ανάλυση περιεχομένου δημοσιευμάτων για το θέμα του ανοίγματος της ΕΡΤ από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ στις παρακάτω πηγές:

- 1) www.avgi.gr
- 2) www.efsyn.gr
- 3) www.kathimerini.gr
- 4) www.tanea.gr
- 5) www.rizospastis.gr
- 6) www.protothema.gr
- 7) www.newsit.gr
- 8) www.news247.gr
- 9) www.zougla.gr
- 10) www.iefimerida.gr

4.3. Ανάλυση περιεχομένου

4.3.1. Ορισμός

Η ανάλυση περιεχομένου (content analysis), είναι μια ακολουθία επιστημονικών διαδικασιών (συλλογή δεδομένων, κωδικοποίηση, εξαγωγή αποτελεσμάτων, συμπεράσματα) με σκοπό τη συστηματική ανάλυση και εξέταση ενός αρχείου πληροφοριών (κείμενα, δημοσιεύματα, ειδήσεις κλπ.). Αντικείμενο της μεθόδου αυτής είναι η αναγνώριση της παρουσίας συγκεκριμένων εννοιών και γενικότερων ειδικών χαρακτηριστικών όσον αφορά τα μηνύματα που περιέχονται και την σημασία τους (Αρμενάκης 2016).

Για την ανάλυση περιεχομένου ως μέσο συλλογής δεδομένων χρησιμοποιείται ο έλεγχος αρχείων (file checking), ενώ η μέθοδος είναι διακριτική (unobtrusive), δηλαδή δεν εμπλέκονται ερωτώμενα ή παρατηρούμενα άτομα (Αρμενάκης 2016).

4.3.2. Σχεδιασμός ανάλυσης περιεχομένου

Τα βήματα που ακολουθεί ο ερευνητής κατά το σχεδιασμό της ανάλυσης περιεχομένου είναι:

- α) Προσδιορισμός μονάδων ανάλυσης-καταγραφής
- β) Προσδιορισμός πληθυσμού έρευνας
- γ) Καθορισμός μεθόδου δειγματοληψίας και επιλογή δείγματος
- δ) Καθορισμός συστήματος κωδικοποίησης
- ε) Εκπαίδευση ερευνητών για κωδικοποίηση με αποδεκτή αξιοπιστία
- στ) Δοκιμαστική έρευνα: έλεγχος λειτουργικότητας, αλλαγές και διορθώσεις
- ζ) Διεξαγωγή της κυρίως έρευνας: συλλογή δεδομένων
- η) Επεξεργασία και ανάλυση δεδομένων (Αρμενάκης 2016)

4.3.3. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της μεθόδου

Πλεονεκτήματα της ανάλυσης περιεχομένου:

- 1) Η ανάλυση κειμένων, φωτογραφιών, ειδήσεων κλπ., η εφαρμογή, δηλαδή, της μεθόδου σε ένα ευρύ φάσμα αντικειμένων
- 2) Η δυνατότητα εφαρμογής της σε μεγάλα δείγματα γεγονότος που οδηγεί σε: α) Αμερόληπτη δυνατότητα γενίκευσης και β) Συστηματική διαδικασία και επαναληπτικότητα της μεθόδου
- 3) Είναι οικονομική καθώς το μόνο που χρειάζεται για την εκτέλεσή της είναι η συλλογή του υλικού της έρευνας και το κόστος που πιθανώς αυτό έχει

- 4) Η ανάλυση δεδομένων είναι συστηματική χωρίς να εξαρτάται από εξωτερικούς παράγοντες, όπως π.χ. η συνέντευξη που απαιτεί την εύρεση ατόμων, ενώ με το σχήμα κωδικοποίησης δίνεται η ευκαιρία στον ερευνητή να θέσει συγκεκριμένους κανόνες στο υλικό του προκειμένου να μην βγει έξω από τους στόχους του (Αρμενάκης 2016)

Μειονεκτήματα της ανάλυσης περιεχομένου:

- 1) Είναι χρονοβόρα και απαιτεί μεγάλη προσπάθεια καθώς το υλικό είναι, συνήθως, μεγάλο σε έκταση και ο αναλυτής εφαρμόζει σε αυτό όλες τις μεταβλητές του σχήματος κωδικοποίησης που έχει δημιουργήσει
- 2) Υπάρχουν προβλήματα εγκυρότητας λόγω των δυσκολιών του προσδιορισμού εννοιών και κατηγοριών εξαιτίας του λανθάνοντος περιεχομένου
- 3) Υπάρχουν προβλήματα αξιοπιστίας λόγω των δυσκολιών που υπάρχουν στην κατάλληλη εκπαίδευση των ερευνητών
- 4) Δεν είναι ευέλικτη καθώς το υλικό της έρευνας κινείται μέσα στο στενό πλαίσιο του σχήματος κωδικοποίησης που έχει δημιουργηθεί γι' αυτήν και δεν μπορεί να παρεκκλίνει από αυτό (Αρμενάκης 2016)

4.4. Σχήμα κωδικοποίησης

Προκειμένου να επεξεργαστούμε και να αναλύσουμε τα δεδομένα έπρεπε να τα ποσοτικοποιήσουμε έτσι ώστε εισάγοντάς τα στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS 24 να μπορέσουμε να εξάγουμε τα αποτελέσματα που θέλουμε. Γι' αυτό το λόγο πριν αρχίσουμε την έρευνά μας και λαμβάνοντας υπόψη τη θεωρία και τα Ερευνητικά Ερωτήματα που θέλαμε να απαντήσουμε, δημιουργήσαμε ένα σχήμα κωδικοποίησης το οποίο εφαρμόσαμε σε κάθε ένα δημοσίευμα.

Οι μεταβλητές του σχήματος κωδικοποίησης είναι οι εξής:

- 1) Ο αύξων αριθμός (aa), που κατατάσσει τα δημοσιεύματα κατά αύξουσα σειρά
- 2) Το μέσο 2 (medium2), το οποίο αναφέρεται στο μέσο που έχει δημοσιευθεί το κάθε δημοσίευμα και χωρίζεται σε αριστερά προσκείμενες ηλεκτρονικές ιστοσελίδες (avgi.gr, efsyn.gr, zougla.gr, rizoaspastis.gr) (κωδικός:1) και

κεντροδεξιά προσκείμενες ηλεκτρονικές ιστοσελίδες (protothema.gr, tanea.gr, newsit.gr, news247.gr, kathimerini.gr, iefimerida.gr) (κωδ:2)

- 3) Η ημερομηνία (date) κατά την οποία τα δημοσιεύματα έχουν δημοσιευθεί
- 4) Το είδος 2 (genre2), που αναφέρεται στο είδος που ανήκει το κάθε δημοσίευμα

Η μεταβλητή έχει χωριστεί σε: α) Κύριο άρθρο-Άρθρο γνώμης-Ανάλυση (κωδ:1) για δημοσιεύματα συνήθως μεγάλα σε έκταση που φέρουν την υπογραφή του δημοσιογράφου, β) Ρεπορτάζ-Έρευνα-Συνέντευξη (κωδ:2) για δημοσιεύματα που αποτελούν προϊόν έρευνας, ρεπορτάζ από κάποιο δημοσιογράφο ή συνέντευξη π.χ. ενός πολιτικού, καλλιτέχνη κλπ. στο δημοσιογράφο του Μέσου και τέλος, γ) Απλή είδηση, επιστολή, ανακοίνωση (κωδ:3) για ειδήσεις συνήθως μικρότερες σε έκταση που δεν φέρνουν την υπογραφή δημοσιογράφου ή για επιστολές και ανακοινώσεις που δημοσιεύει το Μέσο σχετικά με ένα θέμα

- 5) Η έκταση δημοσιεύματος (words) που κατατάσσει τα δημοσιεύματα βάσει του αριθμού των λέξεων από τον οποίο αποτελούνται: α) το μικρό δημοσίευμα με (κωδ:1) έχει μέχρι 200 λέξεις, β) το μεσαίο δημοσίευμα (κωδ:2) έχει από 200 έως 500 λέξεις και γ) το μεγάλο δημοσίευμα (κωδ:3) έχει πάνω από 500 λέξεις
- 6) Η κατηγορία 2 (category2) χωρίζει το δημοσίευμα ανάλογα με τον τομέα όπου αυτό αναφέρεται. Έτσι η μεταβλητή αυτή αποτελείται από: α) την πολιτική με (κωδ:1) για τα δημοσιεύματα που αναφέρονται στον πολιτικό χώρο, β) στα τηλεοπτικά (κωδ:2) γι' αυτά που αναφέρονται στον τομέα της τηλεόρασης και γ) την επιλογή Άλλο (κωδ:3) που περιλαμβάνει τους τομείς της κοινωνίας, του κόσμου και της οικονομίας
- 7) Η πλαισίωση I (framing1) που χωρίζει το δημοσίευμα ανάλογα με τη στάση που έχει το δημοσίευμα ως προς τους χειρισμούς της κυβέρνησης σχετικά με ένα θέμα. Έτσι η μεταβλητή αυτή αποτελείται από: α) τη Συγκρουσιακή με (κωδ:1) όταν το δημοσίευμα είναι κατά των χειρισμών της κυβέρνησης, β) τη Διαπραγματευτική (κωδ: 2) όταν είναι ουδέτερο και γ) τη συναινετική (κωδ: 3) όταν είναι υπέρ των χειρισμών της κυβέρνησης
- 8) Η πλαισίωση II (framing2) που χωρίζεται σε: α) Περιπτωσιολογική (κωδ:1) αν το δημοσίευμα παρουσιάζει ένα θέμα μέσω ενός συγκεκριμένου περιστατικού ή μιας προσωπικής ιστορίας και β) Θεματολογική (κωδ: 2) αν ένα θέμα

παρουσιάζεται δίνοντας βάση στις γενεσιουργές του αιτίες που μπορεί να βρίσκονται στην κοινωνία, στην κυβέρνηση κλπ.

- 9) Η πλαισίωση IIIβ (framing3b) που αφορά την κύρια εστίαση του δημοσιεύματος και χωρίζεται σε: α) Ανθρώπινου ενδιαφέροντος (κωδ:1) αν το επίκεντρο του δημοσιεύματος είναι ο άνθρωπος, β) Απόδοσης ευθυνών (κωδ:2) αν έχει ως στόχο να αποδώσει ευθύνες σε κάποιο πρόσωπο, κόμμα κλπ. θεωρώντας τους υπεύθυνους για την εφαρμογή μιας πολιτικής η οποία επέδρασε αρνητικά σε συγκεκριμένα πρόσωπα, ομάδες ή θεσμούς και γ) Άλλο (κωδ:3): Οικονομικών συνεπειών αν εστιάζει στις οικονομικές επιπτώσεις που προήλθαν από τις οικονομικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν από συγκεκριμένες ομάδες πολιτών ή θεσμών - Σύγκρουσης αν το δημοσίευμα παρουσιάζει μια διαφωνία στο κοινωνικοπολιτικό πεδίο εξαιτίας των πράξεων της εξουσίας η οποία μπορεί να οδηγήσει σε λεκτική και σωματική διένεξη (Χρυσανθακοπούλου 2013) και τέλος - Ηθικής Διάστασης αν εστιάζει στο ηθικό βάρος που φέρει κάποια απόφαση
- 10) Η πλαισίωση IV (framing4) που αναφέρεται στον προσανατολισμό που έχει ένα δημοσίευμα: α) Πολιτικός (κωδ:1) αν το δημοσίευμα προσανατολίζεται στον πολιτικό τομέα και β) Μιντιακός (κωδ:2) αν προσανατολίζεται στον χώρο των Μέσων Ενημέρωσης

Στις μεταβλητές 2,4,5,6,7,8,9,10 βάλαμε Nominal measure εφόσον, ουσιαστικά, πρόκειται για ποιοτικές μεταβλητές, ενώ στις μεταβλητές 1 και 3 βάλαμε Scale διότι πρόκειται για ποσοτικές μεταβλητές. Επίσης, σε όλες τις μεταβλητές βάλαμε Numeric type καθώς πρόκειται να απεικονιστούν στο πρόγραμμα ως αριθμοί εκτός από τη μεταβλητή της ημερομηνίας όπου την ορίσαμε ως Date έτσι ώστε να πάρει την μορφή ημερομηνίας.

4.5. Υλικό έρευνας

Για το υλικό της έρευνας αντλήσαμε πληροφορίες από 6 ηλεκτρονικές εφημερίδες (avgι.gr, efsyn.gr, kathimerini.gr, tanea.gr, rizospastis.gr, protothema.gr), λόγω της μη δυνατότητας να προμηθευτούμε υλικό από την έντυπη μορφή των ιστοσελίδων αυτών για την χρονική περίοδο που επιθυμούσαμε, και από 4 ειδησεογραφικές ιστοσελίδες (newsit.gr, news247.gr, zougla.gr, iefimerida.gr).

Η επιλογή μας για τις συγκεκριμένες ιστοσελίδες βασίστηκε στην πολιτική κατεύθυνση προσπαθώντας να καλύψουμε όλο το πολιτικό εύρος χωρίζοντας τις σε αριστερά και κεντροδεξιά φίλα προσκείμενες.

Έτσι, ορίσαμε ως αριστερά προσκείμενες ιστοσελίδες: 1) την avg1.gr (Αυγή) που αυτοαποκαλείται η εφημερίδα της Αριστεράς, 2) την efsyp.gr (Εφημερίδα των Συντακτών) που αποτελεί τον διάδοχο της Ελευθεροτυπίας η οποία από την πρώτη εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ έγινε φιλοκυβερνητική και γενικώς εκφράζει την ανανεωτική αριστερά (Χρυσανθακοπούλου 2013), 3) το rizospastis.gr (Ριζοσπάστης) που αποτελεί όργανο της κεντρικής επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος και 4) το zougla.gr καθώς είχε πολύ περισσότερα δημοσιεύματα που υποστήριζαν τις ενέργειες της κυβέρνησης (σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Πλαισίωσης Ι).

Από την άλλη πλευρά, ως κεντροδεξιές ιστοσελίδες ορίσαμε: 1) tanea.gr (Τα Νέα) που εντάσσονται στο χώρο του κέντρου, 2) την kathimerini.gr (Καθημερινή) που εντάσσεται στο χώρο της Κεντροδεξιάς (Λιαλιούτη 2005) και 3) το protothema.gr (Πρώτο Θέμα), 4) το newsit.gr, 5) το news247.gr, 6) το iefimerida.gr για τα οποία λάβαμε υπόψη μας τα αποτελέσματα της Πλαισίωσης Ι με τη συγκρουσιακή στάση προς τις ενέργειες της κυβέρνησης να υπερτερεί στα δημοσιεύματα των συγκεκριμένων ιστοσελίδων.

Από αυτά τα μέσα ενημέρωσης, πήραμε δημοσιεύματα που αναφέρονταν στην επαναλειτουργία της ΕΡΤ από την συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, από την ημέρα του γεγονότος αυτού στις 11 Ιουνίου 2015 έως και 40 ημέρες μετά δηλαδή μέχρι τις 21 Ιουλίου 2015. Το ίδιο κάναμε και για τις δυο επετείους της επαναλειτουργίας που ακολούθησαν δηλαδή το 2016 και το 2017. Το χρονικό αυτό περιθώριο των 40 ημερών έγινε με γνώμονα ότι πέραν αυτού του διαστήματος, το ενδιαφέρον για ένα θέμα τόσο μεγάλης σημασίας εξασθενεί.

Επιπλέον, βάσει των Dearing και Rodgers (1991) θεωρήσαμε ότι σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, όπως αυτό των 40 ημερών, όλα τα Μέσα θα δώσουν παρόμοια σημασία σε ένα συγκεκριμένο θέμα, παρουσιάζοντας ομοιότητες στην κάλυψή του.

Τα συνολικά δημοσιεύματα που χρησιμοποιήσαμε στην εργασία ήταν 538 (260 δημοσιεύματα είχαν οι αριστερές ιστοσελίδες και 278 δημοσιεύματα οι

κεντροδεξιές ιστοσελίδες) στα οποία εφαρμόσαμε το προαναφερθέν σχήμα κωδικοποίησης (βλ. 3.4) έτσι ώστε να ποσοτικοποιήσουμε τα δεδομένα μας για να μπορέσουμε να τα αναλύσουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια.

Για την ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήσαμε το στατιστικό πακέτο SPSS 24 και πιο συγκεκριμένα το στατιστικό τεστ χ^2 -τετράγωνο (Chi-square test). Το συγκεκριμένο test χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί η συσχέτιση μεταξύ δυο κατηγορικών (nominal) ή διατεταγμένων (ordinal) μεταβλητών, ενώ πληροφορεί τον ερευνητή για την ένταση της συσχέτισης χωρίς να δίνει κάποια ένδειξη για την κατεύθυνσή της (eclass.uoa.gr 2017).

Αλλά επειδή η δοκιμασία του χ^2 -τετραγώνου (χ^2) είναι ένα πολύμορφο στατιστικό κριτήριο, εμείς για την έρευνά μας επιλέξαμε το “Pearson χ^2 ” ή αλλιώς τεστ ανεξαρτησίας (Contingency-tables test) καθώς θέλουμε να μάθουμε αν 2 μεταβλητές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (Δαφέρμος 2005).

Γενικά, το χ^2 τεστ χρησιμοποιείται για την εξαγωγή συμπερασμάτων για τις παραμέτρους ενός πληθυσμού και τα οποία προκύπτουν από τον έλεγχο συγκεκριμένων υποθέσεων αναφορικά με τις πληθυσμιακές παραμέτρους (Γναρδέλης 2003). Ο πληθυσμός ορίζεται ως το σύνολο των δυνατών μονάδων ανάλυσης υπό έρευνα, ενώ παράμετροι του πληθυσμού είναι χαρακτηριστικά του πληθυσμού που έχουν σταθερές αλλά άγνωστες τιμές (Αρμενάκης 2016).

Για την πραγματοποίηση ενός ελέγχου υποθέσεων, λαμβάνουμε υπόψη μας δυο υποθέσεις: α) Την υπόθεση ότι μια πληθυσμιακή παράμετρος παίρνει μια συγκεκριμένη αριθμητική τιμή, η οποία ονομάζεται μηδενική υπόθεση (null hypothesis) και συμβολίζεται με H_0 και β) Την αντίστροφη υπόθεση της μηδενικής η οποία ονομάζεται εναλλακτική υπόθεση (alternative hypothesis) και συμβολίζεται με H_A . Οι δυο αυτές υποθέσεις καλύπτουν όλες τις δυνατές τιμές που μπορεί να πάρει μια συγκεκριμένη αριθμητική τιμή. Επομένως, αν ισχύει η μια, ταυτόχρονα δεν ισχύει η άλλη (Γναρδέλης 2003).

Για να ισχύει η μηδενική υπόθεση πρέπει η στατιστική σημαντικότητα (asymptotic significance) να είναι μεγαλύτερη του 0,05 (5%). Σε αυτή την περίπτωση υπάρχει ανεξαρτησία μεταξύ των μεταβλητών π.χ. η στάση στην πολιτική που ασκεί η κυβέρνηση δεν εξαρτάται από το Μέσο. Αν, όμως, η

στατιστική σημαντικότητα είναι μικρότερη από το 0,05, τότε απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση και δεχόμαστε την εναλλακτική, ότι δηλαδή υπάρχει σχέση μεταξύ των μεταβλητών π.χ. ανάλογα με το Μέσο αλλάζει και η στάση προς τις πολιτικές της κυβέρνησης (Γναρδέλης 2003).

Για να είναι έγκυρο το χ^2 τεστ πρέπει στον έλεγχο ανεξαρτησίας να ισχύουν ταυτόχρονα 2 παράμετροι: 1) τα κελιά με αναμενόμενη συχνότητα κάτω του 5 να είναι έως 20% και η ελάχιστη αναμενόμενη συχνότητα να είναι πάνω από 1 (Γναρδέλης 2003).

Αν έστω μια από τις δυο αυτές συνθήκες δεν ισχύει, τότε το τεστ δεν είναι έγκυρο και θα πρέπει να προχωρήσουμε σε επανακωδικοποίηση (recode) των τιμών των μεταβλητών που χρησιμοποιήσαμε δημιουργώντας μια νέα μεταβλητή και να εφαρμόσουμε πάλι το “Pearson χ^2 ” χρησιμοποιώντας την καινούργια αυτή μεταβλητή. Συνήθως το τεστ δεν ισχύει επειδή οι τιμές μιας μεταβλητής είναι λίγες κι επομένως με το recode τις ενώνουμε έτσι ώστε να αυξηθεί ο αριθμός τους (Γναρδέλης 2003).

Κατά την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων στο SPSS χρειάστηκε να προχωρήσουμε σε επανακωδικοποίηση τεσσάρων από τις δέκα μεταβλητές προκειμένου τα αποτελέσματα της έρευνας να είναι όσο το δυνατόν αξιόπιστα.

Οι μεταβλητές που επανακωδικοποιήθηκαν ήταν:

- 1) Το Μέσο (medium) καθώς έπρεπε οι 10 υποκατηγορίες του (avgi.gr, efsyn.gr, kathimerini.gr, tanea.gr, rizospastis.gr, protothema.gr, newsit.gr, news247.gr, zougla.gr, iefimerida.gr) να συμπυκνωθούν σε δυο: α) Αριστερές Ιστοσελίδες: avgi.gr, efsyn.gr, kathimerini.gr, zougla.gr, rizospastis.gr, β) Κεντροδεξιές ιστοσελίδες: protothema.gr, tanea.gr, newsit.gr, news247.gr, iefimerida.gr) και η νέα μεταβλητή ονομάστηκε Μέσο 2 (medium2)
- 2) Το Είδος (genre) καθώς οι 7 υποκατηγορίες του (Κύριο Άρθρο-Άρθρο γνώμης-Ανάλυση, Ρεπορτάζ-Έρευνα, Συνέντευξη, Ανακοίνωση, Επιστολή, Απλή Είδηση, Άλλο) έγιναν 3 (Κύριο Άρθρο-Άρθρο γνώμης-Ανάλυση, Ρεπορτάζ-Έρευνα-Συνέντευξη, Απλή Είδηση-Επιστολή-Ανακοίνωση) και η νέα μεταβλητή ονομάστηκε Είδος 2 (genre2)
- 3) Η Κατηγορία (category) όπου οι 5 υποκατηγορίες της (Πολιτική, Τηλεοπτικά, Οικονομία, Κόσμος, Κοινωνία) μειώθηκαν σε 3 (Πολιτική, Τηλεοπτικά,

Άλλο: Κοινωνία, Κόσμος, Οικονομία) και η νέα μεταβλητή ονομάστηκε Κατηγορία 2 (category2)

- 4) Η Πλαισίωση III (framing3) όπου συμπτύξαμε τις 5 υποκατηγορίες της (Ανθρώπινου ενδιαφέροντος, Απόδοσης ευθυνών, Οικονομικών συνεπειών, Ηθικής διάστασης, Σύγκρουσης) σε 3 (Ανθρώπινου ενδιαφέροντος, Απόδοσης ευθυνών, Άλλο: Οικονομικών συνεπειών, Σύγκρουσης, Ηθικής διάστασης) και η νέα μεταβλητή ονομάστηκε Πλαισίωση IIIβ (framing3b)

Για την εφαρμογή του “Pearson χ^2 ” εκτελέστηκαν στο SPSS οι παρακάτω εντολές με τη συγκεκριμένη ακολουθία: Analyse > Descriptive Statistics > Crosstabs. Στο “column(s)” βάλαμε την ανεξάρτητη μεταβλητή: Μέσο 2, ενώ στο “Row(s)” βάλαμε τις εξαρτημένες μεταβλητές: Έκταση δημοσιεύματος, Κατηγορία 2, Πλαισίωση I, Πλαισίωση II, Πλαισίωση III β, Πλαισίωση IV. Στη συνέχεια, πήγαμε στην επιλογή Statistics κι επιλέξαμε το “Chi-Square” κι αφού πατήσαμε “continue”, πήγαμε στην επιλογή “cells” και επιλέξαμε από το “Counts” το “Observed”, από το “Percentages” το “Column” και από το “z-test” τις δυο επιλογές: “Compare column proportions” και “Adjust p-values” (Bonferroni method). Στη συνέχεια, πατήσαμε “continue” και μετά “OK” προκειμένου να θέσουμε σε λειτουργία το τεστ. Για να δημιουργήσουμε τα γραφήματα για το χ^2 τεστ, πήγαμε: Graphs > Legacy Dialogs > Bar > Clustered > Define. Στο περιβάλλον που μας εμφανίστηκε βάλαμε στο “Define Clusters by” την ανεξάρτητη μεταβλητή: Μέσο 2 και στο “Category Axis” την εξαρτημένη μεταβλητή: Είδος 2 και, έχοντας αφήσει την επιλογή “N of Cases” στο “Bars Represent” έτσι ώστε τα αποτελέσματα να μας εμφανιστούν με συχνότητα και όχι με ποσοστό επί τις εκατό (%), πατάμε “OK”.

Στη συνέχεια, ακολουθούμε την ίδια διαδικασία βάζοντας ως ανεξάρτητη μεταβλητή το Μέσο 2 και ως εξαρτημένες τις ακόλουθες: Έκταση δημοσιεύματος, Κατηγορία 2, Πλαισίωση I, Πλαισίωση II, Πλαισίωση III β, Πλαισίωση IV.

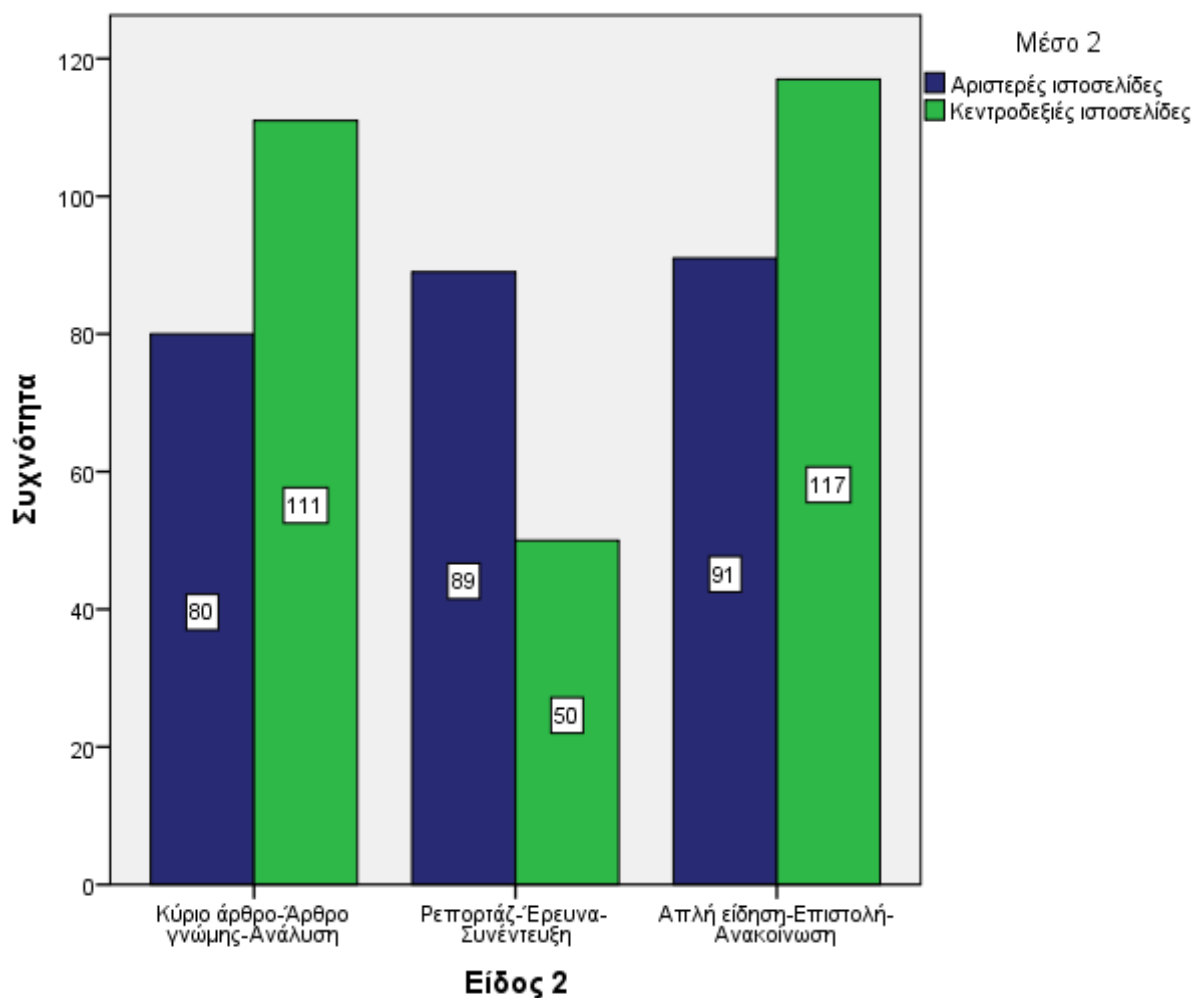
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Αποτελέσματα έρευνας

Τα αποτελέσματα της έρευνας όπως αυτά προέκυψαν με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου SPSS 24 είναι τα παρακάτω:

- 1) Το είδος του δημοσιεύματος συνδέεται με το μέσο ενημέρωσης;

Βάσει των αποτελεσμάτων του χ^2 τεστ το είδος δημοσιεύματος συνδέεται με το μέσο και η σχέση αυτή έχει στατιστική σημαντικότητα σε δυο από τις τρεις κατηγορίες.

Γράφημα 1: Είδος δημοσιευμάτων ανά υποκατηγορία ιστοσελίδων

Όπως βλέπουμε στο γράφημα 1, οι κεντροδεξιές ηλεκτρονικές ιστοσελίδες (kathimerini.gr, tanea.gr protothema.gr, newsit.gr, news247.gr, iefimerida.gr) έχουν

μεγαλύτερο αριθμό Κύριων άρθρων, Άρθρων γνώμης και ανάλυσης (111) από τις αριστερές ιστοσελίδες (avgi.gr, efsyn.gr, zougla.gr, rizospastis.gr) (80). Ενδεικτικό δημοσίευμα του συγκεκριμένου είδους αποτελεί το άρθρο γνώμης του συντάκτη Απόστολου Λακασά της kathimerini.gr με τίτλο «ΕΡΤ Ελέησον», ο οποίος καυτηριάζει τη συνάντηση του, τότε, προέδρου της ΕΡΤ Διονύση Τσακνή με τον αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος Ιερώνυμο στο ραδιομέγαρο (Λακασάς 2015).

Όσον αφορά το Ρεπορτάζ-Έρευνα-Συνέντευξη, εκεί υπερέχουν οι αριστερές με 89 δημοσιεύματα έναντι 50 των κεντροδεξιών. Για το συγκεκριμένο είδος παραθέτουμε ενδεικτικά το δημοσίευμα της efsyn.gr με τίτλο «η ΕΡΤ στον... αέρα» το οποίο αναφέρεται στην πρώτη μέρα επαναλειτουργίας της ΕΡΤ και στην πρωινή ενημερωτική εκπομπή που εγκαινίασε το πρόγραμμα της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης (Κανελλόπουλος 2015).

Τέλος, οι κεντροδεξιές ιστοσελίδες έχουν περισσότερα δημοσιεύματα με Απλή είδηση-Επιστολή-Ανακοίνωση (117) απ' ότι οι αριστερές (91) χωρίς, όμως, η διαφορά αυτή να θεωρείται στατιστικά σημαντική. Ως απλή είδηση αναφέρουμε το δημοσίευμα με τίτλο «ΕΡΤ προς ΝΔ: Δεσμευόμαστε για αξιόπιστη και πλουραλιστική ενημέρωση» στο οποίο παρατίθεται η ανακοίνωση της ΕΡΤ που απαντάει στις κατηγορίες της Νέας Δημοκρατίας για μονομερή ενημέρωση (protothema.gr, 2015β).

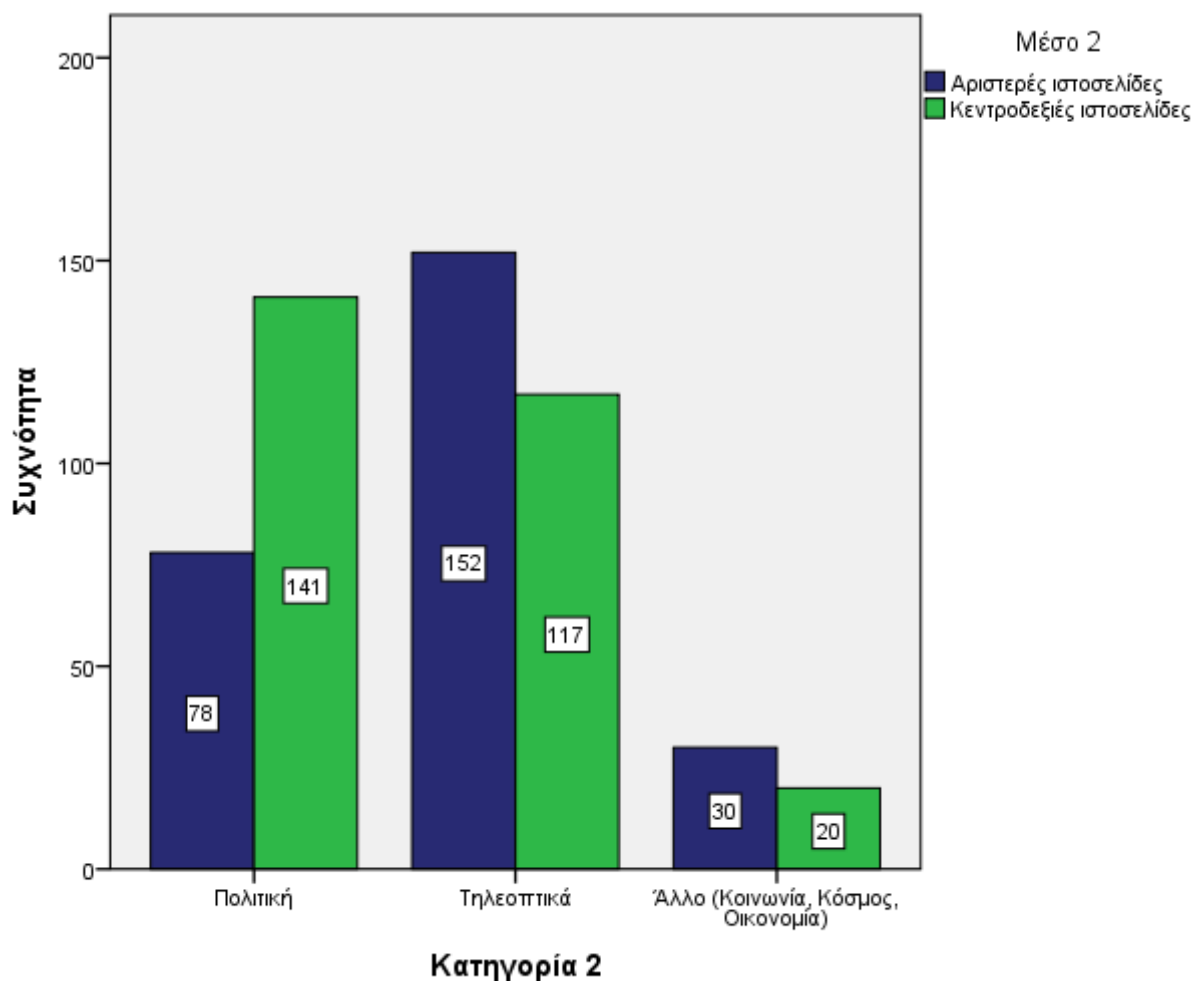
- 2) Η έκταση του δημοσιεύματος διαφοροποιείται ανάλογα με το μέσο ενημέρωσης;

Σύμφωνα με το “Pearson χ^2 test”, η έκταση δεν διαφοροποιείται ανάλογα με το μέσο, καθώς το “Asymptotic Significance” έβγαλε αποτέλεσμα 0,391 που είναι μεγαλύτερο από το α που το έχουμε ορίσει στο 0,05 και επομένως ισχύει η μηδενική υπόθεση.

- 3) Το μέσο ενημέρωσης επηρεάζει την κατηγορία του δημοσιεύματος;

Τα αποτελέσματα του χ^2 τεστ δείχνουν ότι η κατηγορία του δημοσιεύματος επηρεάζεται από το Μέσο και η σχέση αυτή έχει στατιστική σημαντικότητα σε δυο από τις τρεις κατηγορίες.

Γράφημα 2: Κατηγορία δημοσιευμάτων ανά υποκατηγορία ιστοσελίδων

Στο παραπάνω γράφημα βλέπουμε ότι οι κεντροδεξιές ιστοσελίδες έχουν περισσότερα δημοσιεύματα που αναφέρονται στο χώρο της πολιτικής (141) από τις αριστερές (78). Χαρακτηριστικά αναφέρουμε το δημοσίευμα της iefimerida.gr «Τσίπρας από την ΕΡΤ: Είναι μια ιστορική μέρα για το λαό – Την θέλουμε δημόσια και όχι κρατική» το οποίο αναφέρεται στην ομιλία του πρωθυπουργού για το άνοιγμα της ΕΡΤ κατά την εκδήλωση στο ραδιομέγαρο (iefimerida.gr, 2015α).

Επιπλέον στο δημοσίευμα του protothema.gr με τίτλο «Ξαναπροσλαμβάνουν 6.500 ‘δικά τους παιδιά’» (Γαλάνης 2015) ο αρθρογράφος παίρνει αφορμή από την επαναπρόσληψη των απολυμένων δημοσιογράφων στην ΕΡΤ για να κάνει αναφορά στο μπαράζ προσλήψεων εν γένει στον δημόσιο τομέα από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ.

Όσον αφορά όμως τα τηλεοπτικά, οι αριστερές ιστοσελίδες (152) έχουν περισσότερα δημοσιεύματα από τις κεντροδεξιές (117). Ενδεικτικά, ένα δημοσίευμα της

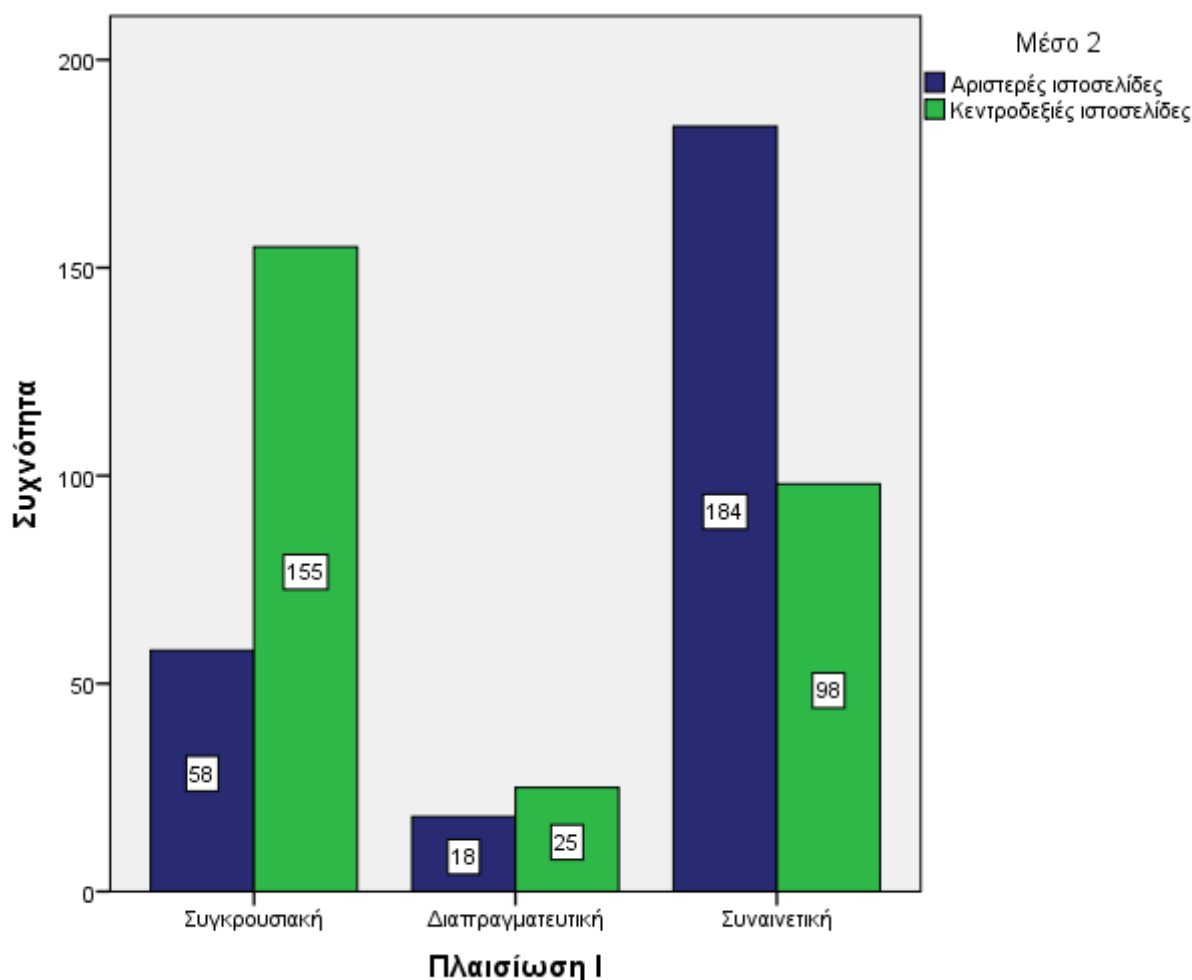
κατηγορίας τηλεοπτικά είναι το «Εκπομπή για τις Ένοπλες Δυνάμεις στην ΕΡΤ» της zougla.gr στο οποίο αναφέρεται η ανακοίνωση του προέδρου των ΑΝΕΛ και υπουργού Άμυνας Πάνου Καμμένου για προγραμματισμένη εκπομπή στην ΕΡΤ σχετικά με το έργο των Ενόπλων Δυνάμεων μετά από συνάντηση που είχε ο κ. Καμμένος με τον πρόεδρο της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης, Διονύση Τσακνή (zougla.gr, 2015)

Τέλος, στην κατηγορία Κοινωνία-Κόσμος-Οικονομία οι διαφορές μεταξύ των δυο μεταβλητών είναι μικρές και δεν υπάρχει στατιστική σημαντικότητα καθώς οι αριστερές ιστοσελίδες έχουν 30 δημοσιεύματα έναντι 20 των κεντροδεξιών. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε το δημοσίευμα της efsyn.gr με τίτλο «Η μηχανική του φόβου σταθερά στην υπηρεσία του ‘Ναι σε όλα’» η οποία αναφέρεται στην περίοδο του δημοψηφίσματος και στο πώς τα τηλεοπτικά δελτία των ιδιωτικών καναλιών προσπαθούν να πείσουν τους Έλληνες πολίτες να ψηφίσουν ‘Ναι’ στα μέτρα των θεσμών υπενθυμίζοντάς τους τις συνέπειες που θα έχει η αρνητική τους ψήφος (Σαραντής, Τ., Τζιαντζή, Α. 2015).

- 4) Η πλαισίωση Ι (Συγκρουσιακή, Διαπραγματευτική, Συναινετική ως προς τους χειρισμούς της κυβέρνησης) εξαρτάται από τα Μέσα;

Το χ^2 τεστ μας δείχνει ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της πλαισίωσης Ι και των Μέσων με στατιστική σημαντικότητα στις 2 από τις 3 κατηγορίες, απαντώντας στο βασικό μας Ερευνητικό Ερώτημα.

Γράφημα 3: Στάση των δημοσιευμάτων ως προς τους χειρισμούς της κυβέρνησης ανά υποκατηγορία ιστοσελίδων

Όπως βλέπουμε από το διάγραμμα, οι κεντροδεξιές εφημερίδες έχουν περισσότερα δημοσιεύματα που συγκρούονται με τους χειρισμούς της κυβέρνησης (155) απ' ότι οι αριστερές (58), ενώ το αντίθετο συμβαίνει με τη συναίνεση στους χειρισμούς της κυβέρνησης με τις αριστερές (184) να έχουν περισσότερα δημοσιεύματα απ' ότι οι κεντροδεξιές (98). Τέλος, μικρή διαφοροποίηση υπάρχει στη διαπραγματευτική στάση ως προς τους χειρισμούς της κυβέρνησης με τις αριστερές ιστοσελίδες να έχουν 18 δημοσιεύματα έναντι 25 των κεντροδεξιών χωρίς να υπάρχει στατιστική σημαντικότητα στη συγκεκριμένη σύγκριση.

Πιο συγκεκριμένα, η avgi.gr εστιάζει περισσότερο στα θετικά της επαναλειτουργίας της ΕΡΤ, καθώς και μέσω των δηλώσεων του πρωθυπουργού και των λοιπών υπουργών της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, τονίζεται η σημασία για την αποκατάσταση της δημοκρατίας και της πολυφωνίας στην ενημέρωση¹. Για παράδειγμα, στο δημοσίευμα με τίτλο «Στοιχείμα ενημέρωσης και δημοκρατίας» γίνεται εκτενής αναφορά στην εκδήλωση για την επαναλειτουργία της ΕΡΤ στο ραδιομέγαρο καθώς και στις δηλώσεις του Πρωθυπουργού που χαρακτηρίζει το γεγονός ως τίμιο αγώνα που δικαιώνεται. Επιπλέον, στο δημοσίευμα της Κατερίνας Μπρεγιάννη με τίτλο «Ν. Φίλης για το άνοιγμα της ΕΡΤ: Ημέρα συγκίνησης, ευθύνης και δέσμευσης» φιλοξενούνται οι δηλώσεις του, τότε, κοινοβουλευτικού εκπροσώπου του ΣΥΡΙΖΑ, Νίκου Φίλη στο πλατό της ενημερωτικής εκπομπής της ΕΡΤ τη μέρα της επαναλειτουργίας, ο οποίος εμφανίζεται συγκινημένος για το γεγονός αυτό.

Η Εφημερίδα των Συντακτών εστιάζει και αυτή με τη σειρά της στα πλεονεκτήματα του ανοίγματος της ΕΡΤ καθώς αναφέρεται στην νέα εποχή της δημόσιας τηλεόρασης. Έτσι, με το άρθρο γνώμης «Η νέα ΕΡΤ και τα παλιά φαύλα αφεντικά της» (Παππάς 2015) ενίσταται στην κατηγορία των κομμάτων της αντιπολίτευσης και των δημοσιογράφων των ιδιωτικών καναλιών που υποστηρίζουν ότι τίποτα δεν πρόκειται να αλλάξει κι ότι η ΕΡΤ θα αποτελέσει για ακόμη μια φορά εργαλείο της κυβέρνησης, λέγοντας ότι θα πρέπει να δείξουν υπομονή, να μην κρίνουν εκ των προτέρων και να αφήσουν τη νέα διοίκηση να θέσει σε εφαρμογή το πρόγραμμά της.

Επίσης, αναφέρεται κι αυτή στον πολιτικό συμβολισμό της επαναλειτουργίας της που αποτελεί νίκη της Δημοκρατίας και εξασφάλιση της πολυφωνίας².

Στη zougla.gr παρουσιάζονται όλες οι πλευρές της επαναλειτουργίας της ΕΡΤ, αρχής γενομένης του πολιτικού συμβολισμού της για τη Δημοκρατία και την αντικειμενική ενημέρωση³.

¹ avgi.gr (2015) «Στοιχείμα ενημέρωσης και δημοκρατίας» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.avgi.gr/article/10811/5610054/stoichema-enemeroses-kai-demokratias> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Μπρέγιαννη, Κ. (2015) «Ν. Φίλης για το άνοιγμα της ΕΡΤ: Ημέρα συγκίνησης, ευθύνης και δέσμευσης» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.avgi.gr/article/10811/5608880/n-philes-gia-to-anoigma-tes-ert-emera-synkineses-euthynes-kai-desmeuses-vid> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

² Κανελλόπουλος, Δ. (2015) «Η ΕΡΤ στον αέρα» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.efsyn.gr/arthro/i-ert-ston-aera> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Μανταίος, Π. (2015) «Από το μαύρο στο άσπρο» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.efsyn.gr/arthro/apo-mayro-sto-aspro> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Από την άλλη μεριά αναφέρεται εκτενώς στην κόντρα που ξέσπασε μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης με αφορμή την επαναλειτουργία της ΕΡΤ με τη ΝΔ και τα κόμματα της αντιπολίτευσης να κατηγορούν την ΕΡΤ ως φερέφωνο της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ⁴.

Αντιθέτως, η kathimerini.gr εστιάζει, κυρίως, στα αρνητικά της επαναλειτουργίας της δημόσιας τηλεόρασης καθώς στο δημοσίευσμά της με τίτλο «Ν.Δ.: Ο ΣΥΡΙΖΑ κάνει κομματική προπαγάνδα από την ΕΡΤ» (kathimerini.gr, 2015) φιλοξενεί την ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου της Νέας Δημοκρατίας η οποία υποστηρίζει ότι η δημόσια ραδιοτηλεόραση αποτελεί για μια ακόμη φορά εργαλείο κυβερνητικής προπαγάνδας, χωρίς να έχει επέλθει η αναγγελθείσα αλλαγή στο δημόσιο ραδιοηλεκτρονικό φορέα, ξοδεύοντας παράλληλα τα χρήματα του ελληνικού λαού⁵.

Στην ιστοσελίδα tanea.gr κρατιέται μια ουδέτερη στάση για το γεγονός της επαναλειτουργίας της ΕΡΤ καθώς γίνεται αναφορά και στα θετικά και στα αρνητικά μέσα και από τις δηλώσεις των πολιτικών προσώπων⁶.

³ zougla.gr (2015) «Αλ. Τσίπρας: Την ΕΡΤ την άνοιξαν οι αγώνες των εργαζομένων και του λαού» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.zougla.gr/greece/article/se-ekseliksi-i-sinavlia-gia-tin-epanalitourgia-tis-ert---paron-ke-o-al-tsipras> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]
zougla.gr (2015) «Εκδηλώσεις στο Ραδιομέγαρο της ΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.zougla.gr/media/article/ekdilosis-sto-radiomegaro-tis-ert> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

⁴ zougla.gr (2015) «Πόλεμος ΕΡΤ-ΝΔ για την πρεμιέρα» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.zougla.gr/media/article/polemos-ert-nd-gia-tin-premiera> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]
zougla.gr (2015) «Κομματική προπαγάνδα του ΣΥΡΙΖΑ μέσω της ΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.zougla.gr/politiki/article/komatiki-propaganda-tou-siriza-meso-tis-ert> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

⁵ Ρηγόπουλος, Δ. (2015) «Πρεμιέρα ΕΡΤ με παρέλαση υπουργών» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.kathimerini.gr/819016/article/epikairothta/ellada/premiera-ert-me-parelash-yπουργων> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Μανδραβέλης, Π. (2015) «Η «Δημοκρατία» του κ. Τσίπρα» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.kathimerini.gr/819385/opinion/epikairothta/politikh/h-dhmokratia-toy-k-tsipra> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

⁶ tanea.gr (2015) «Συγκίνηση στο Ραδιομέγαρο της ΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.tanea.gr/news/greece/article/5247825/kathysterhseis-sth-mesogeion-sto-ypsos-ths-ert-apo-mia-lwrida-epitrepetai-h-kinhsh-twn-ix/> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

tanea.gr (2015) «Ξεκίνησε τη λειτουργία της η ΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.tanea.gr/news/greece/article/5247541/ksekinhse-th-leitoyrgia-ths-h-ert/#1> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

tanea.gr (2015) «ΝΔ για ΕΡΤ: «Ο λαός θα απολαύσει κομματική προπαγάνδα του ΣΥΡΙΖΑ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.tanea.gr/news/politics/article/5247674/nd-gia-ert-o-laos-tha-apolaysei-thn-kommatikh-propaganda-toy-syryza/> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Παπακώστα, Κ. (2015) «Η Ζωή, ο Μπόλεκ κι ο Λόλεκ στην ΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.tanea.gr/old-page-categories/instanea/e-kedroaristeres-istories/article/5247747/h-zwh-o-mpolek-ki-o-lolek-sthn-ert/> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Από την μια μεριά, με το δημοσίευμα «Συγκίνηση στο Ραδιομέγαρο της ΕΡΤ» γίνεται αναφορά στο κλίμα χαράς που επικρατούσε στο ραδιομέγαρο, από πολίτες και στελέχη της κυβέρνησης, κατά την εκδήλωση για την επαναλειτουργία της και από την άλλη μεριά, με το άρθρο γνώμης της Καρολίνας Παπακώστα «Η Ζωή, ο Μπόλεκ κι ο Λόλεκ στην ΕΡΤ» καυτηριάζεται η παρουσία της Ζωής Κωνσταντοπούλου στο πλατό της επανασυσταθείσας ΕΡΤ.

Το protothema.gr, συνεχίζει όπως και η Καθημερινή να στηλιτεύει την επαναλειτουργία της ΕΡΤ, υποστηρίζοντας ότι η δημόσια τηλεόραση συνεχίζει να χρησιμοποιείται από την κυβέρνηση για την προώθηση και στήριξη των απόψεών της⁷, ενώ το news247.gr αναφέρεται θετικά στην επαναλειτουργία της ΕΡΤ⁸ όπως με το άρθρο του Χρήστου Αργύρη με τίτλο «11 Ιουνίου: Όταν η ΕΡΤ είδε 'άσπρη' μέρα» όπου παραθέτει εκτενές ρεπορτάζ για τη μέρα της επαναλειτουργίας τη δημόσιας ραδιοτηλεόρασης μέσα από το ραδιομέγαρο.

Τέλος, η iefimerida.gr κρατάει αρνητική στάση για την επαναλειτουργία της ΕΡΤ καθώς υποστηρίζει ότι είναι φίλα προσκείμενη προς την κυβέρνηση, αναφερόμενη και στη στάση που κράτησε στο δημοψήφισμα⁹.

⁷ Μαυραντζά, Σ. (2015) «Πρώτη φορά αριστερά» στην ΕΡΤ: Η αποθέωση της Ζωής και η συνέντευξη του Τσακνή» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.protothema.gr/greece/article/483872/ert-epistrofi-se-paniguriko-klima/>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

protothema.gr (2015) «Μητσοτάκης: Δεν πάω στην ΕΡΤ, που θα προπαγανδίζει υπέρ της Ζωής» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.protothema.gr/politics/article/483786/to-sholio-tou-kuriakou-mitsotaki-gia-tin-ert-sto-twitter/>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

⁸ Αργύρης, Χ. (2015) «11 Ιουνίου: Όταν η ΕΡΤ είδε 'άσπρη' μέρα» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://news247.gr/eidiseis/reportaz/11-iounioy-otan-h-ert-eide-asprh-mera.3525809.html>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

news247 (2015) «ΕΡΤ: Πλήθος κόσμου στη συναυλία για την επαναλειτουργία της» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://news247.gr/eidiseis/psixagogia/media/ert-plthtos-kosmoy-sth-synaylia-gia-thn-epanaleitoyrgia-ths.3523669.html>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

⁹ iefimerida.gr (2015) «Στην ΕΡΤ συνεχίστηκε η παρέλαση των υπουργών: Η υποδοχή ροκ σταρ σε Τσίπρα και ο ασυγκράτητος Παππάς» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < [http://www.iefimerida.gr/news/211561/stin-ert-synehistike-i-parelasi-ton-ypoyrgon-i-ypodohi-rok-star-se-tsipra-kai-o](http://www.iefimerida.gr/news/211561/stin-ert-synehistike-i-parelasi-ton-ypoyrgon-i-ypodohi-rok-star-se-tsipra-kai-o-asygkratitos-pappas)> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Iefimerida.gr (2015) «Η ΠΟΣΠΕΡΤ κατά της κυβέρνησης που... άνοιξε την ΕΡΤ: Χειρότερα τα νέα μνημόνια» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.iefimerida.gr/news/218377/i-pospert-kata-tis-kyvernisys-poy-anoixe-tin-ert-heiroteta-ta-nea-mnimonia>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

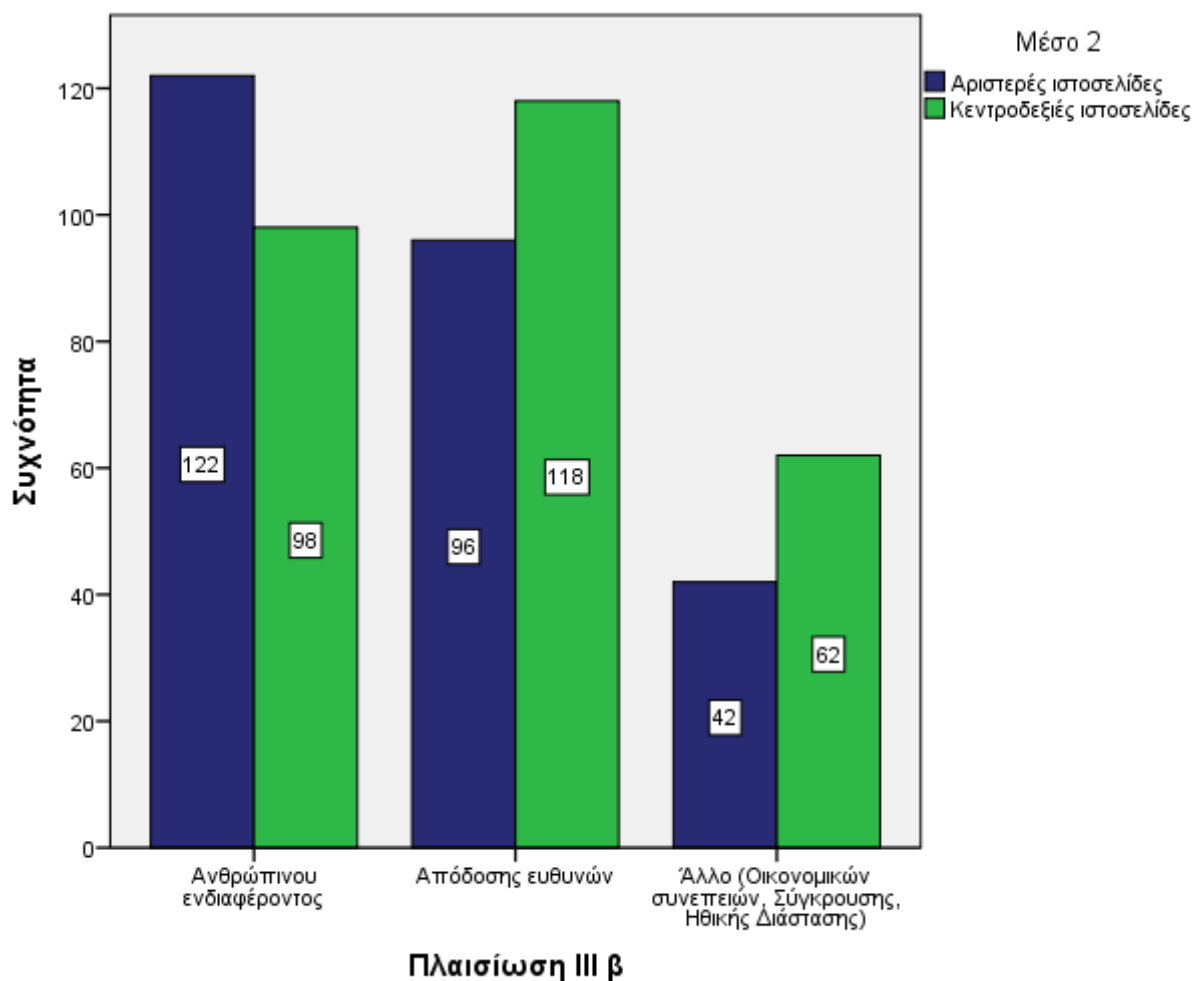
5) Η πλαισίωση II (Περιπτωσιολογική, Θεματολογική) διαφοροποιείται ανά Μέσο;

Βάσει των αποτελεσμάτων η πλαισίωση II δεν διαφοροποιείται ανά Μέσο καθώς το αποτέλεσμα του χ^2 τεστ μας έδωσε στο “Asymptotic Significance” την τιμή: 0,209 που είναι μεγαλύτερη από το 0,05 που έχουμε ορίσει άρα ισχύει η μηδενική υπόθεση. Δηλαδή, η διαφοροποίηση της χρήσης περιπτωσιολογικής ή θεματολογικής πλαισίωσης είναι μικρή ανάμεσα στις αριστερές και στις κεντροδεξιές ιστοσελίδες χωρίς να υπάρχει σαφής υιοθέτηση της μιας πλαισίωσης από τη μια ομάδα ιστοσελίδων και της άλλης από την άλλη ομάδα.

6) Η πλαισίωση III β (Ανθρώπινου ενδιαφέροντος, Απόδοσης ευθυνών, Οικονομικών συνεπειών-Ηθικής διάστασης-Σύγκρουσης) εξαρτάται από τα Μέσα;

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του test η πλαισίωση III β εξαρτάται από τα Μέσα με μια από τις τρεις κατηγορίες να έχει στατιστική σημαντικότητα

Γράφημα 4: Εστίαση των δημοσιευμάτων ανά υποκατηγορία ιστοσελίδων

Σύμφωνα με το διάγραμμα, υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση στο Ανθρώπινο ενδιαφέρον με 122 δημοσιεύματα στις αριστερές και 98 στις κεντροδεξιές, ενώ στην απόδοση ευθυνών η διαφοροποίηση είναι μικρότερη με 96 στις αριστερές και 118 στις κεντροδεξιές όπως και στις Οικονομικές συνέπειες-Σύγκρουση-Ηθική διάσταση όπου οι κεντροδεξιές ιστοσελίδες υπερισχύουν με 62 δημοσιεύματα έναντι 42 των αριστερών.

Για να γίνει πιο κατανοητή η διαφοροποίηση όσον αφορά το ανθρώπινο ενδιαφέρον, θα αναφερθούμε ενδεικτικά στον τρόπο με τον οποίο οι εφημερίδες παρουσίασαν τα εγκαίνια του μνημείου των πεσόντων της ΕΡΤ από τον πρόεδρο του φορέα, Διονύση Τσακνή, τον Ιούλιο του 2017.

Η Εφημερίδα των Συντακτών φαίνεται ότι, μέσω των δημοσιευμάτων της, υπερασπίζεται το μνημείο και ό, τι αυτό συμβολίζει και καταφέρεται ενάντια στους υβριστές του¹⁰.

Η zougla.gr αναφέρθηκε με δημοσιεύματά της στα εγκαίνια του μνημείου της ΕΡΤ και όσα διαδραματίστηκαν κατά τη διάρκειά του, κρατώντας, σχετικά, ουδέτερη στάση¹¹.

Η kathimerini.gr με αφορμή το γεγονός των εγκαινίων του μνημείου, εξέφρασε τις αντιρρήσεις της για την αντικειμενικότητα και την πολυφωνία που, διατείνεται ότι, προσφέρει η δημόσια τηλεόραση στον τομέα της ενημέρωσης¹².

Το protothema.gr χαρακτήρισε το μνημείο της ΕΡΤ ως προσβολή της αισθητικής και παραβίαση της λογικής¹³ φιλοξενώντας, ωστόσο, και δημοσιεύματα που τάσσοντας υπέρ της ύπαρξής του και του συμβολισμού του¹⁴.

Το newsit.gr ασχολήθηκε με τα εγκαίνια του μνημείου για τους πεσόντες της ΕΡΤ και με το φραστικό επεισόδιο μεταξύ του κ. Τσακνή και της κ. Μακρή¹⁵ κρατώντας κι αυτό ουδέτερη στάση όπως και το news247.gr¹⁶.

¹⁰ efsyn.gr (2017) «Η προσβολή της μνήμης των νεκρών είναι ποινικό αδίκημα» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.efsyn.gr/arthro/i-prosvoli-tis-mnimis-ton-nekron-einai-poiniko-adikima> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Κανελλόπουλος, Δ. (2017) «Η ΕΡΤ, το μνημείο και η... Ραχήλ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.efsyn.gr/arthro/i-ert-mnimeio-kai-i-rahil> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

¹¹ zougla.gr (2017) «ΠΟΣΠΕΡΤ: «Η προσβολή της μνήμης των νεκρών είναι ποινικό αδίκημα και η ασυλία δεν θα παρέχεται εσαεί» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.zougla.gr/media/article/pospert-i-prosvoli-tis-mnimis-ton-nekron-ine-piniko-adikima-ke-i-asilia-den-8a-parexete-esai> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

zougla.gr (2017) «Τσακνής προς Ραχήλ Μακρή: Βγάλτε τον σκασμό επιτέλους» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.zougla.gr/greece/article/tsaknis-pros-raxil-makri-vgalte-to-skasmo-epitelous> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

¹² Κωνσταντάρης, Ν. (2017) «Το μνημείο της ΕΡΤ και τα βάνανσα θύματα» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.kathimerini.gr/917394/opinion/epikairothta/politikh/to-mnhmeio-ths-ert-kai-ta-vanaysa-8ymata> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Γεωργακόπουλος, Θ. (2017) «Ετσι είναι ο πάτος» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.kathimerini.gr/917381/opinion/epikairothta/politikh/etsi-einai-o-patos> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

¹³ Μανδηλαρά, Τ. (2018) «Μνημείο ΕΡΤ: Ταφόπλακα στη λογική και την αισθητική» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.protothema.gr/blogs/blogger/post/696382/minmeio-ert-tafoplaka-sti-logiki-kai-tin-aisthitiiki/> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Γραμμέλη, Α. (2017) «Το Twitter διασκεδάει με το... μνημείο: Σπρώξτε να τρουπώσω κι εγώ στην ΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.protothema.gr/greece/article/694004/to-twitter-diaskedazei-me-to-mnimeio-sproxte-na-trouposo-ki-ego-stin-ert/> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

¹⁴ protothema.gr (2017) «Ποινικό αδίκημα η προσβολή της μνήμης των νεκρών λέει η ΠΟΣΠΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.protothema.gr/greece/article/694642/poiniko-adikima-i-prosvoli-tis-mnimis-ton-nekron-leei-i-pospert/> > [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Από την πλευρά της, η iefimerida.gr εκφράστηκε αρνητικά ως προς το μνημείο των νεκρών της ΕΡΤ αναφερόμενη και στο επεισόδιο μεταξύ Τσακνή και Μακρή¹⁷.

Τέλος, είναι σημαντικό ν' αναφερθεί ότι το newsit.gr και το news247.gr αναφέρθηκαν στις οικονομικές επιπτώσεις που υφίσταται η ΕΡΤ από τη μη προβολή της από τις παγκόσμιες συχνότητες, εξαιτίας του κλεισίματος της από την κυβέρνηση Σαμαρά¹⁸.

Στον οικονομικό τομέα εστίασε και η kathimerini.gr αναφερόμενη, όμως, στην σπατάλη των χρημάτων των Ελλήνων φορολογούμενων εστιάζοντας, συγκεκριμένα, στην ενημερωτική εκπομπή «αίθουσα σύνταξης», μετά και το περιστατικό με την παρουσιάστρια κ. Ακριβοπούλου, καθώς, όπως αναφέρει, κάνει προπαγάνδα υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ χωρίς να έχει υψηλή τηλεθέαση¹⁹.

¹⁵ newsit.gr (2017) «Ξεκατίνιασμα Τσακνή – Μακρή για την ΕΡΤ! «Βγάλε τον σκασμό!» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.newsit.gr/politikh/ksekatiniasma-tsakni-makri-gia-tin-ert-vgale-to-skasmo-vid/2156103/>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

¹⁶ Μανιάτης, Δ. «ΕΡΤ: Η υπερβολή ενός μνημείου» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://news247.gr/eidiseis/gnomes/dimitris-maniatis/ert-h-ypervolh-enos-mnhmeioy.4750285.html>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

news247.gr (2017) «Το 'σκάσε' του Τσακνή στη Ραχήλ Μακρή» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://news247.gr/eidiseis/politiki/to-skase-toy-tsaknh-sth-raxhl-makrh.4749311.html>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

news247.gr (2017) «Μύδροι από ΠΟΣΠΕΡΤ για το μνημείο της ΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://news247.gr/eidiseis/media-news/mudroi-apo-pospert-gia-to-mnhmeio-ths-ert.4753589.html>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

¹⁷ iefimerida.gr (2017) «Απίστευτο: Μνημείο για τον αγώνα των εργαζομένων στην ΕΡΤ στήνει η ΠΟΣΠΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.iefimerida.gr/news/347594/apisteyto-mnimeio-gia-ton-agona-ton-ergazomenon-stin-ert-stinei-i-pospert>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

Οικονομόπουλος, Θ. (2017) «Ο Τσακνής, κερασάκι στην τούρτα της χυδαιότητας...» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.iefimerida.gr/opinion/348627/o-tsaknis-kerasaki-stin-toyrta-tis-hydaiotitas>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

¹⁸ newsit.gr (2017) «Τρύπα 5 εκατ. ευρώ στην ΕΡΤ από την μη εκπομπή της στις παγκόσμιες συχνότητες» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.newsit.gr/ellada/trypa-5-ekat-eyro-stin-ert-apo-tin-mi-ekpompi-tis-stis-pagkosmies-syxnotites/2157801/>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

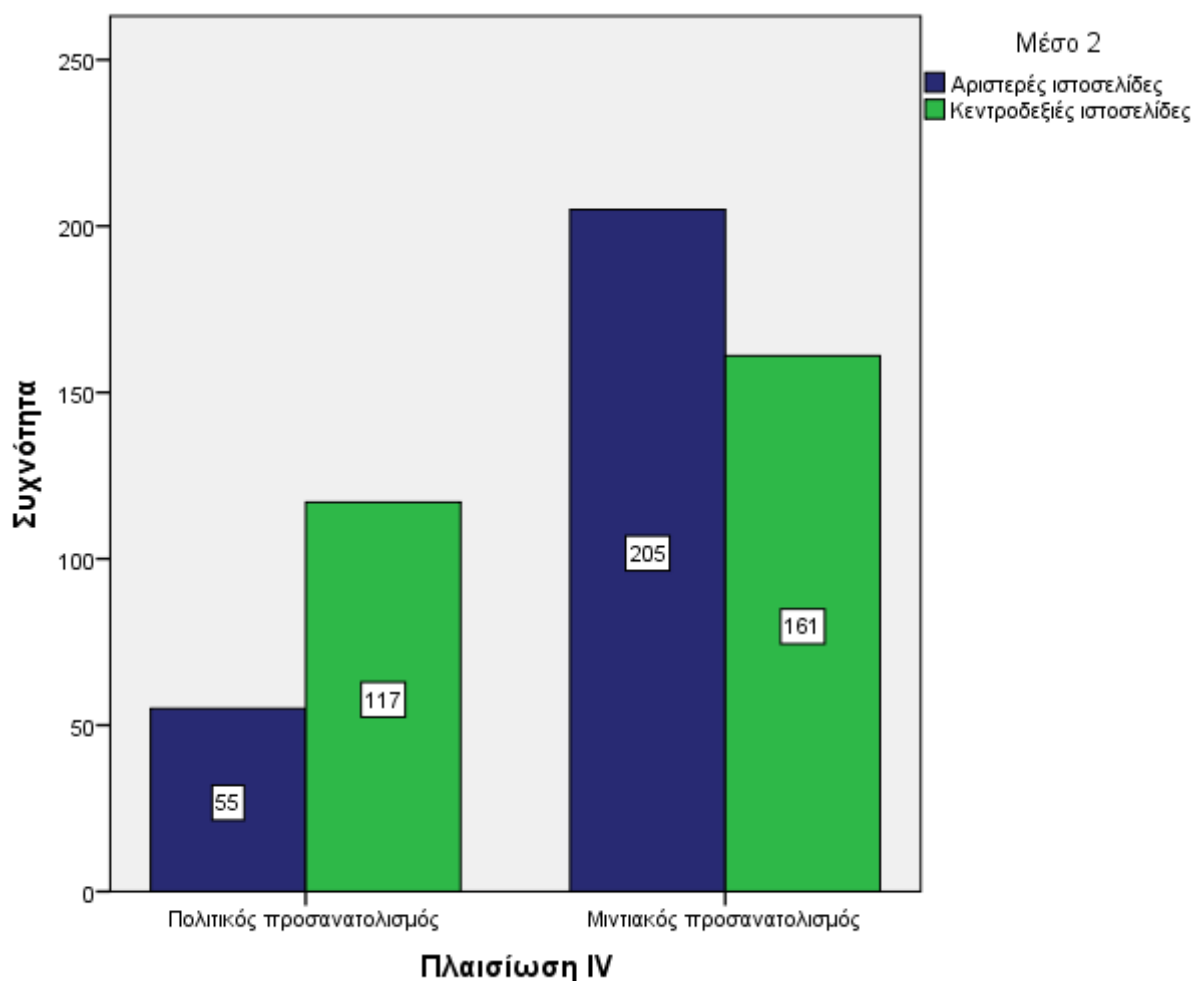
Χατζηκωνσταντίνου, Μ. (2017) «Βουλή: Περί τα 5 εκ. ευρώ στοίχισε το 'μαύρο' στη δορυφορική ΕΡΤ» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://news247.gr/eidiseis/media-news/voylh-peri-ta-5-ek-eyrw-stoixise-to-mauro-sth-doryforikh-ert.4755070.html>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

¹⁹ Μανδραβέλης, Π. (2017) «Λεφτά χαμένα...» [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://www.kathimerini.gr/914740/opinion/epikairothta/politikh/lefta-xamena>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018]

7) Η πλαισίωση IV (Πολιτικός, Μιντιακός προσανατολισμός) εξαρτάται από το Μέσο;

Το χ^2 τεστ μας δείχνει ότι υπάρχει σχέση μεταξύ των δυο μεταβλητών η οποία παρουσιάζει στατιστική σημαντικότητα και στις δυο κατηγορίες.

Γράφημα 5: Προσανατολισμός δημοσιευμάτων ανά υποκατηγορία ιστοσελίδων

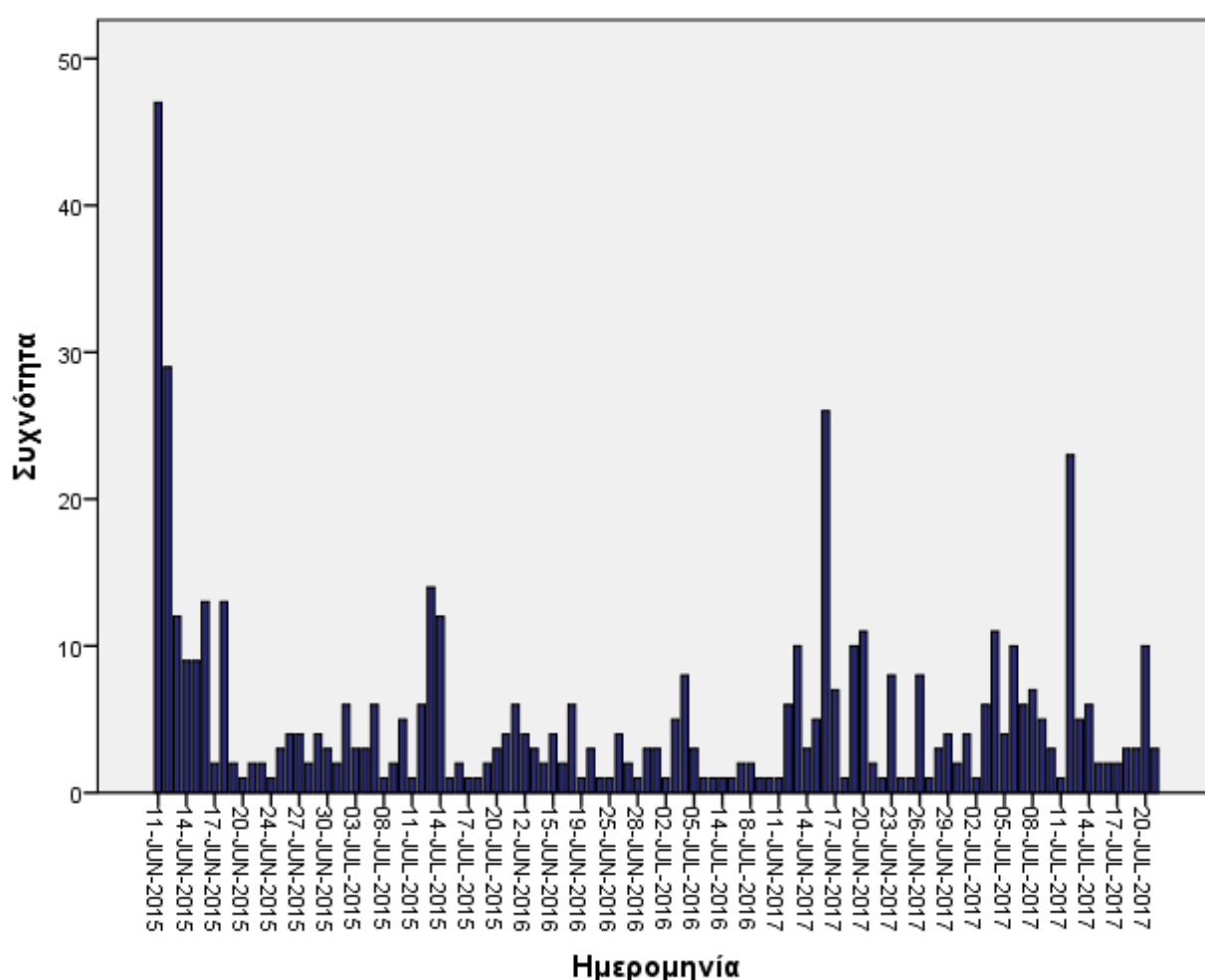
Το διάγραμμα μας δείχνει ότι οι κεντροδεξιές ιστοσελίδες (117) έχουν περισσότερα δημοσιεύματα πολιτικού προσανατολισμού απ' ότι οι αριστερές (55). Από την άλλη πλευρά, οι αριστερές (205) έχουν περισσότερα δημοσιεύματα μιντιακού προσανατολισμού από τις κεντροδεξιές (161).

Για παράδειγμα η iefimerida.gr με το δημοσίευμα «Bild για EPT: Γιατί γιορτάζετε κ. Τσίπρα;» (iefimerida.gr 2015β) αναφέρεται στη γερμανική εφημερίδα η οποία

βλέποντας τον Έλληνα πρωθυπουργό να πανηγυρίζει στο ραδιομέγαρο κατά την εκδήλωση για το άνοιγμα της ΕΡΤ, αναρωτιέται για πιο λόγο ο κ. Τσίπρας είναι χαρούμενος τη στιγμή που υπάρχει εμπλοκή στις διαπραγματεύσεις με τους Ευρωπαίους εταίρους.

Από την άλλη μεριά, χαρακτηριστικό είναι το δημοσίευμα της efsyn.gr «Η ΕΡΤ του μέλλοντός μας» (Κουλεντιανού 2015) στο οποίο αναφέρεται η δυνατότητα να φτάσει η ΕΡΤ εκεί που πρέπει να είναι και να αποκτήσει την ποιότητα που οφείλει να έχει.

Διάγραμμα 6: Συχνότητα δημοσιευμάτων ανά ημερομηνία

Στο παραπάνω διάγραμμα βλέπουμε πώς κινήθηκαν συνολικά τα δημοσιεύματα κατά τις περιόδους με τις οποίες ασχολείται η έρευνα.

Μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι, τα περισσότερα δημοσιεύματα αναρτήθηκαν κατά τις πρώτες μέρες της επαναλειτουργίας της ΕΡΤ από τις 11 Ιουνίου 2015 και για

περίπου μια εβδομάδα και κατά τη 2^η επέτειο (11 Ιουνίου 2017) και την εβδομάδα που ακολούθησε καθώς υπήρξαν συνεχόμενες εξελίξεις όπως η παραίτηση του κυρίου Ταγματάρχη από την προεδρία ΕΡΤ («Παραιτήθηκε από την ΕΡΤ ο Λάμπης Ταγματάρχης», avg1.gr, 2017α), η ανάρτηση της δημοσιογράφου της ΕΡΤ Κατερίνας Ακριβοπούλου στο facebook, όπου έδειχνε τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης Κωνσταντίνο Μητσοτάκη να επαιτεί για εκλογές («ΣΥΡΙΖΑ κατά ΝΔ για την Ακριβοπούλου: Πρωτοφανές να ζητείται η απόλυση δημοσιογράφου», protothema.gr, 2017α) και η δήλωση του εκπροσώπου Τύπου της Νέας Δημοκρατίας, Βασίλη Κικίλια, μέσω της οποίας εξέφρασε την επιθυμία του να κλείσει η ΕΡΤ καθώς υποστηρίζει ότι είναι ένα κομματικό κανάλι που δεν σέβεται τα χρήματα των Ελλήνων φορολογούμενων («ΣΥΡΙΖΑ: Αποκαλύπτεται η νοσταλγία της ΝΔ στο “μαύρο” στην ΕΡΤ», avg1.gr, 2017β).

Επίσης, βλέπουμε ότι και τις 2 πρώτες εβδομάδες του Ιουλίου του '17 υπήρξε κινητικότητα των δημοσιευμάτων κυρίως λόγω του απόηχου των εγκαινίων του μνημείου των πεσόντων της ΕΡΤ και του φραστικού επεισοδίου μεταξύ του προέδρου της ΕΡΤ Διονύση Τσακνή και της πρώην βουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ Ραχήλ Μακρή που συνέβη κατά τη διάρκειά τους. Ενδεικτικά, αναφέρουμε το δημοσίευμα της kathimerini.gr «Ένταση και φαιδρότητα στην αποκάλυψη του «μνημείου των νεκρών» της ΕΡΤ» το οποίο σχολιάζει σκωπτικά το συγκεκριμένο γεγονός (kathimerini.gr, 2017) και αυτό του protothema.gr με τίτλο «Το Twitter διασκεδάξει με το... μνημείο: Σπρώξτε να τρουπώσω κι εγώ στην ΕΡΤ» όπου παραθέτει σχόλια χρηστών του διαδικτύου οι οποίοι σατιρίζουν το μνημείο (protothema.gr, 2017β).

Τέλος, όσον αφορά την πρώτη επέτειο, βλέπουμε ότι υπάρχουν λίγα σχετικά δημοσιεύματα, καθώς την περίοδο εκείνη το κυρίαρχο θέμα ήταν η χορήγηση τηλεοπτικών αδειών στα ιδιωτικά κανάλια, είδηση που επισκίασε οποιοδήποτε άλλο γεγονός. Πιο συγκεκριμένα στο δημοσίευμα της ιστοσελίδας tanea.gr με τίτλο «Η Κομισιόν ζητά εξηγήσεις για τις τηλεοπτικές άδειες» γίνεται αναφορά στην ένσταση της Κομισιόν για τον τρόπο που χειρίστηκε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ το ζήτημα των τηλεοπτικών αδειών αμφισβητώντας τη νομιμότητα των χειρισμών της (tanea.gr, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Συμπεράσματα

Στην παρούσα διπλωματική εργασία έγινε προσπάθεια να καταγραφεί η στάση που υιοθέτησαν τα μέσα ενημέρωσης όσον αφορά την επαναλειτουργία της ΕΡΤ. Για να το πετύχουμε αυτό καταγράψαμε και κωδικοποιήσαμε άρθρα από 6 ηλεκτρονικές εφημερίδες και 4 ειδησεογραφικές ιστοσελίδες, χωρίζοντάς τες σε κεντροδεξιά και αριστερά πολιτικά προσκείμενες, επιδιώκοντας να δούμε αν υπάρχει διαφοροποίηση στις ιστοσελίδες αυτές, ανάλογα με το χώρο που (θεωρούνται ότι) ανήκουν ιδεολογικά, όσον αφορά στη στάση που υιοθετούν για το γεγονός της επαναλειτουργίας της ΕΡΤ.

Σε μια πρώτη προσπάθεια γενίκευσης των αποτελεσμάτων θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχει όντως διαφοροποίηση στη στάση των ιστοσελίδων για την επαναλειτουργία της ΕΡΤ ανάλογα με τον πολιτικό χώρο στον οποίο ανήκουν. Πιο συγκεκριμένα, οι ιστοσελίδες που εντάσσονται παραδοσιακά στον κεντροδεξιό πολιτικό χώρο (π.χ. kathimerini.gr, tanea.gr protothema.gr) υποστηρίζουν ότι η ΕΡΤ μετά την επαναλειτουργία της αποτελεί όργανο προπαγάνδας της συγκυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, ενώ κρατάνε αρνητική στάση και στα περισσότερα θέματα που αφορούν την ΕΡΤ όπως τα εγκαίνια του μνημείου πεσόντων της.

Αντιθέτως, οι ιστοσελίδες που εντάσσονται παραδοσιακά στον αριστερό πολιτικό χώρο (π.χ. avg1.gr, efsyn.gr) εκφράζονται θετικά ως προς την επαναλειτουργία της ΕΡΤ, θεωρώντας ότι η συγκεκριμένη εξέλιξη προάγει τη Δημοκρατία και την πολυφωνία οι οποίες διαταράχθηκαν κατά την περίοδο του «μαύρου». Επιπλέον, οι συγκεκριμένες ιστοσελίδες εναντιώνονται σε όποιον έβαλλε ενάντια στην δημόσια ραδιοτηλεόραση, ειδικά στις δηλώσεις των στελεχών της Νέας Δημοκρατίας και των υπόλοιπων αντιπολιτευτικών κομμάτων για «κρατικά ελεγχόμενη ΕΡΤ που δεν σέβεται τα χρήματα των Ελλήνων φορολογούμενων».

Όσον αφορά τα υπόλοιπα θεωρητικά ερωτήματα που προέκυψαν κατά την έρευνα:

1) Υπάρχει διαφοροποίηση των μέσων ενημέρωσης ως προς το είδος του δημοσιεύματος. Οι κεντροδεξιές ιστοσελίδες έχουν περισσότερα δημοσιεύματα με 'Κύριο άρθρο-Άρθρο γνώμης-Ανάλυση' από τις αριστερές, καθώς όπως είναι φανερό οι συγκεκριμένες ιστοσελίδες χρησιμοποιούν κατά κόρον τα άρθρα γνώμης για να στηλιτεύσουν τις εξελίξεις που αφορούν την ΕΡΤ. Ως παράδειγμα θα μπορούσαμε να

αναφέρουμε το άρθρο της kathimerini.gr με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Έτσι είναι ο πάτος» (Γεωργακόπουλος 2017) το οποίο με σκωπτικό ύφος αναφέρεται στο γεγονός των εγκαίνιων του μνημείου για τους πεσόντες της ΕΡΤ το οποίο δίνει τη χαριστική βολή στην συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ φτάνοντάς την στο χειρότερο σημείο της. Αντιθέτως, στις αριστερές ιστοσελίδες κυριαρχεί το είδος ‘Ρεπορτάζ-Ερευνα-Συνέντευξη’ καθώς οι συγκεκριμένες ιστοσελίδες φιλοξενούν σε αρκετά δημοσιεύματά τους, μεταξύ των άλλων, έρευνες θεαματικότητας που δείχνουν ότι η ΕΡΤ κερδίζει σε πολλές περιπτώσεις τη μάχη σε αυτό τον τομέα έναντι των ιδιωτικών. Χαρακτηριστικό είναι το δημοσίευμα της efsyn.gr με τίτλο «Στον πάτο ΣΚΑΪ και ΑΝΤ1» (Κανελλόπουλος 2015β), όπου αφενός υποστηρίζει ότι για τα χαμηλά ποσοστά των συγκεκριμένων ευθύνεται η εξυπηρέτηση των πολιτικών τους σκοπιμοτήτων κι αφετέρου αναδεικνύει την τρίτη θέση που καταλαμβάνει η ΕΡΤ εξαίροντας την αντικειμενική της στάση όσον αφορά στο δημοψήφισμα. Τέλος, στο είδος ‘Απλή είδηση-Επιστολή-Ανακοίνωση’ δεν υπάρχει σαφής διαφοροποίηση ανάλογα με τις ιστοσελίδες.

2) Δεν υπάρχει διαφοροποίηση στην έκταση του δημοσιεύματος (μικρό-μεσαίο-μεγάλο μέγεθος) ανάλογα με το μέσο ενημέρωσης, όπως και στην περιπτωσιολογική και θεματολογική πλαισίωση. Αυτό σημαίνει, ότι η έκταση του δημοσιεύματος και η συγκεκριμένη πλαισίωση δεν εξαρτώνται από το αν οι ιστοσελίδες ανήκουν στον κεντροδεξιό ή στον αριστερό πολιτικό χώρο, κάνοντας, σχεδόν, ισόποση χρήση τους.

3) Υπάρχει διαφοροποίηση όσον αφορά την κατηγορία στην οποία ανήκει το δημοσίευμα ανάλογα με το μέσο ενημέρωσης.

Πιο συγκεκριμένα, στις κεντροδεξιές ιστοσελίδες κυριαρχούν τα δημοσιεύματα που αναφέρονται στον χώρο της πολιτικής, στρέφοντας, προφανώς το γεγονός επαναλειτουργίας της ΕΡΤ στο πεδίο της πολιτικής αντιπαράθεσης.

Από την άλλη μεριά, οι αριστερές ιστοσελίδες έχουν περισσότερα δημοσιεύματα που αφορούν τον τηλεοπτικό χώρο, δίνοντας έμφαση στην ποιότητα της δημόσιας τηλεόρασης. Στο δημοσίευμα της zougla.gr «Το μήνυμα για την Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων: Κι εσύ για κάποιον είσαι ο άλλος» (zougla.gr, 2017) παρουσιάζεται το τηλεοπτικό σποτ ενάντια στο ρατσισμό στα πλαίσια της Παγκόσμιας Ημέρας Προσφύγων, το οποίο δημιουργήθηκε από την ΕΡΤ.

Τέλος, στην κατηγορία ‘Άλλο’ (Κοινωνία, Κόσμος, Οικονομία) η διαφοροποίηση μεταξύ των ιστοσελίδων είναι ανεπαίσθητη και ανάξιας αναφοράς.

4) Υπάρχει διαφοροποίηση όσον αφορά την εστίαση των δημοσιευμάτων ανάλογα με το μέσο ενημέρωσης. Πιο συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη διαφορά εντοπίζεται στο πεδίο του ανθρώπινου ενδιαφέροντος με τις αριστερές ιστοσελίδες να υπερέχουν, χρησιμοποιώντας το συγκεκριμένο πεδίο για να προκαλέσουν θετικές εντυπώσεις στους αναγνώστες όσον αφορά στην ΕΡΤ.

5) Υπάρχει διαφοροποίηση όσον αφορά τον προσανατολισμό των δημοσιευμάτων ανάλογα με το μέσο ενημέρωσης. Οι κεντροδεξιές ιστοσελίδες έχουν περισσότερα δημοσιεύματα πολιτικού προσανατολισμού, αναφέρονται δηλαδή στις πιθανές επιπτώσεις που θα έχει στο πολιτικό πεδίο η επαναλειτουργία της ΕΡΤ. Αντιθέτως, στις αριστερές ιστοσελίδες κυριαρχεί ο μιντιακός προσανατολισμός με τα δημοσιεύματα να εστιάζουν στα ευεργετικά αποτελέσματα που θα έχει η επαναλειτουργία της ΕΡΤ στο πεδίο των ΜΜΕ.

Βάσει των παραπάνω συμπερασμάτων, απαντώνται και τα επιπλέον ερωτήματα της έρευνας. Στα θετικά της επαναλειτουργίας της ΕΡΤ θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την επαναφορά της Δημοκρατίας και της πολυφωνίας στο χώρο των ΜΜΕ, οι οποίες βρέθηκαν σε κίνδυνο κατά την περίοδο που η δημόσια τηλεόραση παρέμενε ανενεργή, όπως και τη βελτίωση της ποιότητας της τηλεόρασης εν γένει όσον αφορά την ευκρίνεια και την ενημέρωση.

Στα αρνητικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε το αιώνιο πρόβλημα που απασχολεί την ΕΡΤ και αυτό είναι η άμεση εξάρτηση από το κράτος, καθώς το φαινόμενο της σύντομης θητείας της εκάστοτε διοίκησης με την παράλληλη αντικατάσταση της κατά την αλλαγή κυβέρνησης να συνεχίζει να υπάρχει. Το γεγονός αυτό επηρεάζει την αξιοπιστία της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης καθώς τείνει να προωθεί φιλοκυβερνητικές απόψεις κάτι που δεν συνάδει με την πολυφωνία την οποία διατείνεται ότι διασφαλίζει.

Τέλος, όσον αφορά τις οικονομικές προοπτικές, θα μπορούσαμε να πούμε ότι μέχρι στιγμής η ΕΡΤ δεν έχει βρει τον τρόπο να καλύψει το τεράστιο έλλειμμα που υπάρχει, σχεδόν, από την ίδρυσή της κάνοντας τις φωνές για κατάργηση του ειδικού τέλους να πληθαίνουν καθώς η δημόσια τηλεόραση φαίνεται να μην σέβεται τα χρήματα των Ελλήνων φορολογούμενων.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχει διαφοροποίηση όσον αφορά στα δημοσιεύματα για την επαναλειτουργία της ΕΡΤ ανάλογα με τις ιστοσελίδες και τον πολιτικό ιδεολογικά χώρο στον οποίο ανήκουν. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι τα κριτήρια στα οποία υπάρχει μια σχετική ισότητα στον αριθμό των δημοσιευμάτων, είναι τα λιγότερο σημαντικά και δεν δείχνουν κάποια ουσιαστική στάση όπως το μέγεθος δημοσιεύματος και η περιπτωσιολογική/θεματολογική πλαισίωση την οποία χρησιμοποιούν κατά κόρον οι τηλεοπτικές ειδήσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Akhavan – Majid Roya & Jyotika Ramaprasad, 1998. Framing and Ideology: A Comparative Analysis of U.S and Chinese Newspaper Coverage of the Fourth United Nations Conference on Women and the NGO Forum. Mass Communication and Society 1(3): 131-152.

Αρμενάκης, Α. (2016). Ποσοτικές Μέθοδοι Έρευνας και Ανάλυσης, Σημειώσεις, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Βαλούκος, Σ. (1998). *Ελληνική τηλεόραση-Οδηγός τηλεοπτικών σειρών 1967-1998*. Αθήνα: Αιγόκερως.

Βαλούκος, Σ. (2008). *Ιστορία της ελληνικής τηλεόρασης*. Αθήνα: Αιγόκερως.

Benjamin, D. (2007) Episodic vs. Thematic Stories [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<https://www.frameworksinstitute.org/assets/files/framebytes/framebyte_thematic.pdf> [Προσπελάστηκε στις 20 Ιανουαρίου 2018].

Γναρδέλης, Χ. (2003). *Εφαρμοσμένη Στατιστική*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Δαγτόγλου, Π.Δ. (1989). *Ραδιοτηλεόραση και Σύνταγμα*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Δάμπασης, Γ. (2002). *Την εποχή της τηλεόρασης*. Αθήνα: Καστανιώτης.

D' Angelo Paul, 2002. News Framing as a Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman. Journal of Communication, p. 870-888.

Δαφέρμος, Β. (2005). *Κοινωνική στατιστική με το SPSS*. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.

Dearing, J.W. & Rogers, E.M. (2005). *Ορίζοντας τα θέματα*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Δεμερτζής, Ν. (2002). *Πολιτική επικοινωνία: Διακινδύνευση, Δημοσιότητα, Διαδίκτυο*. Αθήνα: Παπαζήσης.

de Vreese Claes H., 2005. News Framing: Theory and Typology. *Information Design Journal & Document* 13(1): 51-62.

Durham, M., G. & Kellner, D., M. (2001). *Media and cultural studies*. New Jersey: Blackwell.

Entman, R.M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm [διαδίκτυο] Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/37966214/entman_93.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1515511398&Signature=5Kp%2BoZfwEa2x3n2%2BX1a6rJIWa6o%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DFraming_Towards_Clarification_of_a_Fract.pdf> [Προσπελάστηκε στις 20 Ιανουαρίου 2018].

Gerstlé, J. (1999). *Η πολιτική επικοινωνία: Que sais-Je ?*. Αθήνα: Το ποντίκι.

Gitlin Todd (1998). *M.M.E και κοινωνικά κινήματα*, μτφρ. Παναγιώτης Καλαμαράς. Αθήνα: Ελευθεριακή Κουλτούρα.

Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible?*. Chicago and London: University of Chicago Press.

Καράκωστας, Ι.Κ. & Τσεβάς, Α.Δ. (2012). *Η νομοθεσία των ΜΜΕ*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Kim Sei-Hill, Dietram A. Scheufele & James Shanahan (2002). Think About it this Way: Attribute Agenda – Setting Function on the Press and the Public's Evaluation of a Local Issue. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 79(1): 7-25.

Λαμπροπούλου, Ε. (1997). *Η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας: Η περίπτωση της βίας και της εγκληματικότητας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Λεβεντάκος, Δ. (2004). *Τηλεόραση και ελληνική κοινωνία*. Αθήνα: Εικόν.

Λιαλιούτη Ζ. (2005). Μ.Δ: *Πολιτική Επικοινωνία και Τύπος: Η ανάδειξη του Γεώργιου Παπανδρέου στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Lippman, W. (1988). *Κοινή γνώμη*. Κάλβος: Αθήνα.

Μανθούλης, Ρ. (1981). *Το κράτος της τηλεόρασης*. Αθήνα: Θεμέλιο.

McCombs, M., Einsiedel, E., Weaves, D. (1996). *Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και η διαμόρφωση της κοινής γνώμης*, Μτφρ. Γ. Κοβαλένκο, Αθήνα: Καστανιώτης.

McQuail, D. (2003). *Η θεωρία της Μαζικής Επικοινωνίας για τον 21ο αιώνα*. Μτφρ. Κ.Μεταξά, Αθήνα: Καστανιώτης.

Meyer, Th. & Hinchman, L. (2008). *Από τη δημοκρατία των κομμάτων στη δημοκρατία των ΜΜΕ*. Αθήνα: Πολύτροπον.

Μιχαλοπούλου, Κ. (2008). Εργασία εξαμήνου: *Πλαισίωση: Εννοιολόγηση και ερευνητικές παράμετροι*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ναυρίδης, Κ., Δημητρακόπουλος, Γ., Πασχαλίδης, Γ. (1988). *Τηλεόραση και επικοινωνία*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

Neuman Russell W, Marion R. Just & Ann N. Crigler (1992). *Common Knowledge: News and the Construction of Political Meaning*. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Παπαθανασόπουλος, Σ. (1993). *Απελευθερώνοντας την τηλεόραση*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παπαθανασόπουλος, Σ. (1996). *Η τηλεόραση στον κόσμο*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Παπαθανασόπουλος, Σ. (1997). *Η δύναμη της τηλεόρασης*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παπαθανασόπουλος, Σ. (2000). *Επικοινωνία και Κοινωνία: Από τον Εικοστό στον Εικοστό Πρώτο Αιώνα*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παπαθανασόπουλος, Σ. (2000). *Η τηλεόραση και το κοινό της*. 4η έκδοση. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παπαθανασόπουλος, Σ. (2004). *Πολιτική και ΜΜΕ: Η περίπτωση της Νότιας Ευρώπης*. 2η έκδοση. Αθήνα: Καστανιώτης.

Παπαθανασόπουλος, Σ. (2005). *Η τηλεόραση στον 21ο αιώνα*. 2η έκδοση. Αθήνα: Καστανιώτης.

Πλειός, Γ. (2011). *Η κοινωνία της ενημέρωσης: Ειδήσεις και νεωτερικότητα*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Reese, D. Stephen, Gandy, H. Oscar, & Grant, E. August., (2001). Framing Public Life: Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World [διαδίκτυο]
Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=LhaQAqAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Framing+Public+Life:+Perspectives+on+Media+and+our+Understanding+of+the+Social+World&ots=92OYWDTwYQ&sig=BLfxAvjgpPY_dU1d3JWpZpAh06U&redir_esc=y#v=onepage&q=Framing%20Public%20Life%3A%20Perspectives%20on%20Media%20and%20our%20Understanding%20of%20the%20Social%20World&f=false>.

Scheufele, D.A (1999). Framings as theory of media effects. *Journal of communications*, 49(1): 103-122.

Scheufele, D.A., Tewksbury, D. Setting and Priming: The evolution of Three Media Effects Models. *Journal of communication* 57: 9-20.

Schudson, M. (2002). *The sociology of News*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.

Semetko Holli A. & Patti M. Valkenburg (2000). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication* 50(2): 93-109.

Τσουρβάκας Ε.Γ. (1996). *Μορφή και περιεχόμενο της τηλεοπτικής επικοινωνίας*. Αθήνα: Κορφή.

Tuchman, G. (1978). *Making News: A study in the construction of Reality*. New York: Free Press.

Χαιρετάκης, Μ. (2014). *MME, Διαφήμιση & Κατανάλωση-Η ελληνική περίπτωση 2000-2010*. Τόμος Ι. Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Πολιτικής Επιστήμης.

Χρυσανθακοπούλου, Α. (2013). Μ.Δ: *Η προβολή των δράσεων των "αγανακτισμένων" μέσα από τον ελληνικό τύπο*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ηλεκτρονικές ιστοσελίδες αρθρογραφίας

avgi.gr (2017α) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://www.avgi.gr/article/10838/8239212/paraitetheke-apo-ten-ert-o-lampes-tagmatarches>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

avgi.gr (2017β) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://www.avgi.gr/article/10842/8246133/syriza-apokalyptetai-e-nostalgia-tes-nd-sto-mauro-sten-ert>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

company.ert.gr (2017). Διαθέσιμο στη διεύθυνση < <http://company.ert.gr/>>

[Προσπελάστηκε στις 18 Οκτωβρίου 2017].

digea.gr (2017) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<https://www.digea.gr/233/article/224/Etairiko-profil/2>> [Προσπελάστηκε στις 24 Δεκεμβρίου 2017].

eclass.uoa.gr (2017) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/MEDIA279/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B5%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CF%84%CE%B7%20%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE%20%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%B9%CF%8E%CE%BD-%20%CE%98%CE%AD%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1%20%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%B9%CF%8E%CE%BD/%CE%9F%CE%B9%20%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%AF%20%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CE%B3%CF%87%CE%BF%CE%B9%20x%20%CF%84%CE%B5%CF%84%CF%81%CE%AC%CE%B3%CF%89%CE%BD%CE%BF%2C%20t-test%2C%20ANOVA%2C%20correlation.pdf>> [Προσπελάστηκε στις 3 Νοεμβρίου 2017] .

ert.gr (2017) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.ert.gr/dimosia-axia/>>

[Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

Παππάς, Τ. (2015) «Η νέα ΕΡΤ και τα παλιά φαύλα αφεντικά της» Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://www.efsyn.gr/arthro/i-nea-ert-kai-ta-palia-fayla-afentika-tis>>

[Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2017].

eur-lex.europa.eu (1989) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISUM%3A124101>> [Προσπελάστηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2017].

news.in.gr (2005). Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://news.in.gr/greece/article/?aid=644955>> [Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

huffingtonpost.gr (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<http://www.huffingtonpost.gr/2015/05/23/koinwnia-media-ert-nerit-_n_7426754.html> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

iefimerida.gr (2015α) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://www.iefimerida.gr/news/211512/tsipras-apo-tin-ert-einai-mia-istoriki-mera-gia-lao-tin-theloyme-dimosia-kai-ohi-kratiki>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

iefimerida.gr (2015β) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://www.iefimerida.gr/news/211655/bild-gia-ert-giati-giortazete-k-tsipra>> [Προσπελάστηκε στις 30 Ιανουαρίου 2018].

kathimerini.gr (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://www.kathimerini.gr/818901/article/epikairothta/politikh/nd-o-syriza-kanei-kommatikh-propaganda-apo-thn-ert>> [Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

kathimerini.gr (2017) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://www.kathimerini.gr/916710/article/epikairothta/ellada/entash-kai-faidrothta-sthn-apokalyph-toy-mnhmeioly-twn-nekrwn-ths-ert>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

news.in.gr (2013) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://news.in.gr/greece/article/?aid=1231252896>>
[Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

newsbeast.gr (2016) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.newsbeast.gr/media/arthro/2226649/ekpempi-xana-i-ert-world>>
[Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

protothema.gr (2015α) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.protothema.gr/greece/article/483621/me-fodo-tin-elliniki-simaia-kai-ton-ethniko-umno-xekinise-i-ert/>>
[Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

protothema.gr (2015β) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.protothema.gr/greece/article/483849/ert-pros-nd-desmeuomaste-gia-axiopisti-kai-plouralistiki-enimerosi/>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

protothema.gr (2016) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.protothema.gr/politics/article/592267/nd-epikinduni-apopeira-tis-kubernisis-na-heiragogisei-tin-enimerosi-/>>
[Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

protothema.gr (2017α) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.protothema.gr/politics/article/689181/suriza-kata-nd-gia-tin-akrivopoulou-protofanes-na-ziteitai-i-apolusi-dimosiografou/>>
[Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

protothema.gr (2017β) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.protothema.gr/greece/article/694004/to-twitter-diaskedazei-me-to-mnimeio-sproxte-na-trouposo-ki-ego-stin-ert/>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

skai.gr (2011) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.skai.gr/news/greece/article/167456/ert-epiheirei-paranomos-na-eisagei-stin-hd-tileoptika-tis-programmata>> [Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

sport.fm.gr (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.sport-fm.gr/article/Stiles/Media/ston-aera-kai-i-ert-3/3094778>>
[Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

tanea.gr (2014) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.tanea.gr/news/greece/article/5114863/thn-kyriakh-kai-oxi-th-deytera-tha-ksekinhsei-h-nerit>> [Προσπελάστηκε στις 13 Οκτωβρίου 2017].

tanea.gr (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.tanea.gr/news/greece/article/5221337/pospert-kata-kybernhsh-s-gia-to-nomosxedio-ths-ert/>> [Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

tanea.gr (2016) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.tanea.gr/news/politics/article/5371874/epistolh-katapelths-ths-komision-gia-tis-thleoptikes-adeies/>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

taxheaven.gr (2013) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/530>>
[Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

tovima.gr (2012) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.tovima.gr/media/article/?aid=448939>>
[Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

tovima.gr (2014α) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.tovima.gr/society/article/?aid=599605>> [Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

tovima.gr (2014β) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=639318>>
[Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

news247.gr (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://news247.gr/eidiseis/timeline/ert-oi-kyrioterai-stathmoi-sthn-istoria-ths.3520284.html>>
[Προσπελάστηκε στις 4 Δεκεμβρίου 2017].

zougla.gr (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.zougla.gr/politiki/article/ekpomp-gia-tis-enoples-dinamis-stin-ert>>
[Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

zougla.gr (2017) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.zougla.gr/greece/article/to-minima-gia-tin-pagasmia-imera-prosfigon-ki-esi-gia-kapion-ise-o-alos>>
[Προσπελάστηκε στις 30 Ιανουαρίου 2018].

Γαλάνης, (2009) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=274620&wordsinarticle=%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%93%CE%95%CE%99%CE%91%3b%CE%A8%CE%97%CE%A6%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97%3b%CE%A4%CE%97%CE%9B%CE%95%CE%9F%CE%A1%CE%91%CE%A3%CE%97>> [Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

Γαλάνης. Δ. (2013) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.tovima.gr/media/article/?aid=509561&wordsinarticle=%CE%95%CE%A1%CE%A4>> [Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

Γαλάνης, Μ. (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.protothema.gr/greece/article/484510/xanaproslamvanoun-6500-dika-tous-paidia/>> [Προσπελάστηκε στις 30 Ιανουαρίου 2018].

Γεωργακόπουλος, Θ. (2017) Διαθέσιμο στη διεύθυνση
<<http://www.kathimerini.gr/917381/opinion/epikairothta/politikh/etsi-einai-o-patos>>
[Προσπελάστηκε στις 30 Ιανουαρίου 2018].

Κανελλόπουλος, Δ. (2015α) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.efsyn.gr/arthro/i-ert-ston-aera>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018]

Κανελλόπουλος, Δ. (2015β) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.efsyn.gr/arthro/ston-pato-skai-kai-ant1>> [Προσπελάστηκε στις 30 Ιανουαρίου 2018].

Κουλεντιανού, Μ. (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.efsyn.gr/arthro/i-ert-toy-mellontos-mas>> [Προσπελάστηκε στις 30 Ιανουαρίου 2018].

Λακασάς, Α. (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.kathimerini.gr/819837/article/politismos/thleorash/ert-elehson>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018] .

Πετρούτσου, Μ., Μανιάτης, Σ., Παπαγεωργίου, Δ. (2010) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=141654>> [Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

Πετρούτσου, Μ., Μανιάτης, Σ. Παπαγεωργίου, Δ. (2011) <Διαθέσιμο στη διεύθυνση <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=270881>> [Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

Ρηγόπουλος, Δ. (2015) «Πρεμιέρα ΕΡΤ με παρέλαση υπουργών» Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.kathimerini.gr/819016/article/epikairothta/ellada/premiera-ert-me-parelash-ypourgwgn>> [Προσπελάστηκε στις 21 Ιανουαρίου 2018].

Σαραντής, Τ., Τζιαντζή, Α. (2015) Διαθέσιμο στη διεύθυνση <<http://www.efsyn.gr/arthro/i-mihaniki-toy-fovoy-stathera-stin-ypiresia-toy-nai-se-ola>> [Προσπελάστηκε στις 27 Ιανουαρίου 2018].

Χαλβατζάκης, Κ. (2005) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=170424&wordsinarticle=%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%93%CE%95%CE%99%CE%91%3b%CE%A8%CE%97%CE%A6%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97%3b%CE%A4%CE%97%CE%9B%CE%95%CE%9F%CE%A1%CE%91%CE%A3%CE%97>

[Προσπελάστηκε στις 23 Δεκεμβρίου 2017].

Χαλβατζάκης, Κ. (2007) Διαθέσιμο στη διεύθυνση

<<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=179097&wordsinarticle=%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%93%CE%95%CE%99%CE%91%3b%CE%A8%CE%97%CE%A6%CE%99%CE%91%CE%9A%CE%97%3b%CE%A4%CE%97%CE%9B%CE%95%CE%9F%CE%A1%CE%91%CE%A3%CE%97>> [Προσπελάστηκε στις

23 Δεκεμβρίου 2017].

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ

Πίνακας 1

Είδος 2 * Μέσο 2 Crosstabulation

		Μέσο 2		Total
		Αριστερές ιστοσελίδες	Κεντροδεξιές ιστοσελίδες	
Είδος 2	Κύριο άρθρο-Άρθρο γνώμης- Ανάλυση	Count	80	111
		% within Μέσο 2	30,8%	39,9%
				35,5%
	Ρεπορτάζ-Έρευνα- Συνέντευξη	Count	89	50
		% within Μέσο 2	34,2%	18,0%
				25,8%
	Απλή είδηση-Επιστολή- Ανακοίνωση	Count	91	117
		% within Μέσο 2	35,0%	42,1%
				38,7%
Total		Count	260	278
		% within Μέσο 2	100,0%	100,0%
				100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	18,642 ^a	2	,000	. ^b		
Likelihood Ratio	18,801	2	,000	. ^b		
Fisher's Exact Test	. ^b			. ^b		
Linear-by-Linear Association	,078 ^c	1	,780	,802	,410	,038
N of Valid Cases	538					

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 67,17.

b. Cannot be computed because unable to open temporary file.

c. The standardized statistic is -,279.

Πίνακας 2

Έκταση Δημοσιεύματος * Μέσο 2 Crosstabulation

			Μέσο 2		
			Αριστερές ιστοσελίδες	Κεντροδεξιές ιστοσελίδες	Total
Έκταση Δημοσιεύματος	Μικρό (<200 λέξεις)	Count	70	61	131
		% within Μέσο 2	26,9%	21,9%	24,3%
	Μεσαίο (200-500 λέξεις)	Count	107	125	232
		% within Μέσο 2	41,2%	45,0%	43,1%
	Μεγάλο (>500 λέξεις)	Count	83	92	175
		% within Μέσο 2	31,9%	33,1%	32,5%
Total		Count	260	278	538
		% within Μέσο 2	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	1,878 ^a	2	,391	. ^b		
Likelihood Ratio	1,877	2	,391	. ^b		
Fisher's Exact Test	. ^b			. ^b		
Linear-by-Linear Association	,903 ^c	1	,342	,358	,186	,029
N of Valid Cases	538					

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 63,31.

b. Cannot be computed because unable to open temporary file.

c. The standardized statistic is ,950.

Πίνακας 3

Κατηγορία 2 * Μέσο 2 Crosstabulation

			Μέσο 2		
			Αριστερές ιστοσελίδες	Κεντροδεξιές ιστοσελίδες	Total
Κατηγορία 2	Πολιτική	Count	78	141	219
		% within Μέσο 2	30,0%	50,7%	40,7%
	Τηλεοπτικά	Count	152	117	269
		% within Μέσο 2	58,5%	42,1%	50,0%
	Άλλο (Κοινωνία, Κόσμος, Οικονομία)	Count	30	20	50
		% within Μέσο 2	11,5%	7,2%	9,3%
Total		Count	260	278	538
		% within Μέσο 2	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	24,102 ^a	2	,000	. ^b		
Likelihood Ratio	24,360	2	,000	. ^b		
Fisher's Exact Test	. ^b			. ^b		
Linear-by-Linear Association	20,990 ^c	1	,000	,000	,000	,000
N of Valid Cases	538					

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 24,16.

b. Cannot be computed because unable to open temporary file.

c. The standardized statistic is -4,582.

Πίνακας 4

Πλαισίωση Ι * Μέσο 2 Crosstabulation

			Μέσο 2		
			Αριστερές ιστοσελίδες	Κεντροδεξιές ιστοσελίδες	Total
Πλαισίωση Ι	Συγκρουσιακή	Count	58	155	213
		% within Μέσο 2	22,3%	55,8%	39,6%
	Διαπραγματευτική	Count	18	25	43
		% within Μέσο 2	6,9%	9,0%	8,0%
	Συναινετική	Count	184	98	282
		% within Μέσο 2	70,8%	35,3%	52,4%
Total	Count	260	278	538	
	% within Μέσο 2	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	71,017 ^a	2	,000	. ^b		
Likelihood Ratio	73,035	2	,000	. ^b		
Fisher's Exact Test	. ^b			. ^b		
Linear-by-Linear Association	70,583 ^c	1	,000	,000	,000	,000
N of Valid Cases	538					

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 20,78.

b. Cannot be computed because unable to open temporary file.

c. The standardized statistic is -8,401.

Πίνακας 5

Πλαισίωση II * Μέσο 2 Crosstabulation

		Μέσο 2		Total
		Αριστερές ιστοσελίδες	Κεντροδεξιές ιστοσελίδες	
Πλαισίωση II	Επεισοδιακή	Count	179	205
		% within Μέσο 2	68,8%	73,7%
	Θεματολογική	Count	81	73
		% within Μέσο 2	31,2%	26,3%
Total	Count		260	278
	% within Μέσο 2		100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	1,576 ^a	1	,209	,216	,123	
Continuity Correction ^b	1,345	1	,246			
Likelihood Ratio	1,575	1	,209	,216	,123	
Fisher's Exact Test				,216	,123	
Linear-by-Linear Association	1,573 ^c	1	,210	,216	,123	,035
N of Valid Cases	538					

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 74,42.

b. Computed only for a 2x2 table

c. The standardized statistic is -1,254.

Πίνακας 6

Πλαισίωση III β * Μέσο 2 Crosstabulation

			Μέσο 2		
			Αριστερές ιστοσελίδες	Κεντροδεξιές ιστοσελίδες	Total
Πλαισίωση III β	Ανθρώπινου ενδιαφέροντος	Count	122	98	220
		% within Μέσο 2	46,9%	35,3%	40,9%
	Απόδοσης ευθυνών	Count	96	118	214
		% within Μέσο 2	36,9%	42,4%	39,8%
	Άλλο (Οικονομικών συνεπειών, Σύγκρουσης, Ηθικής Διάστασης)	Count	42	62	104
		% within Μέσο 2	16,2%	22,3%	19,3%
Total	Count	260	278	538	
	% within Μέσο 2	100,0%	100,0%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	8,133 ^a	2	,017	. ^b		
Likelihood Ratio	8,157	2	,017	. ^b		
Fisher's Exact Test	. ^b			. ^b		
Linear-by-Linear Association	7,662 ^c	1	,006	,006	,003	,001
N of Valid Cases	538					

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 50,26.

b. Cannot be computed because unable to open temporary file.

c. The standardized statistic is 2,768.

Πίνακας 7

Πλαισίωση IV * Μέσο 2 Crosstabulation

			Μέσο 2		
			Αριστερές ιστοσελίδες	Κεντροδεξιές ιστοσελίδες	Total
Πλαισίωση IV	Πολιτικός	Count	55	117	172
	προσανατολισμός	% within Μέσο 2	21,2%	42,1%	32,0%
	Μιντιακός	Count	205	161	366
	προσανατολισμός	% within Μέσο 2	78,8%	57,9%	68,0%
Total		Count	260	278	538
		% within Μέσο 2	100,0%	100,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)	Point Probability
Pearson Chi-Square	27,067 ^a	1	,000	,000	,000	
Continuity Correction ^b	26,113	1	,000			
Likelihood Ratio	27,560	1	,000	,000	,000	
Fisher's Exact Test				,000	,000	
Linear-by-Linear Association	27,016 ^c	1	,000	,000	,000	,000
N of Valid Cases	538					

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 83,12.

b. Computed only for a 2x2 table

c. The standardized statistic is -5,198.